SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Bu sayıda

Ragıp ZARAKOLU
Alpaslan IŞIKLI
Gazanfer AKSAKOĞLU
Özcan KESGEÇ
İrfan GÖKÇAY
Siyami ERDEM
Atilla TUNA
Ergun ADAKLI
Hacer YILDIRIM
Cahit ÖNCEL
M. Kenan HOCAOĞLU
Ömer UÇAR
Necmiye ALPAY
Hasan UYSAL
Aylin ÇEVİK
Yaşar ALTÜRK

Nice bahardır hep aynı resim albümlerde

İllüstrasyon Selçuk Demirel

Oysa bahar *yaşam* demektir

Bir kez daha beklenen, fakat istenmeyen oldu... Hem devlet iktidarını elinde tutanların, hem de Kürdü ve Türküyle tüm çalışanların ihtiyaç duyduğu "savaşsız bir zaman kazanma süreci" yitirildi...

■ YAZISI 3. SAYFADA

Ernesto Cardenal:

'Elhamdülillah marksistim!'

■ SÖYLEŞİ 12 ve 13. SAYFALARDA

SSK Kurultayı...

Vahşi kapitalizmde sağlık yok

■ 4 ve 5. SAYFALARDA

KESK alanlara çıkıyor

Bahar'da herkes sokağa davetli!

■ HABERİ 6.SAYFADA

15. İstanbul Film Festivali

Sevgili sinemalar ve sevgili bizler

■ 15. SAYFADA

● TARİH: 12 NİSAN 1996 ● SAYI: 61 ● FİYATI: 75.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Her şey devletin doğasına uygun...

Devlet yanlışlarını devam ettirmekte kararlı. Bunda bir sürpriz yok. Tersine, her şey "devletin doğasına uygun." Bunun, karadüzen, körlemesine bir gidiş olduğunu artık ortalama bir vicdan sahibi bile biliyor.

Devletin en büyük inatlarından biri cezaevleri...

Çocuk imgesine haksızlık etme pahasına, devlet çocuk gibi davranıyor demek gerekiyor: "İnadım, inat..."

Tarihin önüne koyduğu sorunları çözmemekte kararlı bir devlet! Demokrasi ile selamı sabahı kesen ceberrut bir devlet!

Barış ile kan uyuşmazlığı olan akıncı bir devlet!

Ve öfkesi burnunda Adalet Bakanı Mehmet Ağar'ın kendinden gayet emin olarak söyledikleri:

"Biraz can yanacak, ama bu işi halledeceğim. Bizi vururlar diye hiçbir şey yapmadan oturamayız."

Devlet bu, der mi der... Devletin ve devlet erkanının ağzı torba değil ki büzesin... Bu sözler devletin siyasal ve toplumsal sorunlara bakışının "kan davası" olarak görülmesinin yetkili birinin ağzından itirafı değil midir?

Adalet Bakanı ve "biraz can yanacak" sözlerini yan yana getirmek bir karamizah örneğidir...

Osmanlı'dan bu yana, devletin oyunu çok... O ezelden ebede her şeye kadir ve muktedir... Bu oyunun ipuçları geçtiğimiz haftalarda medya marifetiyle kamuoyuna şırıngalanmaya başladı bile...

Bakan'ın halledeceğim dediği "bu iş" nedir?

Devletin, kişiliksizleştirme ve kimliksizleştirme politikasına karşı, siyasal kimliği ve insanlık onuru için direnen devrimcilerin mağdur edilmesi...

Basın, her zamanki gibi bu işin kamuoyunu hazırlıyor.

Hürriyet'in Genel Yayın Yönetmeni köşe yazarlarından eskiyetme Ertuğrul Özkök, "Ağar, cezaevlerindeki kaotik durumu çözmekte kararlı" diyor ve destek veriyor...

Medya devlet çağında bu akıl–fikir vermeler de artık vakayı adiyeden sayılıyor. Özkök, Yıldırım Çavlı ve medya devletin kalem-şörleri adeta, ağızlarını şapırdatarak bekliyorlar. Çünkü, televizyonlar ve radyolar için, cezaevleri aynı zamanda "tiraj"sorunu. Asparagas haberlerle yapılanlar sadece, devletin operasyonları için kamuoyunun vicdanını satın almak işini görmüyor, yanlış çoğunluğun peşinden giden yığınlar, bu gazeteleri alarak, televizyonları seyrederek "eğitiliyorlar" da... Ve sonuçta ölümlerin bile sıradanlaştırıldığı bir toplumsal atmosferin öznesi oluyor insanlar...

Çünkü, "ölüm ölüm/ gündelik sözlerimiz arasında/ geçecek kadar kaba."

Ölümü pazarlıyorlar...

Ne pahasına?

Evet sormak gerekiyor ne pahasına çözülecek (c)ezaevleri sorunu?

Hazırcevap devletin cevabı şu: Baskı, işkence ve öldürmeler pahasına... Cezevlerindeki mücadele tarihinden bunu açık seçik biliyoruz...

Yaşanan tarih bize bunu gösteriyor.

Bir kısmı yürürlüğe konulan bu operasyonlar karşısında dayanışmanın ötesine geçen, siyasal kampanyalar örgütlemek gerekiyor.

Çünkü, (c)ezaevlerindeki devrimciler, "insanlık onuru işkenceyi yenecek" diye direnecek. Devlet ise, karadüzen kaba saldırıyla "kaotik" durumu çözecek!

Ve sonuç; bedeller... yaralılar... ölümler...

Ve daha neler neler...

Öyle ya, yolgeçen hanının, yolkesenleri, ümidin önünü kesmeye çalışıyor...

Bize düşeni Nazım yıllar önce söylemiş:

"Bir ağaç gibi tek ve hür, bir orman gibi kardeşçesine."

Davranalım. Dayanışmaya davetimiz var. Bu davet bizim...

Komşu...

Türk dış politikasındaki oportünizmin önemli sıkışıklıklar ve aynı zamanda yeni açılımlar yaşadığı bir dönemeçten geçiyoruz.

Emperyalizmin sıkıştırması ve İran'ın şeriatçı müdahalelerinin yarattığı tepkilerin karşılanması çerçevesinde Türkiye'nin, 4 İran'lı diplomatın gizli diplomasiyle geri çekilmesini istemesi tam bir zevahiri kurtarma adımıydı. Ancak misillemesi çok daha açıktan ve erken geldi: Tahran, 4 Türk diplomatın ajanlık yaptığı iddiasıyla geri çekilmesini resmen istedi. Her şey birdenbire altüst oldu ve yumuşak bir saldırıyla durumu geçiştirmeye çalışan Türkiye çok daha ciddi bir saldırıyı püskürtmeye çalışma durumuyla karşı karşıya kaldı.

Türkiye'nin bu, iki arada bir derede tutumu önemli oranda kendi içinde bulunduğu durumla ilgilidir. Bir yandan komşuları aleyhine Bölge'de hegemonik ilişkiler kurmaya çalışmakta, diğer yandan Kürt sorununun bastırılması için komşularıyla iyi ilişkiler geliştirmeye çalışmaktadır. Bir yandan Türkiye'nin alt emperyalist hayalleri diğer yandan yaşadığı ağır krizin sıkıştırması koşullarında yeni açılımlar yapmak giderek daha da olanaksızlaşmaktadır.

Ancak problemin bir de evrensel bağlamı var ki bu, anti demokratik geleneklerine rağmen Kürt "belasının" ezilmesi temelinde anlaşma olasılığına sahip olan Bölge devletlerinin anlaşmasını daha da imkansız hale getirmektedir.

Giderek daha da içinden çıkılmaz hal alan sorun, önemli oranda ABD'nin Ortadoğu çapında gerçekleştirmeye çalıştığı yeni düzenlemelerin bir sonucuydu. Sorunun bu bütünselliği içinde görülememesi durumunda, ne şeriatçı devletlerin hegemonik atılımlarına karşı emperyalizme eklemlenmeyen etkili bir mücadele sürdürmek mümkündür, ne de Türk devletinin bölgedeki hegemonik açılımlarına ve Bölge çapındaki emperyalist müdahaleye karşı demokratik kurumlaşmalar gerçekleştirmek...

ABD'nin kurmaya çalıştığı "barış"ın temel aktörlerinden biri olmak, Kürt sorununa karşı işbirliği elde etmek ve Suriye'yi sıkıştırmak için İsrail ile yapılan anlaşmanın Türkiye'nin işini daha da güçleştirmesi söz konusu olacak görünüyor.

Nitekim Türkiye'nin İsrail ile yaptığı askeri anlaşmanın Arap Birliği tarafından, "Suriye, Irak ve Lübnan için doğrudan bir tehdit" olarak nitelenmesinin şoku Türkiye'nin durumunu iyiden iyiye güçleştirecekti.

Türkiye'nin gerek komşularıyla ilişkilerini düzeltmesi, gerekse de içeride demokratik açılımlar yapabilmesi bu koşullarda olanaksız görünmektedir. Bu ise dış politikada olduğu gibi, içte de yeni açılımların gerçekleşebilmesinin demokratik kitle hareketinin yükselmesine bağlılığını daha da kesinleştirmektedir.

Dört mevsim

Ragıp ZARAKOLU

"Tepeler için..."

Evet, burada bahsettiğimiz Vivaldi'nin, ne zaman çalınsa ruhumuzu yenileyen, helezonik bir biçimde gelişerek ilerleyen müziği değil, yoketmeciliğin kökleri boğucu geçmişten miras kalmış, bıktırıcı yinelemeleri...

Ne zaman bahar gelse memleketin dağlarına, yeniden ölüm meleği sallamaya başlar tırpanlarını.

Oysa bahar yaşam demektir, yeniden dirilişi demektir doğanın.

Ama nice bahardır, öne çıkan ölüm, ölme ve öldürme hazırlıklarıdır.

Oysa, bahar çiçeklerle, takılarla, şarkılarla, coşkulu dans ve oyunlarla karşılanır insanlığın ilk tomurcuklanmasından beri... Kimi zaman diyonizos ayinidir, kimi zaman karnaval, kimi zaman newroz şenlikleri...

Pan'ların lirleri, arpları, flütleri, kavalları, aşıkların sazları, tarları, kabak kemaneleri, Karadenizlilerin tulumları, kemençeleri yerine, otomatik silahların tarakaları, bazuka ve top mermileri, napalmler karşılıyor baharı bir kez daha...

Nisan ayı huzur bulmuyor, 80 küsur yıldır.

80 küsur yıldır barış yok bu coğrafya ile.

Coğrafyanın farklı kültür ve gelenekten insanları ile barışmak lanetlenmiş sanki.

Adının, milliyetinin, kimliğinin, inanışının ne önemi var?

kendisi...

İnsanlık...

"Farklı olanı yok etme" hakkı nereden alınıyor ve her zaman "kutsal" bir bahane nasıl icat edilebiliyor?

81 yıl önce, karın sıcağından çölün soğuğuna yürütülen kafilelerde, şiş karınlı çocuklar, boşuna emmeğe çabalıyordu annelerinin bir deriden ibaret memelerini...

Ne fark var o gün bir mucize kabilinden Dar-es-Zor'a ulaşan aç çocuklar ile bugün çöpte eşelenenler arasında?

Niye bu coğrafyada kurban olanla cellat bazen kolayca yer değiştirir?

Ya da herkes kendi sırasını bekler aymazcasına.

Yabancılaşır diğerinin çığlığına.

Toprak niye yanıktır hep, evler yıkık, dağlar ıssız

Vadilerde akan sular hala insan çığlıkları koyverir, sarp kayalıkları sürüklerken?

Bir kez bir yok etme sistemi oluşturursan, o aygıt mutlaka öğütecek birilerini bulur. Bahanelerini de. Ta ki, tek tip bir insan, tek bir kimlik, tek bir inanış yaratana kadar. Tam anlamıyla bunu başaramasa bile aygıt, o ne cana, ne kana doyar. Mutlaka koyar birilerini, koyar sıraya.

Ta ki bir akrep gibi kendi kendini sokana, kendi kendini yiyip bitirene kadar.

Oysa bu coğrafyanın insanları çok dillidir ve çok dünyalı...

Sayat Nova, "Eeee Homo" derken öldürüldü, "ben insanım" derken...

Sayat Nova, sazıyla kaç dilde söyleşirdi?

Ya Arama Dikran?

kilisenin, kaç caminin, kaç havranın, kaç tekkenin, kaç türbenin taşlarını oydu sabırla?

Ne yaptınız ustama, nasıl kıydınız?

Hangi dağın yamacında kaldı kemikleri?

Udi Hırant ne oldu? Udu sustu, kırık mızrabı yere düştü.

Victor Jara'nın kırık parmakları gibi.

Müziğin saati, taşın saati sustu 81 yıl önce.

Ölümün askerleri niye hep benzer birbirine tüm coğrafyalarda?

Niye dağlar hep isyancıdır?

"Ne zaman bitecek dağlarla kavga" diye sorar bir çocuk.

"Özgürlük dağlardan düzlere indiğinde çocuğum" der Seyda.

"Özgürlük, niye dağları mesken tutar?" diye yineler çocuk.

"Dağlar, özgür insanı simgeler çocuğum, bugüne değin hiçbir Sezar, hiçbir Sultan, hiçbir Tiran, hiçbir Zalim zincir vuramadı dağlara çocuğum" der bilge. Ve devam eder: "Ne zaman özgür tin baskı altına alınmak istense, o hep dağlara sığındı. Özgür insanı dağlar hiçbir zaman reddetmedi. Hep bağrına bastı çocuğum. Ve Herod'un askerlerini, Dahok'un askerlerini yuttu gazabı ile... Ve özgürlük mutlaka indi düzlüklere."

Çocuk, dünyanın en saf, en duru ifadesi ile gülümsedi Usta'ya.

Ve o gülümseyiş, ufku kapladı

“Düşük yoğunluklu çatışma”dan “yoğununa...”

Beklenen fakat istenmeyen oldu

Hem devlet iktidarını elinde tutanların, hem de Kürdü ve Türküyle tüm çalışanların ihtiyaç duyduğu “savaşsız bir zaman kazanma” yitirildi. Basında ERNK’nin “ateşkese devam edileceği” yönündeki açıklamasına karşın sanırız iş işten geçti. Ateşkes koşullarında soğukkanlı ve sağduyulu çözüm arayışlarına yönelme, kesin çözümler öncesinde akan kanı durduracak ilk önlemleri karşılıklı olarak alma şansı bir kez daha elden kaçırıldı.

1993 Newroz öncesi PKK tarafından ilan edilen ateşkesin sona erişi ile bu defa yine tek taraflı ilan edilen ateşkesin sona erişi arasında çok ciddi bir fark var.

Cumhurbaşkanı, hükümet, genelkurmay yaptıkları açıklamalarla, PKK tarafından ilan edilen ateşkesten, “sözde ateşkes” diye sözetmişler ve geçen defa “PKK ateşkesi kendisi bozdu” gerekçesini de bir yana atmışlar ve “bahar konferansı için Ape Musa kampında toplandıklarını” açıkladıkları PKK gruplarına karşı taaruza geçtiklerini duyurmuşlardır.

Bu, “ateşkes”ten bu yana bölgede yaşanan nisbi barış koşullarına siyasi ve askeri iktidarın son vermiş olduğu anlamına geliyor.

Yüzlerce Türk ve Kürt gencinin yaşamlarına malolan ve hala süregiden silahlı çarpışmalar, istikrarsız politik ortamı tahminlerin de ötesinde gerginleştirdi ve dış politikadaki kriz unsurlarını büsbütün ağırlaştırdı.

Çiller şöyle konuştu: “Terör varken, siyasal çözümden söz etmek doğru olmaz! Terör varken demokratik adımlar atılamaz.”

Milliyet’in geçtiğimiz Perşembe günlü sayısında Yalçın Doğan’dan da şunları öğreniyoruz: “Geçen hafta Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Çevik Bir Ankara’da işadamlarına brifing veriyor. Orgeneral Çevik Bir aynen şunları söylüyor: ‘Kürt sorunu yoktur. Güneydoğu sorunu vardır. Terör devam ettikçe, bu yönde herhangi bir çözüm beklemek yanlıştır.”

Yalçın Doğan, Mesut Yılmaz’ın tüm ısrarına karşılık, bu gelişmeleri “OHAL’in devam edeceği” şeklinde yorumluyor.

Bunlar ne anlama geliyor?

Bu soru tamamen meşrudur. Çünkü son kanlı boğazlaşmalar, genel olarak uygulanmakta olan ateşkese rağmen başlatılmıştır. Ateşkesin bir anlamı da, “eğer taraflar buna uyarsa”, devletin “terör”, toplumsal muhalefet güçlerinin ise “savaş” adını verdikleri karşılıklı organize şiddet uygulamasının da sona ermesi değil midir? Ateş kesmek “terör uygulamamak” anlamına gelmez mi?

Gelir. Ateşkes ilanından bu yana çatışmanın taraflarından birisi “terör son vermiştir.” O halde “terör devam ettikçe” demokratik çözüme yer yok diyenlerin amacı nedir?

Çok açık, Türkiye’yi yönetenler, yaşamın her alanında boy veren bugünkü krizden demokrasiyle çıkılamayacağını, Türk kapitalizminin bölgesel hegemonya yarışını barışçıl yollarla gerçekleştiremeyeceğini bizden çok daha iyi biliyorlar. Onlar aynı zamanda -belki de en kestirme yol olan- çıplak totaliter bir rejimle ve şu anda hazırlıklı olmadıkları bir bölgesel savaşla da krizin üstesinden gelemeyeceklerini, bu yolun tüm rejimi yokolma tehdidiyle yüz yüze getireceğini de anlıyorlar.

O zaman?

O zaman önlerinde son derecede sallantılı bir yol kalıyor: “Düşük yoğunluklu demokrasi” adı verilen esnek bir baskıcı rejimi ayakta tutmak ve militarist çizgiyi ise Kürtlerin sırtından “düşük yoğunluklu çatışma” düzeyinde sürdürmek....

“Düşük yoğunluklu çatışma...” Bu terim Yavuz Donat’ın Çarşamba günü yayınlanan Milliyet’teki yazısında “adının yazılmaması ricasında bulunan üst komutana atfen geçiyor.

Adları gizli komutanlar ve onların kimliğini bilen medya mensupları... Ve sivil insan toplulukları...

Bu üst komutana göre, “Amerika’nın Vietnam’da verdiği mücadele de ‘düşük yoğunluklu çatışma’ idi. Rusya ile Afganistan arasındaki mücadele de...”

Yavuz Donat bu üst komutanın kimliğini açıklarsa çok iyi olacak. Sanırız bu yapılırsa, sözkonusu komutanla Vietnam ve Afganistan savaşlarının deneyimini, sonuçlarını ve derslerini tartışmak herkes için büyük yarar sağlayacaktır.

Üst komutan bugün gencecik insanların yaşamlarını yitirdiği bu savaşın yaşandığı “bölgeyi” ABD sınırlarının dışındaki Vietnam’la ve Sovyetler Birliği sınırları dışındaki Afganistan’la neden kıyaslıyor? Belli ki ortada askeri teknik açısından TSK’nın zayiatına bir açıklama getirmek. Gelgelelim örnekler her nedense hep “yitirilmiş savaş”lardan seçiliyor.

Geçelim... Bu ruh hali “devletin ve milletin bölünmezliği” siyasetinin gerektirdiği ruh haline de benzemiyor.

Ortaya çıkan tablo ilginçtir: Temelinden sarsılan bir koalisyon... İran’la ilişkilerde tehlikeli gerginleşme... Türk-İsrail askeri işbirliği anlaşmasına karşı giderek genişleyen Arap-İslam cephesi... Ve bütün bu kritik sorunları çok ciddi sarsıntılara dönüştürecek son operasyon...

Bütün belirtiler eğer Kürt sorunu olmasaydı, birilerinin bugünkü baskıcı, militarist ve yayılmacı çizgiyi sürdürmek için böyle bir sorunu kendilerinin icat edeceklerini gösterir mahiyettedir.

Kürt sorununda “ara çözüm”ler bugün de mümkündür.

Ama Kürt sorununun köklü çözümü, Türkiye’nin temel stratejik yönelimlerinde köklü bir dönemecin alınmasıyla yakından bağlıdır.

Konuşan harita...

Haritaların dilinden anlamak bir marifet...

Türkiye’nin dış politika çıkmazını anlamakta harita incelemesi iyi bir yardımcıdır.

Bir ara, yani “soğuk savaş” sonuna kadar, Türkiye ABD liderliğindeki Kuzey Atlantik Pakt’ının bir üyesi olarak SSCB’yi kuşatan askeri zincirin bir halkasıydı. Biz büyük bir “cesaretle” kuzey komşumuzu kuşatan bir ülke olmuştuk. Dehşet bir kuşatmaydı bu... Nükleer silahlar işin içindeydi. Dünyanın en güçlü ordularından birini besliyorduk. Sovyetlerin çöküşü...

Peki muzaffer Türkiye’mizin hali ne?

Bunu da Nedim Şener’in 10 Nisan tarihli Milliyet’te yer alan muhteşem haritasından okuyalım.

Harita bize Ağrı’da gayrı safi milli hasıladan Ağrılının payının 520 dolar olduğunu söylüyor. Kocaelilili ise 5924 dolara sahip... Haritanın özelliği her ili, aynı miktarda GSMH’ya sahip ülkelerin adlarıyla yan yana ele alması. Savaş bölgelerindeki illerle aynı GSMH’ya sahip devgeler.

Bizimki ne? Haritaya bakın, gerçeği görün.

Ah, unutmadan ekleyelim:

OHAL’de vaziyet ohal üzre de, Dünya’da Türkiye yine aynı çalışmada çok ilginç bir kıyaslamaya konu olmuş: “1995 yılında 165 milyar dolarlık gayrı safi milli hasıla rakamını yakalayan Türkiye ne yazık ki bir General Motors etmiyor. GM 168 milyar dolarlık yıllık cirosu ile bir Türkiye ve ayrıca 3 milyar dolar hasılat yaratıyor.”

Savaş hem Kürde, hem de Türke pahalıya patlıyor.

Hepsine değil elbette. Ara verden birileri kazanıyor: Hem

Yunan komünistleri "vatan haini" mi?

TRT’de günlerden beri Yunan Komünist Partisi’nin Trakya’daki Türk azınlığın haklarından yana bir tutum aldığına dair yayın yapılıyor.

Milletçe seviniyoruz.

Her şey gün gibi ortada... Trakya’da “soydaşlarımıza” eza ediliyor. İşte Yunanlı komünist “dostlarımız” bu gerçeği dile getiriyor....

Şimdi düşünün, YKP böyle bir görüş ortaya attığı zaman sevinen resmi propaganda aygıtımız, örneğin İHD Avrupa Parlamentosu’na Kürtlere karşı reva görülen işlemlerle ilgili rapor verdiği zaman, insan hakları savunucularına ağız dolusu hakaret yağdırıyor.

İki ülke karşı karşıya... Yunanistan’da Türk, Türkiye’de Kürt meselesi var.

Ne yapmalı?

Sizce hangisi doğru? Yunan solunun Yunanistan’daki Türk sorununu sessizce geçiştirmesi, Türk solunun da Yunanistan’daki Türk sorunuyla ilgilenip, Türkiye’deki Kürt sorununu sessizce geçiştirmesi mi? Yoksa tersi mi?

Bir düşünün: “Devletimiz”le sarmaş dolaş meydanlara dökülüyoruz ve “Kahrolsun Türklere zulüm eden Yunan zalimleri” diye haykırıyoruz. Yunanlı yoldaşlarımız da kendi devletleriyle sarmaş dolaş meydanlarda “Kahrolsun Rumlara ve Kürtlere zulüm eden Türk zalimleri” diye haykırıyorlar.

Her iki devletin de istediği bundan ibaret.

Enternasyonalistin tutumu ise açık: En büyük sorumluluk yaşadığın topraklardaki kendi ezilenlerinle yan yana, ezenlere karşı koyma erdemi...

Ancak bunu yapanlar, başka ülkelerdeki ezilenlerle dayanışma içine girdiklerinde rakip kapitalist devletlerin hegemonya

TTB'nin düzenlediği Kurultay'da 'sağlıkta özelleştirme' tartışıldı

Vahşi kapitalizmde sağlık yok..

Ayla ÖNDER

TTB'nin geçen hafta sonunda düzenlediği "SSK ve Sağlık Hizmetleri Kurultayı"nda, sağlıkta özelleştirmenin getireceği sonuçlar bütün ayrıntılarıyla tartışıldı. Hekimler, bilim insanları, sendikacılar, meslek odaları, SSK ve sosyal güvenlik konusundaki saptamalarını anlattılar. Kurultay'da, hekimlerin ve diğer sağlık personelinin altını çizdiği en önemli nokta şuydu; "Türkiye'de sağlık hizmetleri 15 yıldır fiilen özelleştirilmiştir." Kamu sağlık kurumlarında, 15 yıl önce devlet eliyle başlayan çökertmenin nasıl yapıldığına ilişkin somut örnekler dinledik bizzat sağlık hizmeti verenlerden.

SSK Genel Müdür Yardımcısı Kemal Kılıçdaroğlu da kurultayda idi. TTB ve işçi konfederasyonları temsilcilerinin görüşlerine katılıyor ve sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesine karşı çıkıyordu.

Konfederasyon genel başkanlarının hiçbiri gelmemişti ne yazık ki. Herkes yönetimden birkaç temsilci ya da uzman göndermekle yetindi. Hiçbir konfederasyon yöneticisi, bırakın kendileri gelmeyi, şubelerine ve işyeri temsilcilerine bile haber vermemişti. Konuyla yakından ilgilenen, "SSK özelleştirilemez" görüşü çerçevesinde birleşen şube

yöneticileri ise oradaydı.

Türk-İş Yönetim Kurulu üyesi Enver Toçoğlu, SSK konusunda uzun bir konuşma yaptı. Kendisi de SSK'nın yönetimindeydi. Toçoğlu, sağlıkta özelleştirmenin vahim sonucunu şu cümlede özetledi: "Parmağımızın ucunu verdiğimizde kolumuzun gideceğini biliyoruz!" Sonra ekledi; "Hakların kısıtlanması yönünde, tepeden inme kararlara karşı işçi hareketinin sert tepkisi olacak." Aslında kurultayda ortaya çıkan sonuçtan parmağın bir ucunun gittiği anlaşılıyordu.

Çünkü özelleştirme fiilen başlamıştı. Toçoğlu'nun bu konuda önerdiği somut bir mücadele yöntemi olmadı ne yazık ki. Nasıl karşı çıkılacak, ne yapılacak? Miting mi genel grev mi... Bu sorular yanıtsız kaldı.

Hak-İş yöneticisi de esnek konuştu: "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ve SSK Genel Müdürlüğü'nün bu konuda, 'biz sağlık hizmeti mi vereceğiz, yoksa sağlık hizmetlerini satın mı alacağız', noktasında bir politika belirlemesi lazım" diye konuşan Tanrıverdi, devletin sağlık konusunda politikasının "çok net" olduğunun da farkındaydı. Kısaca karşılıklı nabız yoklamalar sürdü.

Ne yapılmalıydı peki? "Türkiye'de bu işin bir altyapısını kurmazsanız, iş güvencesi yasasını öncelikle çıkarmazsanız, bu altyapıları oluşturmazsanız, o zaman konuyu çözemezsiniz. O zaman biz yaptırmasını biliriz, deyip güç gösterimizi, birliğimizi ortaya koyarsak o zaman sorun çözüme kavuşur. Aksi halde zamana yayılarak yine konuşacağız, yine konuşacağız. "Bu sözlerden şu da anlaşılabilirdi "Özelleştirin ama... altyapıyı kurduktan sonra!"

DİSK'i temsilen katılan Sosyal-İş genel Başkanı Özcan Keskeç açık konuştu. "Maalesef bugüne kadar sosyal taraflar olarak, gerek işçi sendikaları, gerekse diğer kesimler olarak, SSK'yı bu bütünlük içinde irdelemekte oldukça geç

Siyami Erdem'in tutumu netti: "SSK'nın özelleştirilmesine karşı, BAĞKUR'un özelleştirilmesine karşı, Emekli Sandığı'nın özelleştirilmesine karşı büyük bir direnişin, büyük bir karşı koyuşun işbirliğini örmek zorundadırlar. Bu konuda KESK onlara 500 bin üyesiyle her zaman katkıda bulunmaya, onlarla beraber olmaya hazırdır. İstedikleri eylem programının içerisinde biz yer alırız. Hatta bize sormadan dahi istedikleri

Kurultay'ın önderliğini yürüten TTB, toparlayıcılığı da üstlendi. Kurultay'da dile getirilen talepleri içeren bir sonuç bildirgesi yayınladı. Bu bildirgede şu öneriler yer alıyordu;

"Bizler SSK'nın gerçek sahipleri olarak, Dünya Bankası'nın toplumsal dayanışmayı çözerek, insanlarımızı kendi kaderi ile başbaşa bırakacak planına karşı Türkiye'nin güçlü dayanışma

---

Prof. Dr. Gazanfer Aksakoğlu

Aslında yaşamasanız daha iyi olur!

Özel sigorta yalnızca karı amaçlar. Öyleyse sigortanın ilgilendiği alan yalnızca hastalıktır. Çünkü paranın dönebildiği, sağlığın paraya dönüştürülebildiği tek ortam insanın hasta olduğu konumdur. Üstelik de bu hastalık sömürüye son derece açık bir hastalıktır. Yani bir insan bir hekimin karşısına benim karnım ağrıyor diye geldiği zaman, yalnızca o hekimin bağlı olduğu kurumun vicdanıyla karşı karşıyadır. Çünkü sağlık, malın ya da ürünün fiyatının üretici tarafından belirlendiği tek alandır.

Hillary Clinton'un geçen yıl yaptığı bir açıklamaya göre, ABD'de sağlığa yapılan yatırım kişi başına ulusal gelirin yüzde 13.8'i düzeyine kadar çıkmış durumda. Burada görülen yanıltıcı tablo şudur. Başlangıçta ölüm oranı düştükçe, sağlık harcamaları artıyor gibi görünür. Ya da tersi sağlık harcamaları arttıkça ölümlülük düşüyor gibi görülür. Oysa ki çalışmadan önceki döneme bakarsanız, o döneme kadar ölümlülüğün hızla indiğini, oysa çok fazla bir sağlık harcaması olmadığını, yani toplumsal değişimle birlikte ölümlülüğün azaldığını, ondan sonraki dönemde sağlık harcamalarının çok hızlı bir artışa geçtiğini, ama ölümlülüğün hemen hemen sabitlendiğini görürüz. Sağlığa ayrılan bu bütçe gerçekten sağlığa mı harcanmaktadır? ABD'de ortalama sağlığa beklenenden fazla harcamışlar, bekleneden çok boşaltmışlar. Burada Sri Lanka, Paraguay gibi ülkeler ise beklenenden az harcamış, çok yaşatmışlar.

1992'de devlet harcamalarının kısılması sonucu Ukrayna'da13 bin kişi difteriye yakalanmış durumda. Yani bu, devletin ücretsiz aşı yapmıyorum, ne haliniz varsa görün demesinin bir sonucudur.

Diyor ki UNİCEF'in çıkardığı bir kitapçıkta; sağlık ocaklarında personelinize ücret vermeseniz, sağlık memurunuza, doktorunuza hemşirenize maaş vermeseniz, onun yerine ilaçları satsanız, oradan bir yüzde 15 alsanız, üstüne de gerektiği kadar daha kar payı koysanız ve bütün sağlık hizmetini bununla finanse etseniz nasıl olur? Bir dener misiniz lütfen, diyor Afrika ülkelerine!

Hemen ardından Dünya Bankası şöyle bir kitap çıkartıyor 1994 yılında. Kitabın başlığı 'Sağlığa yatırım'. 'Sağlığa yatırım yaparsanız karlı çıkarsınız' diyor. Ama sağlığa ödeme yapmayın, yatırım yapın, diyor özetle de. Yine 1994 yılında sağlık hizmetlerinin sunumunun finansmanının değerlendirilmesine ilişkin bir kitap basıyor Dünya Sağlık Örgütü. Özetle ikisinin de söylediği aynı şey. Özelleştirin bunları, başınızı derde sokmaktan kurtarın.

Şimdi 1994 yılından sonra aşılamaları ücretsiz bırakıyorlar ama, tüberküloz sağaltımını ücretli yapıyorlar. Tüberküloz ilaçlarını da ücretli veriyorlar. Sonuç; onların ifadesine göre, yani Dünya Bankası'nın açıkladığına göre, hekimler bu kez pahalı ilaçlar yazmaya başlıyorlar bir. Bu pahalı ilaçlar daha çok direnç yaratan ilaçlar. Yani herkesin alamayacağı o nedenle de yarıda bırakılan, yarıda bırakılınca da direnç oluşan ilaçlar. İkincisi bu yüzden onların deyimiyle onmilyonlarca insan daha tüberküloza yakalanıyor bu nedenle. Üçüncüsü de, üç milyondan fazla insan sırf ücretli olması nedeniyle ölüyor Çin'de. Ondan sonra tekrar düşünmeye başlıyorlar, vazgeçsek mi, diye. Bu rakamların tamamı, hepsi özelleştirmeyi öneren ve göklere çıkaran Dünya Sağlık Örgütü'nün, Unicef'in ve en çok ta Dünya Bankası'nın rakamları!

9 Eylül Üniversitesi öğretim üyesi

KESK Genel Başkanı Siyami Erdem

Biz 500 bin üyemizle karşı koyuşa hazırız

Özelleştirme saldırısı yeni dünya düzeninin ayrılmaz bir parçasıdır. Sermaye açısından dünya fiziki olarak zaptedilmiştir. Özellikle reel sosyalizmin çöküşünden sonra sermaye dünyaya fiziki olarak egemen hale gelmiştir. Ama bu yetmemektedir. Derinlemesine bir sömürü gerekmektedir. O nedenledir ki okulları, hastaneleri satmak isteyeceklerdir. 70 yıllık birikimlerimizi, toplumsal değerlerimizin kazanımlarını yok etmek isteyeceklerdir. Sermayenin globalleşmesi, dünyanın küreselleşmesi adına önerilen halk için yoksulluktur. Bu yoksulluğu sağlayabilmek için emekçilerin örgütlü hareketini yok etmek istiyorlar. Sendikalaşma hareketini yok etmek istiyorlar. Burada bizler halk yanında, toplumsal gelişim yanında, ülkemizin demokratikleşmesi yanında taraf olmak zorundayız. Sınıflar mücadelesinin hayatın ön

görüsü budur. Biz kamu emekçileri, SSK'nın, BAĞKUR'un, Emekli Sandığı'nın özelleştirilmesine karşı büyük bir direnişin, büyük bir karşı koyuşun işbirliğini örmek zorundayız. Bu konuda KESK, 500 bin üyesiyle her zaman konfederasyonların örgütlediği eylemlerde yer almaya hazırdır. Hatta bize sormadan dahi istedikleri eylem programı içerisinde yer alabiliriz. Özelleştirmeyi geriletmemiz mümkündür. Ama bunun için işçi hareketinin tabandan olan özgüveninin, konfederasyonlar aracılığıyla açığa

Dr. İrfan Gökçay

Bozulmuş böbreğin tamiri değil ki bizim işimiz...

SSK krizi, Türkiye'deki kamu sağlık hizmetlerinin veya genel olarak Türkiye'deki kamu sağlık felsefesinin bir krizidir.

Kamu sağlık hizmetleri, ulusal ekonomiden on yıl evveline göre çok daha az pay almışlar. Diğer bir nokta; ilaç teknolojisi gelmiş olması. İlaç ithalatı hacim içinde payını yüzde 5'ten yüzde 20'ye çıkardı. Amerika Ticaret Bakanlığı geçen sene bir rapor yayınladı. Kendisinin ihracatı açısından dünyadaki en kritik on ülkeyi sıraladı. Her ülke içinde de hangi sektörün kritik sektör olduğunu tanımladı. Bu 10 ülke içinde Türkiye de var ve Türkiye için tanımlanan "kritik sektör" sağlık sektörü olarak yer alıyor. Aslında kritik nokta şu; Türk hükümetlerinin önümüzdeki yıllarda yapacakları sağlık reformu bu ihracat hacmimizi önemli ölçüde artıracak potansiyele de sahiptir.

1993'te yayınlanan Dünya Bankası raporu aslında üç noktaya dikkat çekiyor. Türkiye'de sağlık harcamalarının sigorta fonları üzerinden artırılması meselesi. Dünya Bankası'nın üzerinde ısrarla durduğu, üç başlık var: "Birincisi devletin sağlık hizmetlerine doğrudan katkı yapması gerçekleşmemelidir. Tedavi hizmetleri tümüyle sigorta fonları üzerinden yürütülmelidir. Sigorta fonları hizmetleri, kesinlikle kamu kurumlarında doğrudan doğruya bu bütçeleme sistemiyle harcama yönüne gitmemeli, hizmet satın alma kontratlar ve protokoller yolu üzerinden bu işi yürütmelidirler." Şimdi burada en kritik nokta bu üç başlığın Türkiye'de aslında şu anda müzakere ettiğimiz şekliyle uygulanıyor olması. On yıllık pratik iki şekilde sonuçlandı. Bir tanesi sağlık harcamaları daha fazla sigorta fonlarından yapılıyor oldu. İkincisi dış alım, sağlık hizmet tekonolojisinde süratle arttı.

Dünya Bankası projesinde bütünüyle sağlık hizmetlerinin çalışanların sırtına yüklenmesiyle ilgili bir dizi alt madde var. Mezarda emeklilik vs. gibi.

Kamu sağlığı gibi bir sistemi, devletin dışında durduğu katkı da yapmadığı, işine de karışmadığı bir noktaya getirmenin ciddi sakıncaları olduğunu düşünüyorum.

Hizmet satın almak gibi bir şey yoktur. Toplumun bir sağlığı vardır. Yoksa bozulmuş böbreğin tamiri değildir hekimlik. Tıp da o değildir. Şimdi buna karşı toplumun bütün olanaklarını birleştiren ve giderek SSK'yla sınırlı kalmayan bir karşı çıkışı, tüm çalışanlar ve sağlık çalışanları tümüyle organize etmelidir.

İstanbul Tabip Odası Yönetim Kurulu Üyesi

toplandığı ve akıllıca kullanıldığı bir SKK için mücadele edeceğiz. Türkiye'nin geleceğinden sorumluluk duyan tüm kurum ve kişilere ortak bir mücadele çağrısı yapıyor, bu sorunlar konusunda halkımızın bilgilendirilmesi ve bu mücadelenin örgütlenmesi için bu nitelikteki etkinliklerin ülke çapında yerel düzeyde örgütlenmesini öneriyoruz."

"Globalleşme", "esnekleşme" gibi kavramlarla kafa karıştıran uluslararası sermaye ideologları, yeni imajlarla vahşi yüzünü gizliyor. 19. yüzyıl kapitalizminin vahşice sömürme özgürlüğüne sahip olmak, asıl amaç. Sosyal güvenliğin özelleşirilmesi de bu yolda döşenen taşlardan sadece biri..

Sonuçta, yoksullar salgın hastalıktan mı kırılır, kronik hastalar banklarda tek başına mı ölür, umurlarında değil. Aşırı kar için mübah her şey çünkü. Yoksulların da nasılsa umurlarında değil, diye düşünüyor olmalılar ki bu kadar pervasızlar! Ne var ki bilinmez... Ummadık taş baş yarar kimi zaman! Bunun adı belki 'sosyal patlama' olur belki başka bir şey....

DİSK Sosyal-İş Genel Başkanı Özcan Keskeç

Özelleştirme denilen o garabet...

Maalesef bugüne kadar sosyal taraflar olarak SSK'yı bu bütünlük içinde irdelemekte oldukça geç kaldık. SSK, bir sigorta kuruluşudur. Bir sigorta kuruluşunun gerektirdiği bütün teknik donanımlara, hareket serbestisine sahip olmalıdır. İşte bu nedenle kurum, özel hukuk hükümlerine tabi olmalıdır. Bu yolla özel sigorta şirketlerinin kullanabilecekleri tüm olanakları elinde tutabilmelidir. Diğer yandan, bu tecimsel bir sigorta değil, sosyal bir sigorta olduğu için, bir kamu kurumu olmalıdır. Ve aynı zamanda da yönetimi özerk olmalıdır.

SSK'ya devlet, sosyal yardım kurumu gibi davrandı. Gereksinimlerini, SSK'ya yüklenerek karşılamaya çalıştı. Ve nihayet öyle bir noktaya gelindi ki, SSK'dan bu anlamda artık alınacak bir şey kalmadığı için 1981 yılından itibaren SSK'nın battığı feryatları başladı. Dünyadaki küreselleşme, dünyada-

ki o vahşi özelleştirme istemleriyle çakışan bir zamanda ülkemiz gündemine sokulmaya başlandı. Bunların rastlantı olduğunu düşünmek herhalde olanaklı değil. Ve özelleştirmenin her şeyin ilacı olduğu cazibesinin ne yazık ki toplumumuzda da yaygınlaştırıldığı bir dönemde, sosyal güvenliğin özelleştirilmesi gibi bir garip söylem ortada dolaşmaya başladı. Sosyal güvenlik dünyanın hiçbir yerinde özelleştirilemez. Salt hukuki açıdan değil, fiili açıdan da mümkün değildir. Biz özelleştirmeye karşı elimizden geleni yapmaya kararlıyız.

Prof. Dr. Alpaslan Işıklı

Tavuğun, kümeste tilkiyle 'yaşama özgürlüğü'!

Bu "değişim rüzgarları" denen olgunun açıklık kazanmasında büyük yarar var. "Değişim rüzgarları" olarak nitelendirilen eğilimin, olgunun ne anlama geldiğinin belirlenmesi gerekiyor. Çağımız halkla ilişkiler ve reklam çağı. Politikalarını kamuoyuna kabul ettirmekte çok başarılı teknikler metotlar oluşturmuşlar. Ve bu sunuş yapılırken de çok ustalıklı yöntemlerden, tekniklerden yararlanılıyor. Bu bağlamda en çok yararlanılan yöntem de eski kavramlara yeni adlar bulmak, yeni sunuşlar yeni imajlar yaratmak biçiminde oluyor. "Yeni çözümler, yeni buluşlar, yeni yüzler" imajlar sayesinde sunulabiliyor.

Fakat burada "değişim"i sunarken bir şey unutulmuş. Bize "değişim" diye bir şey sunulduğu vakit, hemen şu soruyu sormak zorundayız: Ne tarafa doğru değişme? Özellikle sosyal güvenlik ve sağlık politikaları söz konusu olduğu vakit, değişimin geriye doğru bir değişim olduğunu tespitle işe başlamak zorundayız.

19. yüzyıl vahşi kapitalizmi yeni isimlerle, yeni kavramlarla geri döndürülüyor. "Küreselleşmeden" söz ediyorlar. Burada bir soru daha sormak lazım. Kimin iktidarı altında küreselleşiyoruz? Pazarda yine ideolojik ve reklam yönü ağır basan ve "serbest pazar" olarak takdim edilen şey, çok korkunç bir şey olmadı. Hatta "sempatik" bir şey oldu. Oysa serbest pazar denilen şey aslında büyük tekellerin, büyük sermayenin egemenliği altındaki bir oluşumdur. Uluslararası sermayenin komutasındaki bir oluşumdur. Bu anlamda yapılan demokrasinin terkedilmesi, imparatorluk çağının geriye getirilmesidir. Bu "yeni" kavramlardan bir tanesi de esnekliktir. Esnekliğin karşıtı; katılık. Kimse katılıktan yana olmaz. Bu esnekliğin asıl anlamı şu; "İş hukuku kurallarının, sosyal önlemlerin koruyuculuğunun esnekleştirilmesi, işverenlerin işçileri işten çıkarmada ve ücretleri belirlemede özgürlük kazanmaları." Bu da 19. yüzyıl vahşi kapitalizminin işletmecilik anlayışının geliştirilmesi demektir. Bütün bunlar halkla ilişkiler sanatının, reklamcılık sanatının bir "harikası" olarak gelecek kuşaklarca tarih kitaplarında okunacaktır. Günümüzde geçmişin çözümlerinden medet umma noktasına gelinmiştir.

Sağlık konusunda çözümsüzlükle karşılaştığımız vakit, herhangi bir nedenle paramız olmadığı için ne yaparız? Geçmişin iflas etmiş çözümlerine sığınırız. Üfürükçüye gideriz.. Durum buna beziyor. Daha ileri çözümlerin, daha ileri adımların

imkansızlığı, geçmişin iflas etmiş çözümlerinin hortlama içgüdüsünü tahrik etmiştir. Ve 19. yüzyılın insanlığı felaketten, felakete düşürmüş olan liberalizmi, insanlığın temel bazı sorunlarına çözüm bulmakta piyasa düzeninin, serbest rekabet anlayışının yetersizliği, mahsurları görüldüğü içindir ki, bu çözümler hayata geçirilmiştir. Serbest piyasa ekonomisi, bütün bir 19. yüzyıl boyunca sefalet, sömürü manzaralarıyla doludur.

Sosyal adalet, sosyal refah ilkesine dayalı çözümler başarıya ulaşmadı diye daha eski çözümleri gündeme getiriyorsunuz. Bunu da neoliberalizm diye adlandırıyorsunuz. Liberalizm sözcük anlamıyla özgürlüktür. Ama, bu nasıl özgürlük? Karı azamileştirme özgürlüğü, bunun önüne ne geliyorsa bunu yıkma özgürlüğü. O zaman bu özgürlük, tavuk kümesinde tilkiyle tavuğun özgürce yaşama özgürlüğü! Ve devletin ve sendikaların ortadan kaldırılması silinmesi gerekir, bu özgürlüğün hayata geçirilmesi için. Bunun için de örgütlülükleri, sendikaları silmek istiyorsunuz. Devleti küçültmek demek bedava okulu, bedava hastaneyi, yani sosyal güvenliği ortadan kaldırmak demektir. Sosyal güvenlik toplumda bütün kesimleri, özellikle ödeme gücü olmayanları kapsamaya yönelik bir sistemdir. Sadece ödeme gücü olanları kapsayan bir sistem kar amacıyla yürütülen faaliyettir. Halkın bir sözü var: Et kokarsa tuz var. Tuz kokarsa ne var. Bunların amacı tuzu da kokutmaktır. Vaktiyle bir vali demiş ki, efendim havalar ne kadar ısındı. Halk plajlara o kadar hücum etti ki, vatandaşlar denize girme imkanı bulamadılar demiş. Neoliberallerin kafası da öyle çalışıyor. Hastanelerin kapısında yığılma mı var, özelleştir. O zaman halk oraya hücüm etmez, vatandaş da orada rahat rahat tedavi olmak imkanına kavuşur. Efendim yüksek okulların kapısında halkın çocukları fazla mı yığılıyor, okumak artık imkansızlaşıyor mu, öyleyse yüksek öğretimin bütün kademelerini, paralı yaparsın o zaman herkes oraya hücum etmez.

Ankara Üniversitesi SBF öğretim üyesi

Türk-İş'e bağlı şubeler sabırsız

Levent Dokuyucu

(Haber-İş İst.1 No'lu Şube Bşk.)

Bu aslında işçi konfederasyonlarınıın düzenlemesi gereken bir kurultaydı. Sosyal güvenlik kurumlarına yapılan saldırılara bütün dünyada işçiler en geniş örgütlülüklerle karşı çıkıyor. Fransız işçileri aynı saldırılara karşı günlerce direndiler; yasayı çökerttiler. Geçen yıl, Türk-İş Genel Başkanı bu saldırının genel grev nedeni olduğunu söylüyordu. Bizce de bu saldırıya genel grevle yanıt vermeli.

Ali Akdağ

(Yol-İş İst. 1 No'lu şube Bşk.)

Türk-İş, Hak-İş, DİSK ve tüm demokratik kile örgütleri ile birlikte SKK'nın özelleştirilmesine karşı çıkacağız.

Songül Beydilli

(Tüm Sağlık-Sen Yöneticisi)

Biz emekçilere, kamu çalışanlarına yönelen bu ideolojik saldırı karşısında, emekçilerin tavrıyla yanıt vereceğiz. Kendi örgütlerimizle, mücadeleyi nasıl örgütlerizi tartışmak gerekiyor.

Çözüm; ama bu çözümü gerçekleştirmek için ne yapılacak.

Bu sorun sadece işçilerin sorunu değil. Esnaflar, kamu emekçileri ayrı hepimize yöneldiği için birlikte mücadelenin koşulları da ortaya çıkmalı. Bunu örgütlemek görevi hepimize düşüyor.

İllerden başlamak üzere ilçelerde oluşan insanların içinde bulunacağı kurultaylar yapılmalı. Ve bu kurultaylardan seçilecek delegelerle Türkiye SSK'ya karşı mücadele komitelerini birlikte oluşturmalıyız.

Tayfun Tabakoğlu

(İP Genel Başkan Yardımcısı)

İP olarak şunu söylüyoruz; Bütün bölgelerde SSK savunma komiteleri kurulmalı. Bu sorun genel grevle

KESK, 16 ilde “Barış, Demokrasi, Sendikal Hak ve Özgürlükler” mitingleriyle alanlara çıkıyor

Baharda herkes sokağa davetli!

Asya DERELİ

13 -14 Nisan tarihleri arasında Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu'na (KESK) bağlı sendikaların üyeleri sokaklara çıkıyor. ‘96 Baharı’nı bu kez kamu çalışanları örgütlüyor! Başta Ankara, İzmir, İstanbul, Adana, Diyarbakır, Trabzon, Samsun, Antalya, Zonguldak, Muğla, Sinop, Kocaeli, Aydın, Manisa, Bursa ve Sakarya olmak üzere, tam 16 ilde gerçekleşecek “Barış, Demokrasi, Sendikal Hak ve Özgürlükler” mitinglerinde yankılanacak sloganlar yalnız ekonomik talepleri içermeyecek. Bu taleplerin yanı sıra, yarım milyon dolayında kamu emekçisi; barışa, demokrasiye olan açlıklarını da dile getirecekler.

Ve alanlar, sokaklar, caddeler renklenecek, şenlenecek Nisan’ın ortasında...

Devamı var tabii. 18 Nisan’a kadar bir süre verilmiş işveren hükümete.. Talepler karşılanmadığı takdirde tüm Türkiye’de bir günlük iş bırakma eylemi yapılacak. Aynı gün tüm illerde, açık alanlarda kitlesel basın açıklamaları yapılacak.

18 Nisan1996 tarihinde yapılacak iş bırakma eylemiyle de sonuç alınamazsa ne olacak? Her zaman olduğu gibi yine mahkemelere çağrılırlarsa, sürgüne gönderilirlerse, maaşları kesilirse.... Karar şöyle; “İş bırakma eylemlerinden kaynaklanan adli, idari soruşturma ve baskılara uğradığımız takdirde, mayıs ayında yine iş bırakacağız!”

Toplumsal muhalefet örgütleniyor

Siyasal/ sendikal baskılara karşı en geniş kamuoyu yaratmayı hedefleyen KESK, bu gösterilere tüm çalışanları, sistemden şikayetçi olan herkesi çağırıyor. Kamu işçileri de bu eylemlere çağrılı.

Hakları kazanmanın yolu mücadeleyi sürekli hale getirmekten geçiyor. KESK böyle düşünüyor ve var olan hakları korumanın kolay olmadığı inancından yola çıkarak, “sürekli mücadele”yi benimsiyor.

Demokrasiyi, özgürlüğü, toplumsal bir yaşamı savunan muhalefet güçleri de alanlarda olacak onlarla birlikte. Bu eylemlerin ardı, arkası var.. KESK Genel Başkanı Siyami Erdem, 1996 yılı bütçesinin açıklanmasının ardından, ortaya çıkan “ekonomik tablo”yu şöyle yorumluyor; “Dünyanın hiçbir ülkesinde emeğe ve emekçiye yöneltilen saldırılar Türkiye’deki boyutlarda değil. Hiçbir sistem çalışanını bu kadar karşısına alamaz. Yıllardır emekçiden kesilerek teşvik ve rant girdisi olarak yerli ve yabancı sermayeye akıtılan ülke kaynakları, 1996 bütçesinde de daha katmerli olarak karşımıza çıktı. Özellikle son on yıldır işsizlik, üretimsizlik büyük oranda artarken, sermaye sahipleri, fabrikalara, üretime değil, faize yatırım yapmışlardır. Birçok işverenin repo geliri, yaptığı işin gelirini aştı.

Her yıl personel ücretleri bir önceki yıla göre sürekli gerilemekte. 1996 bütçesinde, genel bütçeden personele ayrılan para 1995 yılına göre yüzde 4 geriledi. Katma bütçede bu rakam, 1995’te yüzde 56.75 iken yüzde 50.45’e düştü.”

Bu rakamlara, yeni alınacak personel ve enflasyon oranları katıldığında 1996 yılında kamu emekçileri bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 5 pay azalmasıyla karşı karşıya kalacaklar. Yüzde 5 yeni istihdam payı ve yüzde 70 enflasyonla birlikte, yüzde 80 hak kaybına uğrayacaklar. Hükümetin önerdiği “sadaka” ise yüzde 20.

Erdem, 1996’nın bütçesinden kamu çalışanlarına ayrılan paydan yola çıkarak, tepkilerini dillendiriyor:

“Emeğiyle geçinenlerin sırtına kene gibi yapışarak kendi krizlerini atlatmaya çalışan egemen sınıflar da özelleştirme saldırısını bu amaçla sürdürmektedirler. Çalışanların yıllardan beri emeğinin birikimi olan BAĞ–KUR, SSK, Emekli Sandığı gibi sosyal güvenlik kurumları dağıtılarak, ‘sosyal bir hukuk devleti’nin temel işlevlerinden olan eğitim ve sağlık da ticari bir meta haline getirilmek istenmektedir. Siyasi iktidar bir yandan sosyal güvenlik kuruluşlarının ekonomiye yük getirdiğini, bütçenin bu yükü kaldıramayacağını söylerken, diğer yandan kayıtdışı ekonomiyi teşvik ederek bütçedeki asıl açığı kendisi yaratmaktadır. Diğer yandan, 1996 genel bütçesinde devleti küçültme politikaları yüzünden yatırımlara ancak yüzde 3 pay ayrılmaktadır. Bu anlayışla ülkede devlet yatırımları durmuş, işsizlik büyük oranda artmıştır.

ANAYOL Hükümeti’nin programı da toplumun ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel istemlerini karşılayamadığı gibi, var olan hakların da ortadan kaldırılmasının uygulaması içerisindedir. Bu uygulama ve bakış tarzı ise sosyal huzursuzluklara zemin oluşturmaktadır. Oysa bugün Türkiye’nin temel sorunlarının çözümü toplumun ekonomik, sosyal, kültürel istemlerini karşılayan özgürlükçü bir demokrasiyi gerçekleştirmekle olanaklıdır.”

Kamu emekçileri hayatın her alanında demokratikleşme istiyor. “Çünkü” diyor KESK Genel Başkanı, “Sendikal hakların kullanılması, düşünme ve örgütlenme özgürlüğünün sağlandığı, parti, sendika, dernek ve kişiler üzerindeki baskıların ortadan kalktığı, siyaset yapma yasağının olmadığı, düşüncenin özgürce açıklanabildiği bir toplumsal yaşamın gelişmesiyle yakından ilgilidir.”

Ve ekliyor; “Hak gasplarının arka planındaki siyasi gerçekleri gören biz kamu emekçileri, yürüttüğümüz mücadelenin tüm halkımızın özlemlerine de denk düşen bir mücadele olduğu bilinciyle hareket ediyoruz. Devlet memurluğu zihniyetini kırarak, emekçi kimliğinin bilince çıkarılmasıyla kurulan sendikalarımız, sürecimizin bu evresinde üyeler adına toplu pazarlık yapmak, bunun sonucunda toplusözleşme bağıtlamak, anlaşmazlık döneminde grev hakkını kullanmak kararlılığında. Zira haklar kullanıldığı ölçüde vardır.”

Onlar bahara sokakta hoşgeldin diyecek. Sokaklar döviz pankart açacak bundan böyle.

Bu gidişle Anayol’un mahkemeleri binlerce kamu emekçisini ağırlayacak!

Ne var ki buna karşı da mayısta eylemler yine başlayacak.

Galiba çivi çiviyi sökecek!

Eylem Takvimi

- **8 Nisan**'da tüm talepler ilgili bakanlıklara ve başbakanlığa iletilecek.
- **13–14 Nisan 1996** tarihlerinde Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır, Trabzon, Samsun, Antalya, Zonguldak, Muğla, Sinop, Kocaeli, Aydın, Manisa, Bursa ve Sakarya olmak üzere 16 ilde ‘Barış, Demokrasi, Sendikal Hak ve Özgürlükler’ mitingleri yapılacak.
- **18 Nisan 1996** tarihinde, talepler karşılanmadığı takdirde tüm Türkiye'de bir günlük iş bırakma eylemi yapılacak. Aynı gün tüm illerde açık alanlarda kitlesel basın açıklamaları yapılacak.
- **18 Nisan 1996** tarihinde yapılacak iş bırakma eylemiyle de sonuç alınamadığı ya da iş bırakma eylemlerinden kaynaklanan adli, idari soruşturma ve baskılar uygulandığı takdirde, mayıs ayında iş bırakma eylemleri daha da genişletilerek uygulanacak.

KESK’in talepleri

• Aylık taban ücretinin 35 milyon TL olması, hizmet yılı, iş güçlüğü ve sosyal hakların bu ücrete eklenmesi,

• Yılda 4 kez, maaş oranında ikramiye verilmesi,

• Çalışanların, yemek, servis ve kreş hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanması,

• Sendikal faaliyetler nedeniyle uygulanan her türlü baskıya son verilmesi, ceza ve sürgünlerin kaldırılması, genel bir sicil affı çıkarılması,

• İşyerinde sendika temsilcilik odalarının tahsis edilmesi, sendika yönetici ve temsilcilerine sendikal faaliyetlerini rahatça yürütebilmeleri için uygun koşullar yaratılması, işyerlerinde sendika panolarının oluşturulması,

• Üye aidatlarının maaştan kesilerek sendikalara aktarılması,

24 Nisan’da Öğrenci Komünü’ne

Üniversiteleri sadece sloganlarımızla değil eylemlerimizle de sahipleniyoruz... Gündüz gezdiğimiz, oturduğumuz, çay içtiğimiz Üniversite bahçelerinde bir de sabahlayalım, duvar boyayalım, yollarını düzeltelim... 24 Nisan'da İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü önünde Türkiye'nin dört bir tarafından gelen öğrencilerle kucaklaşacağız. Eylem hakkında geniş bilgi önümüzdeki hafta ayrıntılı olarak duyurulacak. *İstanbul Üniversite Öğrencileri Koordinasyonu*

Londra grubu köprü işlevi görebilir

İngiltere'de ÖDP'liler 23 Mart'ta bir tanışma gecesi ve bir toplantı düzenlediler. Uzun zamandır birbirlerini görmeyen dostlar, bu tanışma gecesi aracılığıyla bir araya geldiler; şarkılar söylediler, danslar ettiler. Bundan bir hafta önce de toplantı düzenleyen ÖDP'liler, tartışmalarının bir özetini hazırlayıp SÖZ'e gönderdiler. Londra'daki 60'ın üzerinde ÖDP'linin tartışma noktalarını ortaya koyan, ***Mehmet Taş*** *imzalı bu özeti, yurtdışındaki ÖDP'lilerin sürdürdüğü tartışmalar hakkında okuyucuya fikir vereceğini düşünerek biz de kısaltarak yayınlamaya karar verdik.*

Geçen toplantı ilginç ve heyecanlı tartışmalarla doluydu. Söz alanlar birbirinden farklı ve ilginç görüşler açıkladılar. Fikirlerdeki çeşitlilik, Özgürlük ve Dayanışma grubunun Londra'daki faaliyetlerinin gerçekçi olmasına ve parti taraftarlarının ortak bir çizgi etrafında birleşmelerine katkı yapacağı açıktır. Partinin göçmen politikasının genel hatlarıyla biçimlenmesi ve aynı zamanda alttan yukarıya doğru politika saptamanın gerçeğe dönüştürülmesi ancak bu yolla mümkündür. Sonraki toplantılarda söz alanlara kolaylık olması amacıyla açıklanan fikirleri kısaca özetlemek istiyoruz. Başlıklar konuşmacıların ileri sürdüğü fikirler arasından seçilmiştir.

Çalışanların arasında olmak

İngiltere'de yaşayan insanlarımızın çalışma koşulları çok ağırdır. İşçiler günlerini fabrikalarda çalışarak geçirmektedirler. Ne sendika, ne de sosyal hiçbir güvenceye sahip değiller. Bundan dolayı herkes, sorumluluk içinde, yardım eli uzatması gereklidir.

Birçok aile ruhsal bunalımla karşı karşıyadır. Kız ve erkek gençler arasında eroinman veya alkoliklerin sayısı hızla artıyor. Bu sorun çözülmekte olan göçmen ailelerin karşılaştıkları olumsuz problemlerden yalnızca bir tanesidir.

Buradaki işçiler köylü kurnazı

Sosyalizm insanları maden ocaklarına indirmeyi değil işçileri işçilikten kurtarmayı amaçlar. İngiltere'de ve diğer kapitalist ülkelerde göçmen işçilerin önünde kısa zamanda patron olma perspektifi sunuluyor. Gerçekten de tek tek insanlar sınıf atlama, yani işçilikten kurtulma çabası içine girdikleri sıkça rastlanan bir olgudur.

Londra'da işçilerin sendikalaşması bir başka problemdir. Sosyal ve ekonomik hakların elde edilmesine güvence sağlayacak olan sendikalaşma ancak onların kartlı çalışmayı kabul etmesiyle olanaklı hale gelebilir.

Göçmen işçilerin çoğunluğu köylü kurnazıdır. Marksist sosyalistleri, kitle örgütlerini aldatmak için çeşitli yollara başvurdular ve başvurmaya devam ediyorlar. Göçmenlerin bir kısmı derneklerin olanaklarından önemli ölçülerde yararlanarak kısa zamanda işyeri açıp kitle örgütlerin-

zamana göre değişen iki tür faaliyete sahip olmalıdır. Değişen süreç içgünde temel görevlerine yeni görevler eklenebilir. Kaldı ki parti kendisi yeni ilkeler saptıyor. Her birey gibi ülkeler ve partiler de çıkarlarına göre ilişki kuruyor ve değiştiriyorlar.

ÖDP'yi herkes merak ediyor. Ayrıca İngiltere politik bir merkez gibidir. Partiyi tanıtma ve deney aktarımı için bu grup köprü olabilir. Göçmen sorunlar, maddi destek ve dayanışma gibi sorunlar işin ayrıntısıdır.

Siyahlara karşı düşmanlık var

Genelde partiyi bir araya gettiren koşullar burada da kendini gösteriyor. Grup genelin bir karikatürü gibidir.

Londra'daki toplumumuz içinde üç tip insan vardır; öğrenciler, iş yapan kapitalistler ve sınıf atlamaya çalışanlar. İnsanlarımız eğitim, çocuk ve intibak gibi pek çok sorunla karşılaşıyor. Ve şunu belirtmek gerekir ki burada yaşayanların çoğu İngiliz toplumuna ayak uydurma gibi bir dertleri yoktur. İntibak sorunlarının çözümüne etki yapacak kitle örgütlerinin durumu ise felakettir.

Sistem insanlar arasında düşmanlığı körükleyip duruyor, ezilenler arasında çatışmalar bitmek bilmiyor. Toplumumuzda siyahlara karşı düşmanlık bunlardan biridir.

Enternasyonalizm temel ilke olarak kalmalı

Dünyanın çeşitli sorunlarına enternasyonalist bir anlayışla çözüm aranmalıdır. Yurtseverlik bir yana atılırsa sorunlara daha sağlıklı çözümler bulunabilir.Buradaki insanlarımız Sıvas'ın bir köyündeymiş gibi yaşıyor, bulundukları ülkeyi tanımıyor. Yani burada yaşıyor ama buralı değiller. Kimdir bu insanlar? Kendimizi anlatabilmek için yaşadığımız dünyanın bireri bireyi olduğumuzu düşünmeliyiz.

Kitle örgütlerinde çalışılmalı

Somut konular konuşulmalı. Türkiye'de parti güçlü çıkış yaptı diye çok şeyin yapılabileceği düşünülmemelidir. Maddi gücün yetersizliğinden

Politika yapmaya devam edilmelidir, ancak akademik çalışmalar şimdilik yapılmamalıdır. Bu iş uzun zamana bırakılmalı. Kardeş İngiliz örgütleriyle ilişki kurulmalıdır.

Grant tutsağı olunmamalı

Grant tutsağı haline gelinmemelidir. Politik kalınmalı. Yapılabilecek çok şey vardır. Dayanışma kampanyaları düzenlenebilecek etkinlikler arasında en önemlisidir.

Sosyalist Enternasyonal olsaydı

Sosyalist Enternasyonal olsaydı yabancı bir ülkede politik faaliyette bulunmaya büyük kolaylıklar getirirdi. Bizlerin oraya girip çalışması kolaylaşırdı. İsteyen, gençlik, kadın veya öteki alanlarda görev alır ve yeteneklerine göre faaliyet gösterebilirdi. Bu anda yalnızca Türkiye'ye maddi yardım yapmakla sınırlı kalıyoruz. Yaşadığımız ülkenin politikasına katılamıyoruz.

Azınlık sorunları üstüne çalışmalıyız

Parti programında azınlık politikasını açıklayan bir bölüm yoktur. Bu sorun üstüne ciddi çalışma yapılarak parti politikasının ana hatları açığa çıkarılmalıdır. Buradaki toplumumuzun gidişine ilişkin belli toplu çalışma yapılamıyor. Irkçılık vs. üstüne çalışma yapılırsa kitleye daha çok yakınlaşabiliriz. Dernekler bu işleri yapabilecek kapasitede değiller.

Politik atmosfer yaratmalıyız

Şimdiye kadar tüm örgütler buradaki sorunlardan kopuk Türkiye'ye yönelik çalışmalar yaptı. Gericilerin de aynı biçimde faaliyetleri oldu. Bu tür çalışmalar örgütlerin karikatürüne dönüşüyor.

Buradaki toplumun çok büyük sorunları vardır. Ancak parti programı bunlara cevap verecek durumda değildir. Bu alanlarda çalışma yapmak isteyenler kitle örgütlerine gidebilir. Bu grup, politik atmosfer yaratmakla sınırlı kalmalıdır. Irkçılık, etnik azınlık vs. gibi somut konularda

---

ÖZGÜRLÜK VE DAYANIŞMA PARTİSİ

k ı s a h a b e r l e r

ANKARA

■ Kampanya afiş ve bildirilerinin yasaklanması üzerine ÖDP'liler İstanbul ve Ankara'da avukatlardan oluşan bir hukuk komisyonu kurdular. Hukuk komisyonunun yapacağı çalışmaların ardından, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na, Yüksek Hakimler ve Savcılar Kurulu'na ve parti binalarına giren emniyet görevlileri hakkında savcılara suç duyurularında bulunup davalar açacak. ÖDP Genel Merkezi KESK'in 13 ve 14 Nisan tarihlerinde düzenleyeceği mitinglere tüm kitleselliği ile desteklemeye ve katılmaya karar verdi. ÖDP ayrıca SSK ve özelleştirmeyle ilgili bildiri ve afiş kampanyası başlatmayı tasarlıyor. Öte yandan1 Mayıs hazırlıklarına başlayan ÖDP'liler, sendikaların alacakları kararlara uymayı benimsediler.

Afiş ve bildirilerin yasaklanmasını protesto amacıyla 7 Nisan günü Genel Merkez binası önünde toplanan 500'ü aşkın partili Kızılay'a doğru slogan ve alkışlarla yürüyüş yaptı. Yürüyüş boyunca yasaklanan ve yeni basılan bildiriler dağıtıldı. 8 Nisan'da ÖDP il yöneticileri, Elmadağ Cezaevi'nde tutuklu bulunan öğrencileri, Batıkent'teki su baskınına maruz kalan Emek ve Zara siteleri sakinlerini ziyaret etti. Site sakinlerinin oluşturduğu komisyonda ÖDP'liler de yer aldı.

İSTANBUL

■ 6 Nisan Cumartesi günü Taksim'de toplanan 700'ü aşkın ÖDP'li, afiş ve bildirilere konulan yasağı bir basın toplantısıyla protesto etti. "Özgürlük ve Dayanışma Partisi" pankartı altında toplanan ÖDP'liler, siyah bant çektikleri yasaklanan afiş ve bildiri örnekleri ve "Sokakta işsiz, siyasette yasaklı olalım, yasakçılar beğendiniz mi?" dövizleriyle İl Merkezi'ne kadar yürüdüler. Öte yandan ilçe örgütlerinin açılış şenlikleri sürüyor. Gaziosmanpaşa'lı ÖDP'liler de yaklaşık bin kişinin toplantığı bir açılış gerçekleştirdiler; Belediye Düğün Salonu'nda düzenlenen açılış şenliğine Sadık Gürbüz de katıldı.Kartal ilçe örgütü, 14 Nisan Pazar günü, saat 16.00'da Akvaryum Tesisleri'nde bir açılış şenliği düzenleyecek. Aynı gün Bağcılar ilçe örgütü de saat 12.00'de Mutlu Düğün Salonu'nda bir şenlik yapacak. ÖDP Şişli örgütü, Salon La Bella'da 19 Nisan Cuma günü, dostluk ve dayanışma yemeği tertipledi. ÖDP'liler İstanbul'da 1 Mayıs hazırlıkları için İstanbul il merkezi, Kadıköy ve Bahçelievler ilçe örgütleri binalarında bölge toplantıları düzenle-

GİRESUN

■ ÖDP bildiri ve afişlerin yasaklanması üzerine Giresun Sulh Ceza Mahkemesi de bildiri ve afişleri "yakalama" kararı çıkardı. Hakim Sabri Çobanoğlu'nun verdiği "yakalama" kararında, "bu bildiri ve afişlerin .... parti binasında bulunduğu valilikçe bildirildiğinden ve bu afiş ve bildirilerin yakalanması için gündüzleyin bir defaya mahsus olmak üzere arama yapılmasına" denildi. Bunun üzerine parti binasına gelen polisler de afiş ve bildirileri "yakalayıp" götürdü. ÖDP'liler ise itiraz ederek Sulh Ceza Mahkemesi'ne itirazda bulundular. Öte yandan Giresunlu ÖDP'liler örgütlenme çalışmalarını sürdürüyorlar. 14 Nisan Pazar günü açılış şenliği düzenleyecekler.

BANDIRMA

■ ÖDP Bandırma ilçe örgütü Cumhuriyet Alanı'nda düzenlediği bir toplantıyla üye kampanyası başlattı. İlçe başkanı Ahmet Eriş toplantıda yaptığı konuşmada, işçileri, emekçileri, tüm ezilenleri ÖDP saflarında toplanmaya çağırdı. Bandırma ilçe örgütü ayrıca 19 Nisan Cuma günü, 19. 30'da Pehlivanlar Düğün Salonu'nda Masis Kürkçügil'in, Ataol Behramoğlu'nun katılacağı bir şenlik düzenleyecek. 20 Nisan Cumartesi günü Aydın Engin'in "68'den 96'ya Öğrenci Gençlik" isimli söyleşisi yapılacak.

KONYA

■ Konya il örgütü, 6 Nisan günü 100. Yıl Kapalı Spor Salonu'nda bir şölen düzenledi. İl Başkanı Ethem Keş'in açış konuşmasıyla başlayan şölende Merkez Yürütme Kurulu üyesi Mustafa Kahya da bir konuşma yaptı. Ayrıca Ferhat Tunç, Sevinç Eratay, Onur A kın, Hasan Tatar gibi sanatçılar katıldı.

KIRKLARELİ

■ Kırklareli ÖDP, 14 Nisan Pazar günü saat 20.00'de Belediye Düğün Salonu'nda bir açılış şenliği düzenleyecek. Parti Genel Başkanı Ufuk Uras'ın katılacağı şenlik öncesinde il ve merkez ilçe teşkilatlarının açılışı da gerçekleştirilecek.

SAMSUN

■ Samsun'da ÖDP'liler kampanyanın ilk haftası içinde kitlesel afiş yapıştırıp ve bildiriler dağıttılar. Afiş ve bildirilerin engellenmesinden sonra çeşitli işkollarına yönelik çalışmalara ağırlık verdiler. Kampanya süreci içinde örgütlenmesi hedeflenen ilçelerden Bafra'nın açılış şenliği ise 15

İstanbul'da bir grup gönüllü, aylardır Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye yerel grubunu oluşturmaya çalışıyor

'Çin'deki ihlale de karşı çıkılmalı'

İstanbul'da değişik mesleklerden ve görüşlerden 25-26 kişilik bir grup, Uluslararası Af Örgütü adına çalışacak bir yerel grup oluşturma çabasında. 150 ülkede aynı anda başlatılan Çin kampanyasıyla basın önüne çıkan Girişim Grubu, Af Örgütü'nün kuralları gereğinde Türkiye'deki insan hakları ihlalleriyle ilgili çalışmalarda bulunmuyor. Çalışmalar bir aksamaya uğramadığı taktirde Türkiye'de ilk kurulacak olan bu yerel grubun sözcüsü Özlem Sarıgüzel'le bir söyleşi yaptık. Sarıgüzel, kendi ülkeniz için çalışamamak can sıkıcı, ancak biliyorsunuz ki, Af Örgütü'nün 1 milyonu aşan üyesi sizin için çalışıyor diyen ***Özlem Sarıgüzel****'le arkadaşımız* ***Vehbi Ersan*** *konuştu.*

"Hiçbirimiz sadece Uluslararası Af Örgütü için çalışan insanlar değiliz. Burada bulunmamızın sebebi insan haklarının çok evrensel bir kavram olduğuna inanmamızdan ileri geliyor."

Af Örgütü'ne üyelik nedir, yükümlülükleri nelerdir?

UAÖ'nün Türkiye sınırları içerisinde uluslararası üye denilen, aşağı yukarı 150 üyesi var. Uluslararası üye dediğimiz şey, UAÖ'nün şubesinin bulunmadığı ülkelerde direkt Londra'daki merkeze bağlı bir üyelik sistemi var.

Bu üyelere dört dilde çıkan Af Örgütü'nün bülteni gönderiliyor. Ayda bir bu bülten geliyor elimize. UAÖ her ay üç kişiyi, üç vakayı sahipleniyor ve bunlarla ilgili hükümete mektup yazma kampanyası başlatıyor. Üyelere de bir tane sen yaz; üç tane de yazdır deniliyor ve bir insan için binlerce, yüzbinlerce mektup ulaşıyor ve uluslararası baskı oluşturuluyor. Uluslararası üyelerin yaptığı bu. Mektup yazma görevleri var yalnızca.

Yükümlülük olarak tek istenen Uluslararası Af Örgütü'nün görev alanına ve kurallarına uygun davranmak. Af Örgütü'nün dört görev alanı vardır; düşünce mahkumlarının derhal ve koşulsuz serbest bırakılması, siyasi sanıkların adil ve geciktirilmeden yargılanması, idam cezası ile işkencenin ve kötü muamelenin kaldırılması... Ayrıca örgütün tarafsızlık ve bağımsızlık ilkesi gereği kendi ülkenizdeki vakalarla ilgili Af Örgütü adına çalışamazsınız. Diyelim ki Türkiye'de bir vaka oldu; örneğin Af Örgütü'nün Metin Göktepe ile ilgili acil bir soruşturma açılması talebi var. Örneğin İHD üyesisindir, o şapkanı giyerek bu talepte bulunabilirsin, ancak Af Örgütü adına bulunamazsın.

Girişim grubu nasıl meydana geldi?

Biz zaten başka yerlerden birbirimizi tanıyan insanlardık. İlk başta 8 kişiydik. Hepimiz UAÖ'nün uluslararası üyesiydik. Benim çok kişisel olarak artık Türkiye'de kurulması gerektiği şeklinde bir düşüncem vardı. Arkadaşlar da böyle düşünüyordu. UAÖ'ne de bu talebimizi bildirdik. Yılda iki kere mektup yazıp, "daha kurulmuyor muyuz" diye sorardık, onlar da bize "hayır daha değil" diyorlardı. Sonunda bize bir form yolladılar. Nasıl kurulur, aşamaları nedir, şube olmak girişim grubu olarak neler yapabilirsiniz, neler yapamazsınız biçiminde bir formdu bu. Biz de oturup bu form üzerinde tartıştık.

Aynı bölgeden 5 kişinin olması bir oluşum grubu kurabilmek için yeterli oluyor. Bunun dışında uluslararası üyeler için de geçerli olan görev alanlarının ve kurallarının benimsenmiş olması gerekir. Girişim grubunun sözcüleri olacak insanların aktif olarak diğer derneklerde fazla öne çıkmamaları gerekir. Örneğin tanınmış bir siyasi kişilik örgüt adına konuşmamalıdır. Bunlar hep, tarafsızlığın bağımsızlığın korunması için alınan önlemler. Ayrıca grup olarak, belli bir performans göstermemiz gerekir. Kampanyalara aktif olarak katılmak, belli bir sayıda mektubun yollanmasını sağlamak, basında yeterince tanınıyor olmak, gelen haberi yayıyor olmak vb. Aktif olarak çalışabileceğini düşünerek girmek gerekiyor bu işe. Bu oluşum grubunun bir koordinatörü, bir saymanı bir sekreteri vardır; diğer üyeler de yedek üyelerdir.

Kapasitenizin değerlendirildiği 6 ay süren bir deneme süresi var. Biz hala o sürenin içindeyiz. Genellikle olumsuz yanıt verilmiyor; 6 ay sonunda sizi yerel bir grup statüsüne alıyorlar.

Şu an İstanbul'daki toplantılara katılan arkadaşların oranı 25-26 civarında bulunuyor.

UAÖ'nün bir yerel grubu olduğunuzda yasal statünüz ne olacak, devlet tanıyacak mı?

Tanımak zorunda değil. Her ülkenin koşullarına göre değişen bir şey. Türkiye'de bir dernekler kanunu var, buna göre bir dernek kurabilirsiniz. Uluslararası Af Örgütü'nün burada zorlanacağını düşünüyoruz, çünkü adında doğal olarak uluslararası sözcüğü var. Biz uluslararası çalışacağımız için muhtemelen, diğer derneklerden farklı olarak, bakanlar kurulu izni gelecek. Biz birkaç grup olup, bir iletişim ağı kuracak hale geldiğimiz zaman resmi başvuru yapacağız. Dernekleştiğiniz zaman bir çok kurala uymak zorunda kalacağımız için şimdilik bunu yap-

Diğer illerde böyle gruplar var mı?

İstanbul'daki grup dışında Ankara'da da 10-12 kişilik bir grup var.

UAÖ, bizim çabalarımızın ardından, bütün üyelere, İstanbul'da bir girişim grubu var, çalışıyor, yardım ve desteğe ihtiyaçları var, destek verin biçiminde bir yazı gönderdi. Ondan sonra yurtiçinden telefonlar gelmeye başladı. Sanıyorum ki İzmir ve Ankara'da da grup kurulacak. Şu anda biz burada malzemeyi hazırlayıp Ankara'ya yollayacağız, Ankara da oradaki kapasitesi oranında imza toplama, fotoğraf sergisi açma, eğer bir gösteri yapılacaksa orada da ufak bir gösteri düzenlenmesi gibi etkinlikler yapacak. Böyle koordineli bir çalışmaya başlayacağız. İzmir için de aynı şey geçerli. Sanıyorum nisan ayının ortalarında biz İzmir'e gidip orada seminer vereceğiz; ayrıca Af Örgütü'nün orada da bir grubunun oluşması sağlanacak. Yavaş yavaş büyümeyi hedefliyoruz bu anlamda. Ama bu bizim dışımızda gelişecek; yerel gruplar bizimle birlikte çalışmak zorunda değil. Tamamen bağımsız gruplar olacak.

Aynı ilde birkaç yerel grup olabilir. Uluslararası Af Örgütü öyle organize bir çalışma grubunu gerekli görmüyor. İstanbul'da barodan birkaç arkadaş niyetli, ama şu anda işe ısınmak için onlar gelip bizimle çalışmayı tercih ediyorlar. 40 kişiye ulaştığımızda bir yerel grup statüsünden çıkmaya başlıyorsunuz. Çok hantallaşmaya başlıyorsunuz, çünkü çok hareketli bir iş. Dolayısıyla onlar da ikinci bir İstanbul grubu oluşturacaklar. Zaten büyümenin ikinci aşamasında da böyle 5-6 tane yerel grup oluştuğunda bunların koordineli çalışması için biraraya gelip aralarında bir iletişim ağı kurmaları gerekiyor. Bir kampanya başlıyorsa yerel grupların koordinatörleri bir araya gelip ortak eylem planı oluşturacaklar.

Üyelerin mesleki ve siyasi açıdan bileşimi nedir?

Aramızda turizmci, öğrenci, hukukçu, öğretim üyesi, reklamcı var. Ben de televizyonda reklam yönetmenliği yapıyorum mesela. Siyasi açıdan da çok farklıyız öte yandan. Müslümanımız var, solcumuz var, liberalimiz var. İHD'nin, ÖDP'nin toplantılarına katılanlar var, bu arada MÜSİAD'ın toplantılarına da katılanlar var. Örgüte giren herkes siyasi kimliğini ve diğer bütün giysilerini çıkarıp geliyor. Bu çok önemli. Çin kampanyası bizim için biraz buruk bir şey ama; var gücümüzle yine de çalışıyoruz. Çünkü insan hakları ihlali sosyalist ülkede de, faşist ülkede de, kapitalist ülkede de aynıdır diye düşünüyoruz. Af Örgütü'nün çalışma prensibi siyasetten ve görüşlerden bağımsız olduğu için burada yer alanlar şapkalarını çıkarıp gelmek zorundalar.

Çin kampanyasında neler yaptınız?

Basın toplantısının dışında, Çin'de tutuklu bulunan düşünce suçlularının serbest bırakılması için bir metni imzaya açtık. Bu metni basın odalarına, sendikalara, derneklere, üniversitelere dağıtarak toplu imzalar almaya çalışıyoruz. Bunun yanında medyatik şeyler planlıyoruz. Belli tarihlerde belli eylemler yapmayı tasarlıyoruz. Şu an söylemek için belki erken ama Tienanmen Katliamı'nı protesto etmemiz gerekiyor, buna inanıyoruz, bunun yapılması gerektiğine inanıyoruz. Dolayısıyla henüz niteliği belirlenmemiş böyle bir proje var. Haziran'da yapılacak.

Ondan önce belki 1 Mayıs'ta Çin'de sendikal örzgürlük olmadığı için bununla ilgili bir kampanya yapılabilir.

1 Mayıs'ta, 1 Mayıs gösterisinde mi bunu yapacaksınız? O gün Türkiye'deki sendikal özgürlükler için insanlar gösteri yapacaklar.

Bunu bir gösteri halinde değil de, 1 Mayıs günü değil de bunu 30 Nisan veya 2 Mayıs günü yapabiliriz. Zaten Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye'de kurulmasının zorluğu da burada. Birçok insan bunu anlamsız görüyor.. Çünkü kendi ülkeniz için çalışmıyorsunuz.

150 ülke şu anda Çin aleyhine kampanya içinde. Türkiye için bir kampanya başladığında biz olmayacağız, ama 149 ülke Türkiye aleyhine bu kampanyayı sürdürecek. Bir de bunda önemli olan, Çin'in Türkiye'den bilmem ne kadar uzakta bir ülke olması. Sokaktaki insan için de çok uzak bu. Neden Çin; sorusu akla geliyor haklı olarak. Ama cevabı açık; orada da insanlar var ve onlar da orada zulüm görüyor.

Sizin için zor bir durum. Kendi ülkenizdeki insan hakları ihlalleri için tepki göstermek. Buna rağmen neden böyle bir görev?

Buradaki insanların hiçbiri kendisini böyle sınırlamak durumunda değil. Hiçbirimiz sadece UAÖ için çalışan insanlar değiliz. Bu insanların burada bulunmalarının sebebi insan haklarının çok evrensel bir kavram olduğuna inanmışlıklarından. Benim canım ne kadar yanıyorsa komşumun canı da o kadar yanıyor mantığı var burada. Türkiye güllük gülistanlık bir ülke olsaydı, kimse bize bu soruları sormayacaktı, o zaman bütün Türkiye olarak, işte komşumuzun canı çok yanıyor, hep birlikte tepki verelim derdik. Duygusallığın bitme noktası bu belki de. Bir evrensellikten sözediyorsak o zaman elbetteki ben Çin'deki gazetecinin de sadece konuştuğu için 7 yıl hapis cezası almasına karşı çıkacağım. Bugün Yaşar Kemal'in Türkiye'de ceza almasından hiçbir farkı yok bunun. İkisi de tamamen aynı mantıkla gerçekleşiyor. İnsan insandır, ihlal ihlaldir. Bu belki çok zor kabul edilebilen bir duygu, ama UAÖ'nün içine girdiğinizde bunu çok çabuk ediniyorsunuz. Girmeden önce kuruluş çalışmaları sırasındaki tartışma konularından biri de buydu. Ama şimdi çok rahat savunabileceğimiz bir noktadayız. Evrenselliğin buradan başlayacağını düşünüyorum.

Bazı insanlar da bunu çok romantik buluyor, bu noktada yapacak bir şey yok. Herkes herkes hakkında her çeşit şeyi düşündüğü için... Biz kendimizi çok gerçekçi görüyoruz.

Evet Türkiye için çalışmıyorum ama şu anda dünyada Af Örgütü'nün 1 milyon 200 civarında üyesi var. 1 milyon 190 bin kişi Türkiye için çalışıyor.

Birşey daha eklemek istiyorum. Yerel gruplara ayrıca bir vaka veriliyor. Mesela İstanbul yerel grubuna Ruanda'daki bir düşünce mahkumu verilir. O insan hapisten çıkana kadar veya ölene kadar serbest bırakılması için özel olarak çalışıyorsunuz. Serbest bırakıldığında da bu insanın yaşam koşullarının düzeltilmesi için gerekli parayı bulmaya çalışıyorsunuz. Bunu Uluslararası Af Örgütü belirliyor. Duygusal davranma riski bulunduğu için onlar seçiyor. Ancak bazı durumlarda; bundan çok emin değilim; eğer kendi profesyonelliğinizi kanıtlayabildiyseniz ulaşım kolaylığı nedeniyle ve uluslararası etkinin daha rahat oluşabileceği dikkate alınarak daha yakın bir yerden

Savaş bitti ama sorunlar sürüyor

Bosna'da 'barışın gücü' işgal gücüne dönüştü

Bosna ve Hersek'te savaşın bitmesi sorunları bitirmedi. Barış için gelen Birleşmiş Milletler'e bağlı IFOR askerleri şimdi işgal gücüne dönüşürken, Hırvat ve Sırp milliyetçi medyası ise savaş kışkırtıcılığı yapmaya devam ediyor. Bosna halkının ise bu karmaşada gündeminde şimdi eylül ayında yapılacak seçim var.

Atilla TUNA

Bosna ve Hersek'in kuzeybatısında yer alan Bihaç kentinde bulunan Birleşmiş Milletler'e bağlı IFOR güçleri geçen haftalarda federal polisin kontrolü altında bulunan bazı binalara zorla girdi. Bununla yetinmeyip bazı polis memurlarının da silahlarına el koydu. Bunun üzerine yerel yönetim bu durumu protesto ederek uluslararası medyadan yardım istedi.

Geçen yılın 20 Aralık tarihinden başlayarak Bosna'da konuşlanan ve UNPROFOR'un yerini alan IFOR'un çoğunluğu NATO ülkelerinin askerlerinden oluşuyor. Bu yeni güç Bosna'daki barışı korumak amacıyla geldi. Üç ay gibi kısa bir süre sonra bu amaç değişti ve IFOR işgalci bir güç gibi davranmaya başladı. Bosna'da bulunan IFOR gücü İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Avrupa'da oluşturulan en büyük toplama güç özelliğini taşıyor. 32 ülkeden gelen ve sayısı 60 bin civarında son derece yeni silahlarla donatılmış askerlerden oluşuyor. IFOR'un kara kuvvetleri kapsamında tanklar, zırhlı araçlar ve en yeni radarlar var. Adriyatik sahillerinde Bosna hava sahasını denetleyen çok sayıda uçağın da yer aldığı deniz filoları da bu gücün içinde yer alıyor.

IFOR'a bağlı topçu birlikleri de şubat ayı sonlarında Glamoç kenti yakınlarında 155 milimetrelik AS-90 tipi uzun menzilli silahlarıyla mayın temizleme harekatına başladı. Bosna'daki yerel yayın organları bu silah atışlarının Bosna'da yakınlarda başlayacak manevraların habercisi olduğunu belirtiyorlar.

Bosna'daki bu güçlerin başlıca iki amacı var: Çokuluslu gücün uygulamada atış ve manevra gücünün uygulanması, ikincisi de bölgede bulunan üç temel gücün (Boşnak, Hırvat ve Sırp) kontrolünü sağlamak.

Bosna'nın kuzeydoğusunda yer alan Tuzla'da IFOR karargahında Amerikan haberalması tarafından görevlendirilmiş bine yakın kişi bulunuyor. Bunlardan 200'ü CIA mensubu. Bunlar her şeyi duyan, her şeyi gören araçlarla donanmış durumdalar.

Bosnalılar IFOR'a güvenmiyor

IFOR geçenlerde bir polis kampını bastı, ardından, İranlı bazı mücahit kamplarının ortaya çıkması üzerine sistematik bir İslamcı avına çıktı.

Cumhurbaşkanı Aliya İzzetbegoviç, verdiği bir demeçte iddia edildiği gibi Bosna'da 200 gönüllü mücahidin bulunmadığını, sadece 50 civarında silahsızlandırılmış 'El Mücahid' mensubunun yer aldığını belirtti. İzzetbegoviç, bu kişilerin Boşnak kızlarla evlendiklerini ve artık sivil bir yaşam sürdüklerini de vurguladı.

Bosna yönetim organları IFOR'un İslamcı mücahitlere karşı göstermiş oldukları bu hassasiyeti mahkeme tarafından savaş suçlusu ilan edilen Bosnalı Sırp lider Radovan Karaciç ve onun komutanı Ratko Mladiç için de göstermesini bekliyorlar.

Saraybosnalılar kentin merkezinde artık Bosnalı askerleri değil de, IFOR askerlerini görmelerinden büyük rahatsızlık duyuyorlar. Dayton anlaşması savaşan birliklerin ikişer kilometre geri çekilmesini öngörüyor. Bu nedenle Boşnak ordusu kenar semtlere çekildi. Fakat yine de Bosnalılar IFOR'a karşı büyük bir güvensizlik duyuyorlar. Bosnalı yayın organları IFOR'un savaş zamanında Sırp saldırganına karşı bir kalkan görevi gördüğünü, şimdi ise Bosna ordusunun bu yetkileri almasını ve IFOR'un yetkilerinin, silahlarının kademeli olarak azalması ve bu yabancı gücün bir an önce gitmesi görüşünde birleşiyorlar.

İzzetbegoviç-Silayciç tartışması

İzzetbegoviç Liljan adlı milliyetçi bir haftalık dergiye verdiği demeçte iktidardaki SDA (Demokratik Eylem Partisi) içinde belirgin bir görüş farklılığının var olduğunu gösterdi. SDA'nın içindeki bu görüş ayrılığı Haris Silayciç'in istifa etmesiyle su yüzüne çıktı. IFOR'un bu ülkede kontrolü sağlayan bir güç olmasıyla daha başlangıcında İzzetbegoviç'in de açık desteğiyle dinsel ağırlıklı bir siyaset izledi. SDA bugün dinsel kimlikli muhafazakar bir parti izlenimini veriyor.

İzzetbegoviç SDA'nın siyasi bir onarıma tabi tutulmasının gerekli olduğunu belirtiyor. Silayciç SDA'nın dini siyasete alet etme politikasına yönelttiği eleştiri dozunu her geçen gün arttırıyor. İzzetbegoviç eski başbakanı Silayciç'in bu nedenle ayrılmasının yüklü faturasını SDA'nın içindeki islamcı kanadı tasviye etmesiyle azaltmaya çalışacağını, son dönemdeki demeçleriyle vermeye başladı.

Bosna Hersek'in eski başbakanı Haris Silayciç tarafından kurulan Bosna ve Hersek Partisi SDA'ya olan eleştirilerini her geçen gün artırıyor. Silayciç "Frankfurter Rundschau"ya verdiği bir demecinde SDA'yı eski komünist partiye benzetti. SDA'nın antidemokratik tutumunun kendisini yeni bir parti kurmaya teşvik ettiğini söyledi.

Silayciç "İktidardaki partide bir tek görüş egemen. Generaller ve polis memurları siyasete karışıyorlar. Eğer bir şirketin müdürü olmak istiyorsanız SDA'nın üyesi olmak zorundasınız ki, bu da eski komünist partisinin uygulamalarını anımsatıyor" diyor. Silayciç parti yönetiminin üst kadrosunda yer alanların büyük çoğunluğunun SDA kimliğını ve parti ideolojisinin dinin kendisi olduğunu belirterek SDA'yı şeriatçılıkla suçluyor. Tüm devlet kurumlarının ordunun ve polisin de İslamlaştırıldığını savunan eski başbakan SDA'da cuma namazlarına katılmayan kişilere iyi gözle bakılmadığını da vurguladı.

Savaş suçlusu: Medya

"Svijet" adlı haftalık haber dergisinde Gojko Beriç adlı yazar, eski Yugoslav cumhuriyetleri arasında yaşanan savaşın suçluları içerisinde medyayı da gösterdi ve Uluslararası İnsan Hakları Mahkemesi'nde gazetecilerin de yargılanmasını istedi. Beriç'in bu beklentisinin gerçekleşmesi olası görünmüyor. Fakat gerçekten de insanları öldürmeye kışkırtmış ve savaşın yükselmesinde payı olan gazetecilerin, suçsuz insanlara ateş açan ya da onların evlerini yakan güruhtan bir farkı görülebilir mi acaba ?

Beriç, Svijet'teki yazısında İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşturulan Savaş Suçları Mahkemesi'nde Nürnberg'de yargılananlar arasında Julius Streiher adlı bir Nazi yanlısı gazetecinin de ölüme mahkum edilip idam edildiğinden söz etti. Beriç ayrıca yazısında Bosna'da savaşın devam ettiği yıllarda Saraybosnalılar Risto Coga adlı bir televizyoncunun Müslümanları en ilkel biçimlerde aşağıladığını ve bu gazetecinin bir süre sonra ölü olarak bulunduğunu anımsattı. Beriç, medyadaki bu tür kalemşörlerin son zamanlarda tekrar saldırıya geçtiğini belirtti. Beriç bu saldırıların ayrıca hem Sırbistan lideri Miloşeviç, hem de Hırvat lider Tudjman tarafından desteklendiğini de vurguladı.

Savaş kışkırtıcısı gazeteciler arasında Dragoş Kalajiç, Duşan Çukiç ve Vesna Jugoviç (Sırp tarafında), Maja Freundlich, Dunja Ujeviç ve Milan Ivkosiç (Hırvat tarafında) sayılabilir. Beriç bu gazetecilerin şovenist söylemlerle yazılar yazdıklarını ve hepsinin yüksek ücret alarak iyi bir yaşam sürdürdüklerini ifade etti.

Öte yandan Beriç, barış yanlısı muhalif basının hem Sırp, hem de Hırvat başkanları tarafından susturulduğundan söz ediyor. Bunun en çarpıcı örneği olarak Miloşeviç'in bu yılın başlarında muhalif görüşlü Studio B adlı televizyon kanalının yönetimini değiştirmesi ve bağımsız yayın organlarının kurdukları bir vakfın faaliyetini durdurması ...

Bu tutumlar Bosna ve Hersek'te Miloşeviç ve Tudjman'ın barışı gerçekte istemedikleri kuşkularını doğurdu. Çünkü bu iki lider, barışı gerçekten isteseler ilişkileri düzeltme yoluna gider ve ticareti kolaylaştırıcı önlemler alırlardı. Ama uygulamalar gösteriyor ki, savaş yanlısı milliyetçi medya görevini bu ülkelerde de başarılı bir biçimde uyguluyor!

Bu arada geçen günlerde ortaya çıkan bir skandal savaşın devam ettiği sırada Türkiye'den Bosna'ya satılan, fakat bugüne kadar Bosna'ya ulaşmayan elli bin ton buğdayın akıbetinin ne olduğu sorularını gündeme getirdi. Skandalda adı geçenler arasında Bosna ve Hersek Büyükelçisi Hayruddin Somun, dönemin Tarım Bakanı Rıfaettin Şahin, TİGEM genel müdürü Cemal Uysal, müdür yardımcısı Kenan Ayla, Ahmed Dervişeviç ile Hüseyin Olcay adlı işadamlarının adları var. Skandalda buğdayın bir yerlerde kaybolmasında önemli rolü olan şirketin adı GOM. Bosna'da dönemin üst düzey devlet adamlarının neden Türkiye ile olan ticari bağlantılarında GOM adlı şirketi seçtikleri böylece ortaya çıktı.

Refah Partisi'nin Bosna için topladığı ve İnsani Yardım Örgütü (İHH) tarafından toplanan paraların sonunun ne olduğu ortaya çıkmazken, yeni bir skandalın ortaya çıkması zihinlerde yeni soru işaretlerinin doğmasına neden oldu.

Bosna'nın şimdiki gündemi: Seçim

Bütün bu sorunlarla boğuşan Bosna ve Hersek halkı bir yandan da önümüzdeki eylül ayında yapılacak seçimlere hazırlanıyor.

Bosna ve Hersek'te önümüzdeki eylül ayında yapılacak seçimlerde Bosnalı Sırpların adayları arasında Nikola Koljeviç geçiyor. Sırp Radikal Partisi'nin lideri Vojislav Şeşelj Koljeviç, Bosna'daki savaşın ilk günlerinde Sırplara Saraybosna'ya ateş emrinin bizzat yeni başkan adayı Nikola Koljeviç tarafından verildiğini iddia etti. Şu anda Bosnalı Sırpların başkan yardımcısı konumunda olan Koljeviç'in yanı sıra, Sırpların tek yanlı ilan ettikleri Meclis'in başkanı Momçilo Krajişnik, Banja Luka kenti belediye başkanı Predrag Radiç ve Mladen Ivanoviç'in de adları adaylar ...

Dün Kürt kadınlarla dayanışsaydık, bugün katilin Kürtlüğü değil, erkekliği mahkum edilecekti.

Şiddetin adresi her yer; Urfa, Bursa, Londra...

Yelda

Çeşitli feminizmler var. Ve bu, radikal feminizm, sosyalist feminizm diye ikiye de ayrılmıyor. Herkesin feminizmi kendine, hepsi meşru bana göre. Yıllardır özlediğim; cinsiyetçilikle -kapitalizmin yanı sıra- ırkçılığın, milliyetçiliğin, militarizmin bağlarını sorgulayan, tartışan bir feminizm.

"Kürt kadınlarla Türk feministlerin gündemi farklı mı?" Kürt KADINLAR- Türk FEMİNİSTLER... Tam da Rozacıların belirttikleri gibi, Kürt erkekleri nasıl ki Kürtlüklerini eksik bulmak için soruyorsa, Pazartesi de, feministliklerini eksik bulmak için mi bilinmez, aynı soruyu yöneltmiş kendilerine: "ulusal kimliğinizle, feminist ya da kadın kimliğiniz arasındaki gerilimi nasıl yaşıyorsunuz"... Herkes aynı soruyu kendine soruyor mu? Kim saf, arı duru, su katılmamış feminist?..

İlk Kürt kadın dergisi Roza'yı çıkaran kadınlar için bir dergi ihtiyacını doğuran süreçte önemli noktalardan olan 1989'un 8 Mart'ı (ve Kadın Kurultayı) çoğu Türk feministin sözünü bile etmek istemediği günlerdir. "Bizler, Pazartesi'de yazan feministler, geçmiş yıllara ilişkin 8 Mart anılarımızı derledik bu sayıda. Bu katiyen bir tarih çalışması değil, (itirazlara karşı önlem!), bir tür günlük gibi ele alınmalı. (..)1989 8 Mart'ında (..) bunun dışında, feministler olarak BAŞKA kadınlarla iki ortak eylem yaptık. (..) 11 Mart'ta, 1500 kadar kadının katıldığı '8 Mart Kadınlar Dayanışma Yürüyüşü' yapıldı. Ortak sloganlar üzerinde anlaşmıştık. Aslında pek de anlaşamamışız. Çoğumuz o yürüyüşü pek iyi hatırlamayız."

Belli; Kürt feminist Fatma Kayhan'ın miting konuşması da akılda kalmamış. Bu yıl 8 Mart'ta çalışma grubunda konuştuğumuz, "Kürt ve Türk kadınlarının ilişkileri" de, "Kürt kadınların örgütlenmesi" olarak kalmış Pazartesiciler'in aklında -nasıl olduysa?..

Türk kadınların Kürt erkekleri suçlamadan önce Kürt kadınlarla dayanışmayı öğrenmeleri lazım. İçimizdeki ırkçılığı, milliyetçiliği sorgulamazsak dayanışamayız da. Her şeyden önce, mevcudiyetlerini yok saymadan tanımaya, anlamaya çalışmak...

'Urfa'da namus cinayeti' ile tekrar hatırladım bunları. Egemen ulus tepedenliği olmasaydı, dayanışma başarılabilseydi, mesela bu haberi Kürt feministlerle birlikte yapabilirdi Pazartesi dergisi. Ve sonuçları da çok farklı olurdu...

Hangi misyonla?

Önce, "Kadınlara mahsus" Pazartesi dergisi, Urfa'da namus davası nedeniyle teyzesinin oğlu M. T. (14) tarafından şehrin orta

Fotoğraf, "Feminism, Nationalism and Militarism", American Anthropological Association, USA, 1995 adlı kitaptan...

öldürülen Sevda Gök'ü (16) Nisan sayısında kapak yaptı.

M.T., "Biz Kürdüz, bizde kızlar okula gönderilmez. Ancak sosyete Kürtler kızlarını okula gönderir" demiş. Pazartesi dikkatli yazmış, Kürt düşmanlığı yapmamış. Ama başka zamanlarda sıkça kullanılan "bize mi düşmüş bunu yazmak, söylemek" denmemiş bu kez... Bu haber için kendilerine yardımcı olan Urfalı gazeteci Özcan Güneş'in yaptığını kendileri yapmayı düşünmemişler; Kürt gazete veya dergilerinin birinde çıkması için Kürt kadınlara yardımcı olmamışlar... Kürt feministlerinin dergileri, kadın sayfaları olan Kürt dergileri var. Ama onlarla dayanışmak akıllarına gelmemiş herhalde.

Kürt kadın dergisi Roza'dan Dilşah'ın kulakları çınlasın; "Türk feminist arkadaşların Kürt sorununa misyonerce kurtarma yaklaşımını değil, dayanışma istiyoruz. Resmi ideolojiden arınırlarsa ve biz Kürtler de yeni resmi ideoloji geliştirmezsek iyi olur" demişti, bu yıl Pazartesi dergisinin 8 Mart projesi olan toplantının 'Kürt-Türk kadın ilişkileri' çalışma grubunda.

Kürt kadınlara egemen Türk gözüyle bakıldığında, ('diğerlerine' ise bakılmıyor bile), onları gerçek anlamda tanımak mümkün olmuyor. Bize mi düştü doğunun törelerini teşhir etmek, kınamak diye düşünmemenin, bu düşüncesizliğin altında ne olabileceği düşünmeye değmez mi?

Düşünün ki, Kürt düşmanlığı yapılmamış ama, cinsiyetçi sistemi ve bu sistemin evrenselliğini unutup törelere takılınıp kalınmış -nedense: "Bu ve benzeri cinayetlerin görünürdeki sebebi namus, ama altında yatan nedenler tam olarak belli değil, çünkü diğer yerlerdeki (nerelerdeki?!) geleneğin aksine, kaçtıktan sonra anlaşıp evlenen, yani 'namusunu kurtaran' kadınlar da öldürülüyor BURADA. Bunu başlık parasına bağlayanlar var." Bunları yazan Pazartesi feministleri, neye bağlıyor acaba?.. Cinsiyetçi sistem çuvala mı girdi! Batılının, 'geri kalmış (bıraktırılmış bile değil) Doğu' yaklaşımı değil mi bu? "Politik olarak doğru ve derin" feminizm bu mu?..

Kadınlarla çocukların aynı 'kaderi' paylaştığı anlamında olsaydı, anlaşılabilirdi ama Pazartesi, maktulle katili neden 'aynı kaderin kurbanları' olarak gördü,bunu da anlamak mümkün değil.

"Başka şehirlerde kızların uğruna azar ya da dayak yediği şeyler için BURANIN kızları canlarını veriyorlar. Seçilecek şeyler ne kadar az; azar, dayak, ölüm." Acımak, ezmenin bir başka yüzü, misyoner yüzü... Şunu akıldan çıkarmamalıyız bence: "Şiddete hedef olan kadınlar üzerinde yapılan araştırmanın sonuçlarına göre üniversite mezunu erkeklerin, sanılanın aksine daha çok kadın dövdüğü ortaya çıktı. (..) eğitimli kadının daha çok dayak yediği saptandı." (Ece Temelkuran, 7. 4. '96, Cumhuriyet)

Maçoötesi vahşi Kürtler

Pazartesi'nin bu, bilinçli veya -büyük ihtimal- bilinçsiz tercihinin politik olarak ne anlama geldiği birkaç gün içinde ortaya çıktı. Pazartesi'nin bu yayınından sonra M.T.'nin yargılandığı ilk duruşma için Türkiye'nin batısından büyük medya mensupları Urfa'ya akın etti. Türkiye'nin batısından kadın örgütleri de.

Pazartesi dergisi hemen her ay basın mensuplarını ağırlıyor. Devlet yetkililerinin, 'Onlar gazeteci değil, militan' dediği küçük, sol basın davet edilmiyor bu partilere... Gelgelelim büyük medya, Pazartesi'nin misafirperverliğine her zaman karşılık vermiyor. Örneğin jandarma karakolunda tecavüze uğrayan Kürt kadın Şükran Aydın kapağına iltifat etmediler. Ama, RP'ye küskün, dışlanmış Sibel Eraslan kapağı medyada günlerce işlendi; laikler memnun edildi. Şimdi de "Vahşi Kürtleri" haber yapma fırsatı geçti ellerine. Holdingler beyaz eşyaya zam yaptığında yorumsuz; ekmeğe zam yapıldığında ise "Vicdansız fırıncılar!" yorumuyla haber yapan Türk basını bu haberi manşetten verdi: *

Küçük caniye feminist isyanı!

Töre cinayetine lanet!

Vahşi töre yargılanıyor!

Vahşi infaz!

Zamanlama da şahane! Ateşkes isteyen Kürtlerin ne kadar vahşi olduklarını göstermek için çok uygun bir ortam! Ne zaman ki Kürtlerin kesik başlarıyla, kulaklarıyla poz veriliyor, Güçlükonak'ta olduğu gibi katliamlar yapılıyor; bunlara sessiz kalan basın hemen bir Kürt mafya haberi patlatıyor. Sanki mafyada sadece Kürtler var, sadece Kürtlerin mafyası var...

'İnsan mezbahası Kanlıurfa'

Pazartesi dergisinin, diğer Türk basınının -Özlem Akalın'ın, 10. 4. 1996 tarihli Melodi'deki yazısı hariç- ve Morçatı'nın da aralarında olduğu Urfa'ya sefer düzenleyen kadınların hep birlikte altını çizdikleri şuydu: Olayın yeri, zamanı önemliydi.

"Yer: Şanlıurfa

Olay tarihi: 21. yüzyılın hemen öncesi... (Yani, çağdışı, vahşi Kürtler!)

İnfaz kurumu (yani katil): Tüm Şanlıurfa"...

Sözkonusu Urfa ve Kürtler olunca suçlu bu kez erkek egemen cinsiyetçi sistem değildi; töreydi... Nerenin töresi, kimlerin töresi? Kınayanlar ise Türkler, Türk kadınlar; onların dergileri, dernekleri. Batı'dan koşa koşa Doğu'yu kınamaya gidenler; Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, CHP, Eşitlik İzleme Komitesi ve Morçatı Kadın Sığınma Vakfı. Doğrusu CYDD ve CHP'ye çok tarihi misyonlarına uyan, tutarlı bir davranış. Ya Morçatı?.. (Hiçbir olayda dergimizi aramayan Morçatı, Urfa olayında canhıraş kolları sıvamış, bizim Ayla'ya da (Önder) çağrı fakslamış, gitsin duruşmayı izlesin diye. Ezileni ezmek, düşene bir tekme de senin atman, oldukça risksiz... Ve ucuz... Morçatı'nın uçak bileti paraları vakıf bütçesinden; bağışlardan ödenmiş...)

Zalim Urfalılar

"Bizler için 'vahşet' olan onlar için normaldi" dedi gazeteler: "Namus temizleme adına kente 'insan mezbahası' damgası vuran bu memlekette ister istemez merak ediyorsunuz: Namus nedir? Şanlıurfa'da yıllardır namus cinayetleri işleniyor. (Namus cinayeti), pek çok Urfalı için 'sıradan' olaylar arasında yer alırken, örf ve adetler kanunların önüne geçiyor. (Referans, yüce devletin yüce kanunları...) Örf ve adetlere karşı olanlar, seslerini yükseltmektense kentten kaçmayı tercih ediyor."

Böylece göçün sebeplerini de öğrenmiş bulunuyoruz! Köyler yakılıp yıkıldığı boşaltıldığı için değil, kanun tanımaz Kürtlerin örf ve adetlerinden kaçıyormuş millet! Hangi millet?.. Komik ama, yine Kürtler... Namus cinayetleri İzmirli, Balıkesirli, Zonguldaklı, Antalyalı, Konyalı erkekler için değil, sadece ve tüm Urfalılar için 'sıradan'mış... Urfalılar neymiş meğer, bir bakın:

"Başka bir savcı ise 'BURADA sanmayın ki namus kavramına önem veriliyor. Bir taraftan namus adı altında kızların öldürülmesini onaylarken, diğer yandan her türlü dolandırıcılık, sahtekarlık yapılıyor. Kendi kızlarını öldürürken başka kızların peşinden koşuyorlar' görüşünü savunuyor"... (8. 4. '96, Y.Yüzyıl)

İzmir'de ilkokul öğrencisi, babasının emriyle namus için annesini öldürdüğünde, bu habere de 'İkinci Urfa olayı' başlığı uygun görüldü...

"Urfalılar, 1.5 ay önceki olayı çoktan unutmuş, çoğu hatırlamıyor bile. Hatırlayan da kente gazetecilerin akın etmesinden şaşkın, soruyor: 'O kadar önemli mi?' 'Kadınlar Meclis'e' yazılı tişörtüyle açıklama yapan (Leyla Zana'nın oradan atıldığı hatırlanıyor mu?) Av. Vildan Öztürk, kamuoyunun baskısını Urfa'ya yöneltecek zihniyeti değiştirmeye çalışacaklarını söyledi."

Hangi 'kamuoyu'? Kamuoyu kim? Türkler! Urfa'ya yeterince baskı yönelmemiş mi Batı'dan?! Türklerin nelere kâdir olduklarına bir bakın...

Tuzu kuruluk

Türk kadınlar hemen oracıkta Kadın Platformu oluverip yayınladıkları bildiride şunları da söylemişler: "Bu vahşi cinayet burada, sizlerin gözleri

Töre cinayetine lanet

Tişörtlü protesto

Çeşitli illerden, korkunç olayı pankartlar ve tişörtlerle protesto etmeye gelen kadın dernekleri üyeleri duruşmaya alınmadılar. Bunun üzerine kadınlar cinayetin işlendiği yere gidip konuşma yaptılar.

Teyzesinin 16 yaşındaki kızını evden kaçtı diye boğazını kesip öldüren 14 yaşındaki çocuğun duruşması için Şanlıurfa'da toplanan kadınlar, cinayeti protesto ettiler.

- Süleymaniye Mahallesi semt pazarında 26 Şubat'ta yüzlerce kişinin gözü önünde teyzesinin kızı Sevda Gök'ü rambo bıçağıyla öldüren 14 yaşındaki M.T.'nin yargılanmasına Şanlıurfa 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Cinayetten sonra "Üzülüyorum ama pişman değilim. Törelerimiz öldürmeyi emrediyor. Namusumu temizledim" diye konuşan M.T.'nin yaşı küçük olduğu için duruşma gizli yapıldı.
- Adliye önünde toplanan kadın dernekleri üyesi bir grup duruşmaya alınmayınca cinayetin işlendiği Süleymaniye Semt Pazarı'na karanfiller bıraktılar. Burada okunan ortak açıklamada, "Bu vahşi cinayet burada, sizlerin gözleri önünde işlendi, hiçbiriniz müdahale etmediniz. Bu çağdışı vahşi uygulamalara artık son vermek gerekiyor. Olayı görenler tanıklık etsin, masumların öldürülmesine son verilsin" dendi. Duruşma 16 Nisan'a ertelenirken, genç kızın yapılan otopsisinde bâkire olduğu belirlendi.

Sevda Gök.

Ramazan YAVUZ-Bülent OKUTAN-Hasan ATMACA / Şanlıurfa, (iha)

Öteki kadınla ortaklığının altını çizmeden, onunla dayanışmadan, öteki erkeği mahkum etmek berikine düşmese gerek... Politik olarak doğru ve derin oldukları iddiasındaki feministlerin en azından kime, neye kızdıklarını bilmeleri gerekmez mi?

müdahale etmediniz. Bu ÇAĞDIŞI VAHŞİ uygulamalara artık son vermek gerekiyor. (Siz yapmıyorsunuz, biz yaparız.) Şanlıurfa'daki bu aile DEVLETİN AÇTIĞI DAVADA müdahil olmuyor. O HALDE müdahil olması gereken biz kadınlarız." Biz kadınlar dediği, Batılı, İstanbul'dan gelen Türk kadınlar. Siz denen kim? Her cins Kürt! Yukarıda sıraladıklarımın ezici çoğunluğuna göre, Alp Buğdaycı yapınca, çağdaş ve medeni oluyor! Yada zaten böyleleri yapmaz!

Urfa'ya kiminle dayanışmaya gitti bu kadınlar? Dayanışmaya değil, yargılamaya, "tüm Şanlıurfa"yı yargılamaya gitmişler: "Sevda'yı Urfa öldürdü." Türk kadınlara sormak lazım: Diyarbakır'da 8 Mart paneli neden yasaklanır? Kadın oldukları için mi, Kürt oldukları için mi?

Urfa Barosu'na kayıtlı 120 avukatın beşini teşkil eden kadın avukatları suçlamaktan da geri durmamış, tuzu kurular: Hiçbiri duruşmaya gelip Sevda'yı savunmamış. 10 nüfusa bakan inşaat işçisi babaya hepsi; Pazartesi, diğer büyük Türk basını ve Kürtlere kızmaya giden turist Türk kadınlar sormuş: Kızını niye okutmadın bakayım! Ve sınav sorularını da eklemişler: Söyle bakalım, namus nedir?

Seçilen adres

Her allahın günü malum gazetelerin üçüncü sayfaları kadınlara karşı işlenen suçlarla, cinayet haberleriyle doludur. Neden Urfa adresi seçildi? Kadınlar çeşitli biçimlerde cinayetlere kurban gidiyorlar. Türkiye'nin her yerinde ve dünyanın her yerinde. Biçim değişse de, öz aynı; sistem erkek egemen cinsiyetçi sistem. Ama nedense katil Türk/Batılı erkek olunca, cinsiyetçi sistem sorumlu, Kürt erkek yapınca, oranın töresi... Katil Kürt erkek olunca, erkekliği değil, milliyeti çağrıştırılıyor -bilinçli veya bilinçsiz-.

Zamanımızda ırkçılık sinsi, gizli, incedir çoğunlukla.

'Popülerlik' kaygısı da tehlikeli. İnsanları iktidara tehlikesi taşıyor. Tabii bu, iktidarlardan uzak, mesafeli durmaya çalışanlar için, dikkat edilecek bir nokta...

Son sayılarında kendilerini "Politik olarak doğru ve derin" sözleriyle tanımlayan Pazartesi'nin geçmiş sayılarında "Paylaşımcı erkek", oğluyla yaşayan bir baba, çocuk yuvasında çalışan bir erkek yer almıştı. Bu olumlu erkek örnekleri Kürt, Ermeni, Yahudi falan değildi. Yezidi, Çingene olsa da görmeye hevesim yok. Vazgeçtim erkekten, yurt sathında -"Edirne'den Ardahan'a"- yayın yapma iddiasındaki "Kadınlara mahsus" dergi "başka" kadınlara da yer vermiyor. Mesela Jamanak gazetesi yazı işleri müdürü Nadya Koçunyan'ın aşağıdaki sözleri Pazartesi'de değil, Cumhuriyet Dergi'de yer alabildi: "Yıllardır ev hanımıydım. Son 10 yıldır da gazetede çalışıyorum." (12. 11. '95).

Pazartesi dergisi Leyla Zana ve o sırada hapishanede olan Eren Keskin'le röportaj önerisini de reddetmişti; politik olarak doğru olmazmış... Şimdi bulundukları noktanın ne kadar doğru bir nokta olduğunu dergi içinden en azından bir, iki kişinin sorgulayacağını ümit etmek isterim.

"Bizim herkesi kapsamak gibi bir şeyimiz yok. Başka bir şey söylemek isteyen varsa başka bir yerde söyleyebilir." A. Düzkan'ın * bu sözleri Filiz'inkilerle (Koçali) çelişiyor: "Başlangıçta iddia ettiğimiz gibi her sınıftan, her etnik gruptan kadın kendini bulabiliyor mu Pazartesi'de? Bence bulamıyor; bunları amaçlıyoruz, ama istediğimiz gibi olmuyor, OKURLARLA bağlarımız bizi besleyecek düzeyde değil. Bu zenginlikte bir ilişki kuramadık."

İyi de; bu yayın etnik ayrımcılıklara karşı duyarlı olacak diye bir cümleyi, henüz adı konmamış olan Pazartesi dergisinin projesine koyduranlar, bugün Pazartesi'de olmayan, dışlanan kadınlar çoğu. Filiz de bunu unutmuş. Söz konusu cümleyi projeye, 'ırkçılığa karşı olmak' şeklinde koydurmak için uğraşan, 'etnik ayrımcılığa karşı duyarlı' cümlesinde anlaşan, sonra da dışlanan kadınlar... Kendileri dışındaki 'her sınıftan, her etnik gruptan' kadınları 'okur' olarak görmekle de bir hiyerarşi kuruluyor -farkında olmadan: 'Biz' yazarız, 'onlar' okur...

Beyaz feminizm

Türk kadınlarının, buradan oraya söz söyleme hakkının olması için bugüne kadar neler yaptıklarına, daha önceleri nerelerde olduklarına bakmaları lazım... Mesela Pazartesi'den Ayşe Düzkan'ın Diyarbakır Demokrasi Kurultayı'ndaki sözlerini hatırlayalım:

"Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi birçok kadının uzun yıllar boyunca GELENEKLERLE, TOPLUMSAL ADETLERLE (İstanbul'da cinsiyetçi sistem dediğimize, bakın söz konusu Diyarbakır olunca ne deniyormuş) kendilerine dayatılan bir hayat tarzını değiştirip, başka bir hayat tarzını benimsemelerine yol açtı. Bu mücadele bir son bulduğunda, bu çok özlediğimiz, hedeflediğimiz barış gerçekleştiğinde bu kadınlar eski geleneksel rollerine dönmek isteyecekler midir? Yani bugün dağda ulusların kaderini değiştirmek için savaşan kadınları yine çamaşıra, bulaşığa, çocuk bakımına mahkum edebilecek misiniz? Onların (Kürt kadınlarının) sorunlarını yansıtmak değil, onların kendi sorunlarını ifade etmelerini istiyorum."

Kürt kadınlar adına Kürt erkeklerden hesap sorma hakkı var mı Türk kadınlarının?

"Kadın kurtuluş hareketinden gelen bir kadın olarak, galiba Diyarbakır'da ilk defa bir feminist kalabalıklara konuşması bu. Bunu yaptığım için de büyük şeref duyuyorum. 15 senedir batıda, Türkiye'de feministler mücadele ediyor. Umarım onlar da ederler, sonra onlar da öğrenirler."

Bunu daha sonra da çok kereler tekrarladı -"galiba"sız. Düzkan, Kürt feministleri yok saymakta ısrarlı. Türklerin feminizminden ise sual olunmaz...

Roza dergisinden Ayşegül'ün "Türk-Kürt kadın ilişkileri" çalışma grubunda söylediği sözler de henüz, egemen konumlarını sorgulamalarına yol açmadı çoğu Türk feministinin: "Türk sosyalist ve feminist kadınlar 'siz kadınlığınızı tartışamıyorsunuz' diyorlar. Kendimizi anlatamadık. Mor Çatı'dan konuşmacı istemeye gittiğimde -militan tavır ve ses tonum olmadığı halde-, dinlemeden 'hayır, gelmeyiz, orada bize ajitasyon çekilir' dediler. Oysa biz onların deneyimlerini hep önemsedik. Ve onlara söyletmek istiyorduk kendi ifade edemediğimiz şeyleri. Evrensel kızkardeşliği göremedik. Türk sosyalist kadınlarla konuştuğumda midem ağrıyor. Türk feminist kadınlarla farklı olacağını düşünüyordum. 'Siz bizden öğrendiniz' deyip sadece kendilerine mal ediyorlar."

Kurultayda kendisine sıkıştırıcı soru yönelten Kürt kadına verdiği cevapta da Düzkan nasıl tepede olduğunu hissettirdi:

"Bir Türk olarak söylüyorum. Kürtler karşısına ayrıcalıklı ve egemen bir durumda olduğumun farkındayım. Sen de herhalde bunu farkediyorsundur. Ama sistemden erkeklerin de çıkarı var. Sistemin çeşitli yanları var. Bir yanı kapitalist olması, bir yanı Türk ulusunun egemenliğinin olması, değil mi?"

Neden, "kadınlar ulusların, sınıfların kaderini paylaşıyor" cümlesi bir klişe olmaktan öteye geçemiyor? Egemen Türk kadın olmanın avantajlarını sorgulamak henüz feministliğe sığmıyor... Böyle olunca da, talihsiz bir şekilde, 'ben kadınları ezmiyorum diyen, hiç yanlış yapmayan (!) erkeklere benzeniyor. Feminizm mor değil, beyaz bir renk alıyor. Kendini sorgulamak, bir yenilgi gibi anlaşıldığından mı bilemiyorum, bundan ısrarla kaçınılıyor.

Farklı kültürlerdeki kadınların birbirini anlayabileceği bir iletişim kurmak zorundayız...Bütün kadınlar dünyanın siyahları değil miyiz?..

* 6, 7, 8 Nisan 1996, Sabah, Milliyet, Hürriyet.

* Birikim, Mart '96

Arkadaşça dokunmalar

"Yüzyılın sonunu, pek anlamsız bir soruyla karşılıyor TIME: 'İsa gerçekten yaşadı mı?' Bu pek önemli değil aslında, hatta hiç önemli değil. Belki de asıl önemli olan, bütün bu varlık-yokluk sorunlarının ötesinde, bizim nerede durduğumuz ve geleceğimize, o dipsiz uçuruma nasıl baktığımızdır. Ve orada, Dostoyevski'nin sorusu, yeniden sorulabilir: Kimin yanında olunmalı: TIME'ın mı, yoksa İsa'nın mı?"

Ender Öndeş,
8. 4. '96 Demokrasi

"Fedon, dayısı Nubar Terziyan'ın cenazesinde kilisede saygı duruşu sırasında tabut başında durmamızı önermişti. Ben, bir de Tanju vardı. Fedon'a bu jestinden dolayı tekrar teşekkür ederim."

Ediz Hun
8. 4. '96, Ses Tiyatrosu, Nubar Terziyan'ı anma gecesi.

"Ne kadar güzel başka Nubar abiler vardı. O insanlar yok artık. Bir aile sofrası olarak gördüğünüz için, tiyatroyu alıp getirmişsiniz. Biz ne yaptık? Varlık Vergisi almışız. Kalktı, gittiler. Onları özlüyorum, terzimi özlüyorum. Tekrar sofranın etrafında birleşiriz inşallah, diye içimde ümit var."

Osman Seden
8. 4. '96, Nubar Terziyan'ı anma gecesi.

"Feminizm ve ırkçılık. Bunlardan birini seçme zorunluluğu olmamalı. İkisi de hayatımızda çok önemli. (Londra'da) Politik geniş anlamda siyah kadınım. Beyaz kadınlardan çektiğime bakınca, kadınlık deneyimini onlarla paylaşmanın anlamı kalmıyor. Çünkü kültürel özelliğini yok sayıyor. Birlikte örgütlenme anlamlı değil. Ben de Kürt kadınlara, 'ben sana böyle davranmıyorum' deyip dışlayamam. Türklerin kendi ırkçılıklarını gözden geçirmeleri lazım. Bunu ise hâlâ Kürtlere söylüyoruz... Oysa baskıyı yaratan ulus sensin, senin halletmen gerek. Kürtlükleri, deneyimleri yok sayılıyor. Newroz niçin garip geliyor? Senden almayı istediği destek neyse onu vermelisin."

Londra'daki Dırdır dergisinden Şule
10. 3. '96, Alman Kültür Merkezi

"Almanya'da azınlık olduğumuzdan Kürt kadınına farklı bakmaya başladım. Çoğunluğa ait olan beyaz kadınlar çok dikkatle, hassas kendilerini sorgulamaları lazım. Kürt erkeklerin cinsiyetçiliğine göz yummamalı, zaten bunu Kürt kadınları ele alır."

Almanya'dan Handan
10. 3. '96, Alman Kültür Merkezi

"İslam kadınlar sığınmaevi var Rotterdam'da: 'Saadet'. Gülmeyin, gülünecek bir şey yok; Müslüman kökenli kadının sorunları daha farklı olduğundan, daha farklı bir sığınmaevi kurulmuş durumda, hepsi bu."

Hollanda'dan Kadriye
10. 3. '96, Alman Kültür Merkezi

İstek üzerine:
ROZA: Tarlabaşı Bulvarı. Çorbacı Sok. No: 13 Taksim/İstanbul
AGOS: Dolapdere Cad. No: 269/4 Pangaltı 80240 İstanbul
Faks: (0212) 231 56 94

Marilyn Monroe'dan Kozmos'a Ernesto Cardenal:

'Elhamdülillah marksistim, zira

Sedat KALIPÇI

Ernesto Cardenal'in geleceğini duyduğumda "tamam" dedim, "bu sefer kaçırmayacağım ihtiyarı". 20 Mart Çarşamba günü, "Herkese ekmek" kampanyası çerçevesinde, kilisenin davetlisi olarak Baden'e gelecek olan Cardenal, Grup Sal eşliğinde son şiirlerini okuyacaktı. Sorularımı hazırladım, fotoğraf makinasını, ses kayıt cihazını vs... Gerekli donanım tamamdı. Okumadan önceki gün, reformist kilisenin bir salonundaki söyleşiye katılmayı planlamıştım.... Kapıdan geri döndüm. Benim elimde olmayan, ama SÖZ'ün elinde olan 'teknik bir eksiklikten' ötürü ilk elde havamızı aldık. Umudumuz ertesi güne kaldı. Bir fırsatını bulacaktık elbet.

Akşam, saat 19.30 suları. 284 yıllık reformist kilisenin açık kapısından sarı sıcak bir ışık yayılıyor. Hafif yağmur serpiştiriyor. Tipik İsviçre havası. Etrafta Amnesty International'dan, SP'den, Grüne Liste'den, Caritas'dan tanıdık yüzler. Ve hala Nasıra'lı İsa'ya inanmaya devam eden, tanımadık, doygun ve durgun Hıristiyan yüzler. Sağı solu kolaçan ediyorum, belki Cardenal'i görüp bir fırsat yaratırım diye, yok. İçeri giriyoruz.

İleride, sıra sıra dizilmiş sıraların önünde, üç dört basamaklık bir yükseltinin sol tarafında, kilisenin rutin konuşmaları için hazırlanmış bir konuşma kürsüsü var. Sağ tarafta, geride bir masa ve arkadaki duvarda H. Rousseau tarzı Latin Amerika resmi asılı. Gündeme uygun. Yükseltinin basamaklarında bir sürü müzik aletleri, mikrofonlar.

Deniz kolumu dürttü, "geliyor". Soluma döndüm. Başında bir Bask beresi taşıyan, bembeyaz saç ve sakallı, pembe yanaklı bir pamuk dedecik, göbeği kendinden önde, başı yerde, ara sıra mahçup gülümseyerek gitti, yerdeki kabloların üzerinden bir iki beceriksiz sıçramayla aşıp masaya vardı. Oturdu. Yanına da tercümanı olduğunu zannettiğim kalantor tipli biri... Pek uymamışlardı birbirlerine ya, neyse.

Apertura: And ... ***halk müziği. İlk bölümünde hüzünlü bir kendinle dertleşme,ardından barış tam tamları eşliğinde inadına bir dans müziği.***

Ve sıra İhtiyar'da...

Yanındaki kalantor tiple birlikte mikrofonların önüne geliyor. Önce yanındaki başlıyor Kozmik Şarkılar'ın Almancası'na. Gerçekten çok güzel okuyor. Taktığım kalantor lakabı da pek uygun düşmüyor artık, ama şimdi yeni bir lakap arayacak zaman değil. Ernesto Cardenal başlıyor bu sefer İspanyolcayla. Cantido Cosmico. Önce biraz tutuk. Sol elinde tuttuğu kağıttan okuyor. Sağ eli hareketlenmeye başlıyor yavaş ve ürkek. Giderek sesin ritmine iyice uyum sağlayan el, bir müddet sonra sesin altını çizer, daha sonra da sesi yönetir hale geliyor.

Cardenal; rahip, şair ve politikacı. 71 yaşında. Nikaragua–Granada doğumlu 1.60 boylarında. Göbeklenmiş, ama kondüsyonunu pek yitirmemiş, eski bir güreşçi gibi sağlam duruyor. 1942–46 yılları arasında, Meksiko ve New York şehirlerinde, felsefe ve edebiyat bilimleri okumuş, 1952–56 arasında muhalif br gençlik hareketine katılmış, ardından sürgün. 57–59 yılları arasında ABD–Kentucky'de bir Trappisten manastırında kalan Cardenal daha sonra genç bir rahip olarak Managua'da çalışmaya başladı. 1965 yılında Nikaragua gölünde Solentname takımadalarında, İncil'in sosyal devrimci yorumuna dayanan bir "Hıristiyan Komünü" kurdu. 1977'de FSLN'ye katıldı. 13 Ocak 1977 yılında, Ulusal Muhafızlar'ın San Carlos Kışlası'na yapılan baskın, bu komünden devşirilen Sandinist gerillalar tarafından gerçekleştirildi. Rahipler, aydınlar ve işverenler tarafından kurulan ve ülkenin geleceğine ilişkin yapılan görüşmelere FSLN'nin de katılımın sağlayan 12'ler grubunun da üyesi olan Cardenal tekrar sürgüne gitti. 1979 devriminden sonra Kültür Bakanı oldu ve bu görevinde, bakanlık 1986 yılında lağvedilene kadar kaldı. Zaman zaman Cephe içindeki olumsuzluklara değindiyse de, 1994 Mayısı'ndaki Olağanüstü Kongre'ye kadar açık tavır almadı. Ondan sonraki süreçte MRS (Sandinist Yenilenme Hareketi) yanında tavır koyan Cardenal, FSLN'nin bir avuç azınlık tarafından gaspedildiğini ve Sandinizm'den sapıldığını söyleyerek, Ekim 1994'te FSLN'den ayrıldı. Naif bir politikacı portresi çizen Cardenal, bana, S. Hawking'in "kilise şubesi" gibi geldi. Tanrı var, ama kozmik patlamadan beri "siesta"ya yatmış, hiçbir işe karışmıyor. Kozmik şarkılar, öncelikle doğa ve tanrı ilişkisini anlamaya çalışıyor. Doğal olan tanrısaldır savında. Yoğunlaşma, birleşme, aşk, Galileo, ay sözcüklerinin dansı ve "biz bu diyalektik evrimin yalnızca sonuçları değil, aynı zamanda sebepleriyiz" tespiti. Şükürcülüğe karşı çıkan, işi tanrıya havale etmekten vazgeçmiş bir dinsel yorum.

Ve tekrar müzik

Arjantinli yönetmen Fernando Solanas'ın o güzel filmi El Sur'un unutulmaz final şarkısı, "Güney'e geri dönüyorum."

"Güney'e geri dönüyorum,
eski bir aşka döner gibi.
Geri dönüyorum sana, arzu ve korkularımla
....
Güney'i seviyorum,
İyi insanlarını ve onurunu.
...
vücudunun en samimi halini hisseder gibi."

El Sur filmini anımsıyorum. Doğayla toplumun çatışmasıdır o film. Doğadışı mekanlarda doğanın kazanmasıdır. Topluma rest çekenlerin, dönüp kendi restlerini görmeleridir. Her şeye rağmen doğaya dönmeleridir. Doğanın kazanmasıdır. El Sur aşkın kazanmasıdır. Direnmenin ve umut etmenin yengisidir.

Grup Sal, Alman, Şili ve Portekizliler'den oluşuyor. Grup'un Şilili üyeleri 1973 faşist Pinochet Cuntası'ndan sonra Almanya'ya göç etmek zorunda kalanların çocukları.

Bir müzik bir okuma, bir müzik bir okuma şeklinde ilerliyor zaman. "Tanrı materyalisttir" diyor Cardenal. "Yoksa her şey, yalnızca tesadüften ibaret olurdu. Her şeyde rotasyon vardır. Atomu

anlamaya çalışan bilim insanı, Kozmos'un karşısında atomdan daha küçüktür. Elma da, kadın da aynı maddeden yapılmıştır. Güneşe biraz yakın olmak çok sıcak, biraz uzak olmak çok soğuktur. Tam noktasında oluştu evrensel harmoni. Yalnızca evrensel harmoni üzerine değil şiirlerim. Evrensel zıtlıkları da anlatıyorum. Örneğin 'Wall Street', burası evrensel harmoniye ters bir yerdir" diyerek, sıkı bir kapitalizm eleştirisine girişiyor. "Satış, satış, satış. Her şey satışa getiriliyor. Oysa bir Dalawer yerlisi der ki, 'dünya hepimize yeter. Satışa gerek yok ki." Ekolojik ve Sibernetik muhabbet üzerinden tekrar müzik başlıyor.

Bu şarkı, adını 16. yüzyılda, Güney Andlar'da İspanyol sömürgeciliğine karşı kurulan bir yerli özgürlük hareketinden alıyor. Taki Ongoy, aynı zamanda yerlilerin, hastalıkla[r] karşı tanrıları yardıma çağırdıkları dinsel bir dansın a[...]

"Yeryüzüne sonsuz yağmurlar düşecek.
Bu kadar çok ölümün ve çaresizliğin acılarını silip süpürecek
ve isyan toprağımızı gübreleyecek bir tufan.
Dünyamızı ve güneşimizi çaldılar bile,
zenginliğimiz ve kimliğimi[z]
Bir ağlamayı yasaklamadıkları kaldı,
yüreklerimizi de gaspedebilmek için.
Bağır benimle birlikte, bağ[ır] Taki Ongoy
Bizim ırkımız senin sesinle geri gelmeli.
Bağır benimle birlikte Taki Ongoy, bağır ki,
bizim Amerikamız yerlidir [ve] güneşe aittir.
Ben kendi tanrılarıma inanırım, kendi kutsal yerlerim[e]
Yaşama inanırım, Viracocha'nın nimetlerine.
Kainatın yaratıcısı Pachacamac'a inanırım.
Kurutulmuş etimi yer, mısır biramı içerim.
Kendi kızlarım ve urbaların var.
Kendi gözyaşlarımla ağlarım, kendi patateslerimi pişiririm.
Ve bu topraklarda yaşamak isterim.

Ve söz tekrar şiirin.

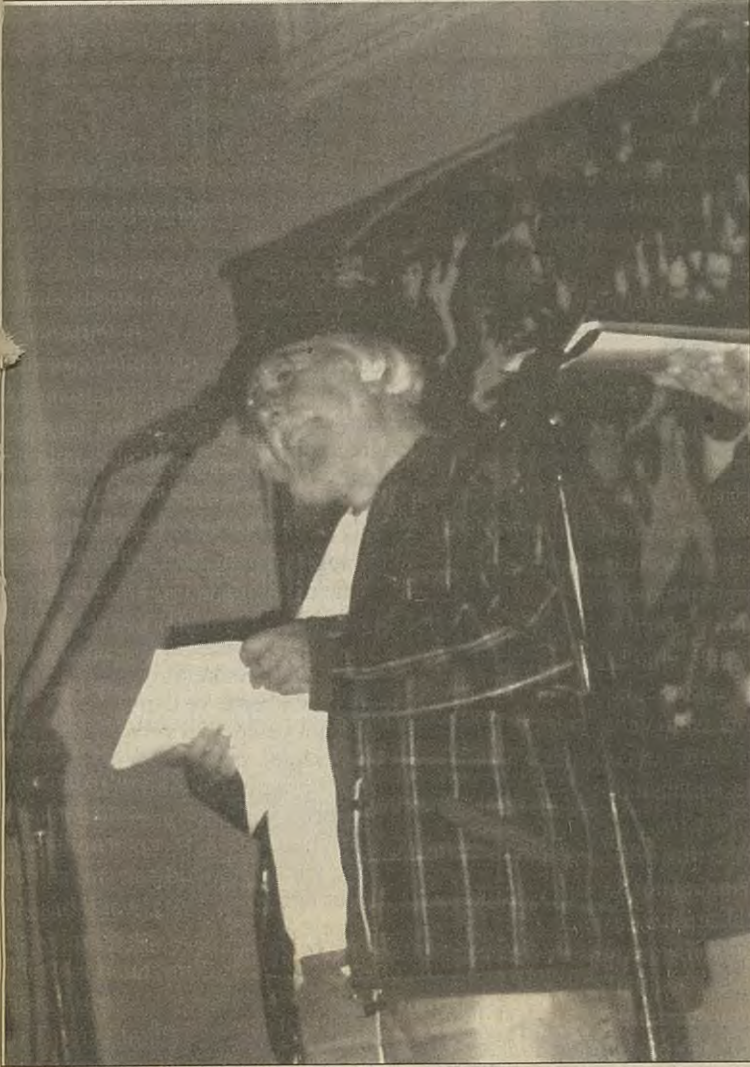
"Benim şiirim politikadan bahseder. Kainatın diyalektik evriminden de, Nikaragua devriminden de. Somoza ordusu komünümüzü yaktığında, sürgüne çıktığım uçağın penceresinden alevleri gördüm. Solentiname kütüphanesinin alevleri. Bir daha geri dönemeyecekmişim gibi geldi. Döndük. Zaferle döndük". Yoldaşı Ernesto Laureano'ya seslenirken, küfürleri kilisenin duvarlarına, yüksek tavanına, İsa'nın kulaklarına çarpıp yankılanıyordu.

"Şair, yaşlı kaçık, bu bok heriflere,
Solentiname'den yoldaşlarıma de ki, beni karşı devrimci orospu çocukları öldürdü, ama ölümü iplediğim yok."

....

Daha o zamanlar bana hep gerilla olmak istediğini söylerdi[...]

'Tanrı materyalisttir'

Başlangıçta hiçbir şey yoktu,
ne mekan,
ne de zaman.
Bütün kainat bir atom çekirdeğinden çok daha
küçük bir yerde yoğunlaşmıştı.
Ve ondan daha küçük, bir protondan daha küçük,
ve hatta sonsuz yoğunluktaki matematiksel bir
noktadan daha küçük bir yerde
yoğunlaştı.

Ve kainatı yaratan patlama gerçekleşti.

disiplinsizlikle hemencecik vurulursun" derdim.

Taa ki isteğin San Carlos baskınıyla yerine gelen kadar.

"Şimdi bu bok heriflerin işini bitiriyoruz."

....

Önce kulaklarının dibinde uçuşup

sonra yüzünü bulan muhafız kurşunları.

peng peng peng...

Kavga arardın, eğlenceyi severdin, kadınların peşine düşerdin,

ölümden ürkmeksizin, yaşam sevinciyle doluydun.

Ölmeden kısa bir süre önce Managua'da gayet sakin;

"Kahretsin, her şey bombok oldu. Herhangi bir gün, saldırılardan birinde ölebilseydim!"

Bir tek kişi alkışlıyor. İlginç, başından beri hiçbir alkış yoktu. Alkışlamak için de komuta ihtiyacı var bu heriflerin. O tek kişi ısrarla alkışlamaya devam ediyor. Diğerleri katılmazsa bozum olacak diye düşünüyorum, arkamı dönüp bakıyorum, eşim Deniz. Fotoğraf makinası dizlerinin arasında ısrarla alkışlamaya devam ediyor. Tek kişilik kitle. İlk destek benden. İki Türkiyeli solcu, reformist kilisenin yalnızlığında ısrarla Nikaragua devrimini alkışlamaya devam ediyoruz. Bu soğuk insanlara inat. Buzlar yavaş yavaş çözülmeye başlıyor. Ha şöyle... Şimdi bütün izleyiciler ve de sahnedekiler hep beraber, 10 dakika aralıksız alkış. Kimi Nikaragua devrimine, kimi devrimci Hıristiyanlara, kim diyalektik evrime, kimi de materyalist Allah'a...

Ve Pause... Bu kadar alkıştan sonra birkaç dakika dinlenmeyi hak ettik doğrusu.

Kitaplarını imzalıyor Cardenal, "Biz yıldız tozlarıyız", "Kainat şarkıları", "Marilyn Monroe'ya dualar"... Elimizde bir kitap yaklaşıyoruz. Bir imzayla kurtulacağını sanıyor garibim. 30 yaşlarında bir kadın tercümanlığını yapıyor. İsviçreli olmadığı belli. Sokuluyorum yanına, başlıyorum anlatmaya, aklıma ne gelirse artık. Bir söyleşi yapmak istiyorum. Sorularım zaten hazır. Hem sözlü, hem yazılı, ister Almanca, ister İspanyolca, Türkçe bile var. Tercüme ediyor. Olmazlarcasına bakıyor. "Ama bu koşullarda!" diyecek oluyor. Yahu etme diyorum. Siz Nikaragua'da devrim yaptığınızda, biz Türkiye'de duvarları yazıladık; "Viva Nikaragua Devrimi" diye. Etmeyin aramızda tuz–ekmek hakkı, pardon devrim hakkı var be yahu. "Zamansızlık" diyor. İyice tepem atıyor. Dirseğinden kapıyorum kadını. "Söyle O'na ben de devrimci bir militandım. Adını ilk duyduğumda 19 yaşında bir sosyalisttim. Sizin devriminize ne kadar çok sevinmiştik biliyor musunuz?" Çevirmeye başlıyor kadın. Ekliyorum en son: "Bilmem kaç sene mapus yattım ben, devrim uğruna". Bari bu bir işe yarasa!..

Anlaşıyoruz sonunda.

İlk soruyu soruyorum;

– 1994 yılının 25 Ekim'inde FSLN'den ayrıldığınızı açıkladınız, neden?

– Çünkü partinin ahlakı bozuldu. Üst düzey görevlileri rüşvet yemeye başladı. Partiye küçük br azınlık el koydu. Biz de yeni bir parti kurmak zorunda kaldık.

– MRS, FSLN'nin tabanını peşine takabildi mi?

– Evet tüm önemli şahsiyetleri.

– FSLN ile MRS arasındaki en önemli fark neredelir?

– Her şeyden önce FSLN yozlaşmış bir partidir. MRS ise asıl Sandinizme geri dönmek istiyor. Bu çok önemli bir fark.

– Hıristiyanlıkla marksizmin örtüştüğü şeklindeki tartışmalı konuda siz kesin bir tutum takınıyorsunuz. Eğer bu doğruysa nerede örtüşüyorlar.

– Bu öncelikle bir inanç sorunu. Henüz gerçekleştirilememiş de olsa ben buna inanıyorum. Nasıralı İsa öncelikle yoksulların İsa'sıdır.

– Ekim 1996'da Nikaragua'da seçimler var. Sizce kim kazanır?

– Şimdiden bir şey söylemek olanaksız. Ama liberaller şanslı. Buna asıl halk karar verecek.

– Tekrar aktif politikaya dönmeyi düşünüyor musunuz?

– Ben politikadan hiç uzaklaşmadım ki.

– Aktif politikayı kastediyorum.

– Hayır hayır.

– FSLN 1979 yılında geldiği iktidarı 1990'da terketmek zorunda kaldı. Nerede hata yapmıştı. Bunu yalnızca ABD'nin baskısına bağlamak mümkün mü?

– Hayır ama, büyük bir ekonomik ambargo vardı. Yalnız ekonomik değil, kontra savaşı yıllarca devam etti.

– Daniel Ortega tabandaki karizmasını hala koruyor mu?

– Eskisinden az, ama hala kitle arasında karizması var.

– Wilma Nunez sonbahar seçimlerinde bir ikinci tur durumu olursa FSLN ve MRS'nin ittifak yapabileceğini söylüyor. Bu konudaki düşünceniz nedir?

– MRS'nin FSLN ile yapacak bir işi kalmamıştır. Böyle rüşvetçi bir partiyle işbirliği yapmak olanaksız.

– Siz şimdi politik şiddeti reddediyorsunuz. Ama, zamanında siz de silahlı mücadele verdiniz. Şu anda dünyanın dört bir yanında özgürlük için silahlı mücadele veren örgütler var. Örneğin EZLN, Tamil Kaplanları ve PKK var. Bu konuda ne dersiniz?

– Bu, koşullara bağlı. O zaman Nikaragua'da silahlı mücadele koşulları vardı. Şimdi yok. Seçimler yapılabiliyor. Parlamento var, anayasa var. Düşünce açıklama özgürlüğü var. Bizim için başka mücadele yöntemleri artık geçerli değil. Halk savaştan yoruldu. Silahlı mücadeleye destek yok. Önceden öyle değildi. Eğer gerekliyse silahlı mücadele verilir. Bu İncil'de de vardır. Diktatör'e karşı ayaklanma hakkı vardır. Bu andığınız örgütler için de geçerlidir, elbette.

Fotoğraflar: Deniz Cantürk

Adios Companiero

Teşekkür ederim. Adios Companiero. Tokalaşıyoruz. Dedecik tatlı tatlı gülümsüyor. Deniz'in fotoğraf makinasına bir poz verip kozmik şarkılar'a dönüyoruz tekrar. Verilen ara çoktan bitti. Millet bizi bekliyor. Biraz da bozularak. "Biri Nikaragualı, biri Türkiyeli, zaman ve randevu umurlarında mı" diye düşünmüşlerdir. Olsun. Beklesinler. Memleket meseleleri konuşuluyor şurada.

"Aşk devrimcidir, tepkici olan nefrettir" diyerek devam ediyor. Bilimi, gizemi ve şiiri birleştirmeye çalışıyorum." 30 yıllık bir çalışmanın ürünü kozmik şarkılar. Molekül, atomsal aşkın ürünüdür.. Moleküler aşk cismi yaratır, diye devam ederken, bende film kopuyor. ÖDP'nin aşkını düşünüyorum tekrar. Millet, moleküler aşkın fiziksel; cismani aşkın biyolojik anlatımını şiire döküp, kiliselerde bile anlatırken; biz daha ne kadar "bacı edebiyatının" bilmem kaçıncı versiyonunda, teorik kulak çekmelere devam edeceğiz. Aman ha, sınıf mücadelesi! Rivayet bu ya, Jorge Amado'ya sormuşlar, "Yahu sen ne biçim komünistsin be, yalnızca sevişmek ve yemek üzerine yazıyorsun?" "Bütün evrimler ve devrimler bu iki şey için yapılır" diye yanıtlamış üstat, kısaca.

Dikkatimi tekrar sahneye toparlayabildiğimde M. Monroe'ya dualar mı bitmişti ne? Allah, Cardenal'in dualarını kabul ettiyse eğer, Monroe'nun, bu dünyada olduğu gibi, öbür dünyada da işi zor demektir.

Eğitimde özelleştirmenin neresine karşıyız?

Ergun ADAKLI

Devrimci gençliğin, üniversite haraçlarına karşı yükselttiği mücadele, eğitimde özelleştirme sorununu, bir kere daha, yakıcı biçimde gündeme getirdi.

Devrimci gençliğin haraçlara karşı eylemleri, yöntemler, sonuçları ve izlenen politikalar bazında tartışılmakta. Ama bu tartışmaların ya da yalnızca haraçlara karşı mücadelenin özelleştirme sorununa karşı köklü ve bütünlüklü bir çözüm getiremeyeceği de ortada.

Üniversite haraçları, son 20 yıllık eğitimde özelleştirme sürecinin bugün ulaştığı son basamağı temsil ediyor. Sonuçlara karşı mücadelenin köklü çözümlere yol açamayacağı da herkesçe biliniyor. Dolayısıyla harçlar sorunu, salt üniversite gençliğinin mücadele sorunu değil. İlkokuldan başlayan eğitim sürecinin, dahası öğretmenlerin özelleştirilmesi politikasının bütünlüğüne karşı, çok daha geniş bir toplumsal mücadele cephesi gerektiriyor.

Ama devrimci gençlik, giriştiği eylemlerde, başta eğitim emekçileri olmak üzere, kamu emekçilerinin, işçi sınıfının, sendikaların ve sol siyasi partilerin aktif desteğini, katılımını ve daha geniş kampanyalarını yanında bulamıyor. Üstelik, devrimci gençliğin eylemlerinin yöntemi, polise karşı tutumu, tüm üniversiteli gençliği eyleme çekemeyişi, kendi içindeki ayrılıklar gibi konular öne alınarak, tartışmalar buraya sıkıştırılıyor.

Özelleştirmenin boyutu

Eğitimin özelleştirilmesi furyası 1960 sonlarında Büyük Dersane'nin kuruluşuna kadar dayandırılabilir. 1970'li yılların ortalarında orta eğitim düzeyinde özel dershanecilik tüm ülkeye yayılmaya başlıyor. 12 Eylül faşizmiyle birlikte, arkası çorap söküğü gibi geliyor. İlkokul düzeyinde özel dershaneler çok daha geniş ve verimli bir pazar buluyor. Artık, iyi eğitim veren bir okula girmek isteyen her öğrenci ve her aile, ilkokuldan üniversiteye kadar, özel dershane canavarının esiri oluyor. Öğrenci çocukluğunu, gençliğini yaşayamıyor; genç yaşta gereksiz bilgi bombardımanı altında aptallaştırılıyor. Aileler, prestij yarışının girdabında, ekonomik ve ruhsal bunalımlara sürükleniyorlar. Ama en acısı, öğretmen, eğitim emekçisi, dershane piyasasının öğütücülüğünde aydın kişiliğini, toplumsal işlevlerini, ideallerini, sevgisini kaybediyor.

İş bununla da kalmıyor. Özel ilkokullar, özel liseler, Anadolu liseleri vs. kapitalist piyasa işletmeleri her tarafı dolduruyor. Tekelci, asalak kapitalizm, topluma öyle bir tüketim modeli dayatıyor ve aileleri öyle şartlandırıyor ki; sanki bu aptal özel okullara girilmezse, sanki bu çöplük özel dershanelerden geçilmezse, çocukları öğrenemeyecek ve adam olamayacak! Halbuki artık son senelerde, tüketim salaklaşmasının en ağır yaşandığı Batılı metropol toplumlarda bile, aklını başına devşirebilen bilimcilerin ve eğitimcilerin vardıkları sonuç; bu kapitalist eğitim piyasası kurumlarına hiç gitmeyen bir çocuk, bir genç, ilgili bir aile ortamında, kendini daha iyi yetiştirebilir.

Tüm düzeylerde öğretmen ve öğretim üyeleri de, bu tüketici piyasanın çarkından geçiriliyorlar. 12 Eylül faşizminin zorbalığına sırtını dayayan tekelci kapitalist iktidarlar, ulusal gelir dağılımını rantiye sınıflar lehine sürekli zorlayıp eğitimciyi, ailesini bile geçindiremeyecek bir maaşa mahkum ediyorlar. Ama yeni bir kanal da açmayı ihmal etmiyorlar: Maaşıyla geçinemeyen öğretmenler, özel dershane patronlarının eline düşüyorlar. Devlet okulundaki öğrencilerine, "burada bu kadar öğretirim, daha fazlasını istiyorsanız özel dershaneye gelirsiniz" diyecek hale getiriliyorlar. Bunu onuruna yediremeyen ya da özel dershanede yer kapamayan öğretmen, ek iş arıyor; ansiklopedi, tencere vs. pazarcılığına soyunuyor. Şöyle ya da böyle, öğretmen toplumsal işlevlerini, ideallerini kaybediyor, tüccarlaşıyor.

Eğitim emekçileri örgütlerinin durumu

TÖB-DER'den Eğitim-Sen'e, öğretmen örgütleri, eğitim emekçilerinin içine düşürüldüğü, bu tekelci öğütme çarkına karşı seslerini yükseltiyorlar. Öğretim Üyeleri Derneği'nden, Tüm Asistanlar Derneği'ne kadar, tüm eğitim emekçileri bir onur kavgası yürütmeye çalışıyorlar. Ama bütünlüğü içinde değil. Toplumun tüm kesimlerini kapsayacak ve eyleme çekecek bir programla değil. Bugüne kadarki mücadele süreci, eğitimcinin ekonomik ve özlük hakları uğruna hedeflerle sınırlı. Eğitimin öğrenciyi, aileyi ve öğretmeni birden kapsayan temel sorunlarına yönelik bir eylem programından, kampanyadan bahsedemeyiz. Hele son dönemde iş otomatiğe bağlandı. Ocak ve Temmuz'da memur zammı gündeme geldi miydi, tüm kamu emekçileri gibi öğretmenler de eylemde... Tamam, saygı duyuyoruz, ama, piyasa kültürüyle iğdiş edilmiş, her zerresine kadar özelleştirilmiş eğitim, öğretim ve sınav düzeninin kökten değiştirilmesi uğruna mücadele ne olacak? Onu yalnızca devrimci gençlik mi üstlenecek?

Eskiden Dev-Genç, üniversite gençliğinin büyük çoğunluğunu eylemine çekebiliyordu da, günümüz devrimci gençliği neden çekemiyor? Tabii çekemez. Eyleminde yalnız bırakılıyor da, ondan çekemez. 1960'larda FKF ya da Dev-Genç eğitim ve akademik sorunlarla ilgili mücadelesinde yalnız değildi. Ülkeyi emperyalist yeni sömürgeciliğe peşkeş çeken iktidarlara karşı politik mücadelenin bütünlüğünde, tüm mesleki kuruluşlarla yan yana, birlikte kavga yürütüyordu. Kavganın ve hedeflerin toplumsal boyutları, en geniş gençlik kitlesinin katılımını doğuruyordu.

FKF, Dev-Genç döneminde, Menderes iktidarına "ben üniversiteye polisi sokturmam" diye kafa tutan, Prof. Sıddık Sami Onar gibi rektörlerimiz, dekanlarımız vardı. Bir de, şu Bülent Berkarda'ya bakın! Dev-Genç, TİP'ten TMMOB'ye, DİSK'ten TÖS'e bütün topluma meslek örgütü, sendika ve partilerin ortak doğrultuda yürüttükleri büyük toplumsal projeler uğruna mücadelelerden destek alıyor, besleniyordu. 12 Mart faşist diktatörlüğü, Balyoz Harekatı ile eline geçirdiği Dev-Genç'lileri Yıldırım Askeri Cezaevi'ne kapattığında, Bahri Savcı, Rauf Nasuhoğlu (A. Ü. Fen Fakültesi dekanı), Mümtaz Soysal gibi hocalarımızı, TÖS'ün Köy Enstitüleri kökenli yiğit ve fedakar yöneticilerini de yanımızda buluyor, onlarla gururlanıyordu.

Başta Eğitim-Sen olmak üzere, bilim ve eğitim emekçilerinin demokratik örgütleri, diğer kamu sendikalarının, bazı işçi sendikalarının ve TMMOB, TTB gibi meslek örgütlerinin de desteğini talep ederek, kokuşmuş eğitim düzenine karşı somut bir eylem programı temelinde, toplumsal ölçekli bir kampanyaya girişmeye hazır mıdır? Böylesi bir toplumsal kampanyayla, devrimci gençliğin eyleminin yanında yer almak düşünülüyor mu? Bu soruların cevapsız kalmaması gerek.

Hazır olup olmadığı, bir başka soruyla yakından ilintilidir: Eğitim-Sen yönetimi, Eğit-Der, Eğitim-İş ve Eğit-Sen sürecine katılan öğretmenlerin yüzde kaçının, özel dershane, paralı kurs ve özel okul gibi, eğitimi metalaştıran ticari ilişkiler içine girmediğini, yüzde kaçının bu piyasa içinde olduğunu tespit etmiş durumda mıdır?

Bu tespit çok önemlidir. Eğer demokrasi mücadelesi veren öğretmen de, bu piyasa içine bulanmışsa, o zaman Eğitim-Sen'in önünde, özelleştirmeye karşı mücadeleden önce, bir etik mücadele sorunu vardır. Önce eğitim emekçisinin piyasa kültüründen silkinip kurtulması, özüne ve toplumsal işlevlerine dönmesi uğruna çaba gerekir. Kuşkusuz bunlar önce ve sonra biçiminde ele alınmaz. Tekelci eğitim modeline, özelleştirmeye karşı yükseltilecek toplu bir kampanya, öğretmeni de bu etik seçimle yüz yüze getirir.

Sonuçta, sorun, devrimci gençliğin eyleminin zaaflarında düğümlenmektedir. Eğitim dünyasıyla ilintili tüm emekçilerin, mesleki kuruluşların zaaflarıyla da beslenmektedir. Öğrenci eyleminde 89-90 tıkanmasının bir daha yaşanmaması, bu zaafların toptan aşılmasına bağlıdır.

Toplumsal kampanyaya somut öneriler

Eğer, devrimci gençliğin haraçlara karşı yükselttiği mücadele kanalından daha geniş ölçekli, daha bütünlüklü bir toplumsal eylem sürecine geçilmek gerektiği benimseniyorsa, somut bir eylem programı üretilebilir. Böylesi bir toplumsal kampanya, öğrenciyi, ailesini ve öğretmeni aynı taleplerle, aynı eylemlerde bütünleştirmeyi amaçlamalıdır. Toplumsal ve politik bir sorun olarak, tekelci iktidarlara karşı tüm emekçi ailelerini ilgilendirdiğinden, kamu emekçileri ve işçi sendikalarının, demokratik meslek kuruluşlarının aktif desteği sağlanmaya çalışılmalıdır. Böylesi bir kampanyanın örgütlenmesinin ve koordinasyonunun odağında Eğitim-Sen'in yer alması, beklentimiz ve önerimizdir.

Hedef ve talepler

Kalın çizgileriyle, eylem programı şu hedef ve talepleri esas almalıdır:

1- İlk ve orta eğitimde tüm okullarda, çocukların özel dershane ve paralı kurslara gitmemeleri teşvik edilmelidir. Ailelere, boş yere masraf yapmamaları önerilmelidir. Demokrat ve andına sadık öğretmenler özel dershanelerle ilişkilerini kesmelidir. Özel dershane mafyalarının içyüzünü açığa çıkaran propagandaya ağırlık verilmelidir.

2- Tüm öğretim kurumlarında devlet eğitimine katkı payı adı altında toplanan haraçların ödenmemesi için aileler temelinde kampanya başlatılmalıdır. Öğrencilerin vermemesi teşvik edilmelidir.

3- Her öğrencinin en yakın okula kayıt hakkı sağlanmalı; özel öğrenci servisleri soygununa ve bunu ele geçirmiş mafyaya karşı seferberlik başlatılmalıdır.

4- İntegral, logaritma, diferansiyel gibi hesaplarla öğrencinin kafasını çorbaya çeviren, tek yönlü uzmanlaşma hastalığını pekiştiren, denklem ve formül ağırlıklı kapitalist eğitim programının kaldırılması; yerine, çocuğun muhakeme ve dünyayı bütünlüklü algılama yeteneğini geliştirecek, edebiyat, sanat, toplumsal bilimler ağırlıklı bir eğitim programının konması için, bilimsel ve pedagojik tartışmalar gündeme sokulmalıdır.

5- İlk, orta ve yüksek öğrenimin tüm kurumlarında, her öğrencinin doğal üye olduğu ve seçimlere katıldığı Öğrenci Birlikleri'nin yeniden kurulması için acil eylem programı oluşturulmalıdır. Üniversite ve fakültelerde, öğrenci birliklerinden seçilmiş temsilcilerin yönetim kurullarına eşit oy hakkı üyeler olarak yeniden katılması yolunda YÖK'e baskı her yönden örgütlenmelidir.

6- Tüm emekçi aileleri ve öğrenciler arasında, özel ilkokul, lise ve üniversiteleri boykot hareketi yaygınlaştırılmalı; parasız devlet okullarında eğitim kalitesinin devlete ve tekelci iktidara rağmen yükseltilmesi için dayanışma hareketi yükseltilmelidir.

7- "Kirli savaşa son" çağrısına aktif destek örgütlenmelidir; savaşa ve savaş ağalarının beslendiği silah sanayisine aktarılan 1 katrilyonluk kaynağın kesilmesi, bunun büyük bir bölümünün eğitime, bilim kuruluşlarına ve araştırma-geliştirme çalışmalarına kanalize edilmesi talebi, tüm eylemlerin politik gündemine sokulmalıdır.

Böylesi kapsamlı bir programla, toplumsal ölçekli eylem düşünceleriyle uğraşmak hayalciliktir, "nesnel gerçeğimize" uymaz, denilebilir. Ama, eğitimin topyekün özelleştirilmesi yolunda, tekelci kapitalistlerin planlı saldırılarının püskürtülmesi de, sonu sağından-solundan tutmakla, parça-bölük eylemlerle, mümkün değildir. "Ya hep, ya hiç" demeye yeniden başladıysak, "Azı yetmez, tümünü istiyoruz" diye haykırıyorsak, ona göre davranışa da hazırlanmamız lazım.

Artık bir ayağımız devrimde, öbür ayağımız maişet derdiyle piyasa ekonomisinde, duracak halimiz ve zamanımız kalmadı. Ufkumuzu genişletmenin; toplumsal sorunlara derinlemesine ve programlı el atmanın; büyük ölçekli toplumsal eylem projelerini cüretle önümüze koyup işe soyunmanın; yüksek politika söylevleri yerine somut işlerle uğraşmanın; asalak kapitalizmin batağında koyvermiş giden toplumsal yaşama bilinç-

Sevgili sinemalar ve sevgili bizler

Setenay DOĞAY

Sinemayla ilk tanışmam 16 yaşımda oldu. Çocukluğumun ve "ilk gençlik çağım"ın geçtiği yer Samsun'un Havza ilçesiydi. Küçük; küçük olmasından dolayı bir o kadar da "dış dünyaya" kapalı bir yerdi.

O zamanlar çok kullandığımız "sosyal faaliyet alanı"nın ne demek olduğunu dahi bilmiyordum. Sosyal faaliyet olarak üniversiteye gelinceye kadar 4-5 tane tiyatro oyununa gitmişimdir. Havza'nın dışındaki dünyada yaşayan insanlar ne yapar, zamanlarını nasıl geçirirlerdi acaba?... Bu sorunun cevabı benim için gerçekten de bir bilmeceydi...

Üniversiteyi kazanıp İstanbul'a geldiğimde benim için hayat yeni başlamıştı. Geldiğim o günden bu zamana kadar hiç yaşamadığım ve hissetmediğim birçok şeyi yaşama şansım oldu. Sinema, bu yaşadığım eşsiz duygulardan birisiydi. Sinema'ya ilk defa annemlerle çok küçük yaşta gittiğimi hatırlıyorum.

İstanbul'da ise sinemaya, ilk defa arkadaşlarımla gitmiştim. Benim için önemli bir gündü. İlk dikkatimi çeken yüksek ses ve kocaman bir görüntünün olmasıydı. O zamandan sonra elimden geldiğince birçok filme gittim. Her gittiğimde tekrar tekrar büyülenerek ve büyüyerek çıkıyordum. Bir süre sonra, televizyondaki çok güzel filmlerden bile zevk alamamaya başladım.

Sinemanın büyüsü yavaş yavaş beni çemberine almıştı...

15. Uluslararası İstanbul Film Festivali'ni de düzenli olarak ancak bu yıl izleyebiliyorum. Festival bittiğinde yaklaşık 30 filmi seyretmiş olacağım. Hayatımda ilk defa bu kadar çok filmi, bu kadar az bir sürede izliyorum. Hatta bu sıralar bir garip davranmaya bile başladım. Sinema'dan çıktığımda kendimi bir oyuncu olarak hissediyor ve gerçekten de bir filmde oynuyor gibi davranmaya başlıyordum. Bu gerçekte böyle değil ama, böyle bir şeyi yaşamak isterdim. Yaşanacak büyük mutluluklardan birisi olsa gerek. Kimbilir belki bir gün...

Festival kapsamında en çok beğendiğim filmlerin başında; "Cehennem", "Bulutların Ötesinde", "Yaşamak İstiyorum", "Okyanusta Bir Damla", "Oyunun Kuralı", "Gündüz Güzeli", "Laydi M'nin Günlüğü", " Kır Yaşamı" ve "Yem"' yer alıyor. Genelde filmler, eleştirmenlerce eleştirilir. Bize ise okumak düşer. Kimi zaman bir film çok hoşumuza gider; ama bir türlü ne anlatmak istediğini söyleyemeyiz ve anlatamayız. Hatta film eleştirilerini okuduğumuzda, "evet, ben de böyle düşünmüştüm, ama söyleyememiştim" deyiveririz.

Yani kural şudur: İzleyiciler, eleştirmenlerin ne düşündüğünü öğrenmek ister. Ama kimse, amatör ve heveskar seyircilerin ne düşündüğünü merak etmez bile.

Bu nedenle bu yazı, amatör bir sinemaseverin notlarıdır.

Yönetmen olarak bana en yakın gelen kişi Fransız Jean Renoir oldu. Festivalde yedi filmi gösterilen Renoir, konu ve bakış açılarıyla özgün ve farklıydı. Yaşamdaki çelişkileri, insanların duygularını politik bir bakış açısıyla seyirciye sunması beni etkiledi. Klasik bir romanı okurken, genelde ilk elli sayfasını sıkıcı buluruz, ama ilerledikçe tadına varırız ya, Renoir da böyle... "Oyunun Kuralı" filmini bu şekilde yaşadım...

"Okyanusta Bir Damla" adlı Yunan filmi ise, özellikle müziğiyle oldukça bize yakın. Filmde, görüntüleriyle, filmin içinde anlatılan başka bir öyküyle birlikte yine çelişkiler ve arayışlar bir arada bulunuyor. Aşkın yaptırım gücü, geçicilik duygusu beni her nedense karamsarlığa düşürdü. Aşk da neydi, var mıydı?

Bir arkadaş filmden çıktıktan sonra ne dedi biliyor musunuz?

"Erkekler hep aynı..."

Robert Wise"nin "Yaşamak İstiyorum" adlı filmi, bütün filmler içerisinde konu açısından çok farklı. Adeta yaşadım. Adeta, adım adım ölüme giden bendim. Filmin gerçek bir olaydan esinlenerek yapılması filme farklı bir boyut katıyordu. Diğer bir yön ise, yaşlı bir kadını öldürmekten gaz odasında cezalandırılan kadının, suçluluğunun aydınlatılamamış olması. İşte adalet, işte hukuk... Filmden çıktıktan sonra gökyüzüne ve gelip geçen insanlara bakarak yaşadığım için bir kez daha mutlu oldum...

Bir de "Leydi M'nin Günlüğü" var. İsviçre-Belçika-İspanya ve Fransa ortak yapımı olan film iki saat sürüyor. Başından itibaren esas konuyu çıkartmaya çalışmama rağmen, ancak birçok olaydan sonra bir bütünlük yakalayabildim. İlk bir saati karakterlerin tanışması ve aşklarıyla geçiyordu. Sonraki dakikalarda olaylar hızlı seyretmeye başlıyor, duyguların yoğunluğu, tutku, ihtiras ve yaşama bakış açısı tüm karakterler açısından değişik anlamlar taşıyordu. Kimse ne aradığını bilmiyor, ama herkes kısa bir zamanda birçok şeyi de hissedebiliyor ve yaşayabiliyor: Aşkı, aldatılmayı, ayakta durabilmeyi ve bitmeyen soruları...

Ve Michelangelo Antonioni'nin "Bulutların Ötesinde" filmi. Kendimi bulduğum, belki de kaybettiğim bir film. Mevsimiyle, sakin ama bir o kadar da dinginliğiyle, doğasıyla, karakterleriyle tamamen yaşamın içinden bir kesit. Birçok rastlantıyı konu alan film 4 tane karşılaşmayı veriyor. Akıcı bir film...

Bu kadar yoğun film seyrettiğimden olsa gerek beni çok etkiledi. Ve cevaplanmayı bekleyen bir sürü soruyu açığa çıkarttı. Yaşamın anlâmı nedir, biz kimiz ve ne istiyoruz? İşte bu sorular birçok şeyin başlangıcı... Belki de bu sorulara hiçbir zaman cevap bulamayacağım. Hep arayacağım... İçimde ve dışımda, derinleşerek arayacağım...

Sevgili sinemalar, sevgili filmler beni düşündürdüğünüz; kendime ve dünyaya ilişkin yeni sorular sordurduğunuz ve keyif verdiğiniz için, size teşekkürler.

Çölde vaha...

Murat Kenan HOCAOĞLU

I5. Uluslararası İstanbul Film Festivali, Türkiye sinema ortamının yeni koşullarında "çölde vaha" olma niteliğini bir iki yıldır kaybetmiş olsa da, sinemaseverler için toplu film izleme imkanı vermesi açısından hala çok önemli, hala hepimiz için ritüel boyutlarında yaşanan bir 'sinema günleri' dönemi... "Çölde vaha" döneminin kapanması, tabii ki, festival için bir başarısızlık anlamına gelmiyor. Çünkü bu festival tasarımcılarının yıllardır altını çizdiği "kaliteli film" talep eden bir seyirci kuşağı oluşturma misyonunun sabırla üstlenildiği onbeş yılın mutlu sonlarından biri... Gerçekten de İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın başını çektiği birtakım entelektüel çabalar, Türkiye'deki film dağıtım mekanizmasının geldiği yeni durum ve piyasaya hakim Amerikan sinema endüstrisinin ve Amerikan sinemasının son altı yedi yıldır yaşadığı ciddi, büyük değişim ülkemizde de farklı bir sinema ortamı yaşamamız sonucunu doğurdu. Bu sürecin festival için anlamı, yıl boyunca birçok ciddi yapımın gösterime girdiği düşünülürse, klasik filmler ve ciddi referanslar içeren yapımlar dışında "yanlış" yapma riski artıyor. Ayrıca risk faktörü de festival ritüelimizin bir parçası, yani biz her durumda kazanıyoruz.

Bu yılın önemli filmlerine gelince, ilk anacağımız film, Uzakdoğu'dan gelen gerçek bir sürpriz, gerçek bir stilize başyapıt, Wong Kar-Wai'ın Düşkün Melekler (Fallen-Angels) filmi. Hong Kong'lu yönetmenin kendi deyimiyle "hem 'yazı'yı, hem 'tura'yı gösteren" bir öyküye bağımsız sinemasından alışık olduğumuz stilize formundan alan çarpıcı bir Uzakdoğu "Pulp Fıctıon'ı. 'Fallen Angels"a oranla utangaç ve uyumlu sayılabilecek "Chunking Express" ise son filminin çok da başarılı olmayan bir habercisi... Yeni filminin prodüktörünün Tarantino olduğu düşünülürse bu yönetmen için bol sürprizli bir sinema serüvenine hazırlanabiliriz. Bir başka Uzakdoğu filmi Tsai Ming-liang'ın Yaşasın Aşk (Aıqıng Wansiu) ise yine çok şaşırtıcı bir modern stil taşımasına rağmen abartılı "radikal" uzun planlar gibi, sakil biçimsel denemeleriyle başlangıçta kurduğu modernist yapıyı dağıtıyordu.

Yine bağımsız sinemanın kült ve dolayısıyla artık "bağımlı ismi" Jim Jarmusch'un Ölü Adam (Dead Man) filminde yönetmen western film atmosferini kendi janrına yükseltip, benzersiz bir durum sinemasına yöneliyor. Alman yönetmen Romuald Karmakar ise, Katil'de (Der Totmacher) Almanya'da 24 genç sorgusuna dayanıyor ve gerçek mahkeme tutanaklarından hareket etmesine rağmen insani bir noktayı zorlayan, psikolojik gerilimin sinemasal ifadesini kuran bir derinliğe ulaşıyor.

Artık festivalin gayriresmi temalarından biri haline dönüşen post-komünist görüntüler ise bu yıl iki önemli filmle tanıştırdı bizi. İlki, Romanya'dan Dan Pita'nın Pepe ve Fifi adlı sevimli, sıcak filmi. Yönetmen, Doğu Avrupa sinemasında çoktan klişe olmuş komünizm sonrası toplum panoraması malzemesini üç gencin dostluk hikayesinde çok sevimli bir sinemayla anlatıyor, Doğu Avrupa coğrafyasının insan hüznünü atlamadan... Diğer film ise efsanevi ülke Küba'dan. Tomas Guiterres Alea ve Juan Carlos Tabio adlı yönetmenlerin Çilek ve Çikolata'sı, (Fresa Y Chocolate) komitacı bir sosyoloji öğrencisiyle, muhalif sanatçı ve eşcinsel arasındaki "ilişki"yi anlatıyor. Kapalı toplumlarda farklılıkların, cinsel karşıtlıkların, insan ilişkileri için aşılmaz tasarlanan film, en başta Jorge Perugorria'nın oyun stiliyle "Örümcek Kadının Öpücüğü"nü çağrıştırıyor. Oradaki hapishanenin yerini alan Castro rejimi için de radikal ve gerçekçi yorumlar da içeren film, temelde yüzlerce yıllık içe dönük toplum projelerinin doğurduğu cinsellik kalıplarının ve bu yöndeki özgürleşmenin ipuçlarını çok sevimli bir hikayeyle anlatıyor.

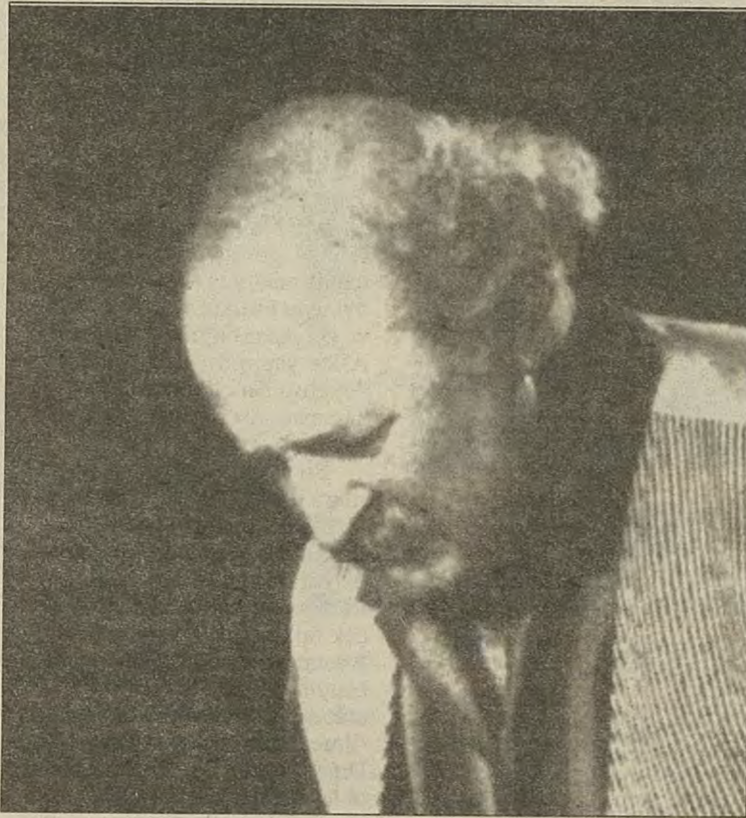
İsveç filmi İsteyen İçin Bir Yaşam (Tag Dıtt Lıv-En Personundersökning) ise yönetmeni Göran du Rees'in belgesel filmin olanaklarını yaratıcı bir kurgunun çıkış noktası yapan çok ilginç bir deneme.

Son söz olarak kaydetmek istediğimiz konu, sinemamızın çıkardığı son örneklerle ilgili yaşadığımız bir sürpriz(!) Çok ciddi bir beğeniyle karşılandığını anımsadığımız Ümit Elçi'nin Böcek filmi... Hem Yeşilçam için, hem de yönetmenin kendi sineması için çok ciddi bir geri adım olarak değerlendirdiğimiz filmin, '80'lerin ilk yarısında kalmış sakil anlatım tarzı, hikayenin politik boyutuna yaklaşmaktaki ufuksuzluğu çok üzücü sonuçlar doğuruyordu. Yönetmen "Anti-karakter" kurmak yönündeki tavrı geleneksel alışkanlıklarla başrol oyuncusunu seyirciye meşrulaştırma yoluna giriyor ve eldeki "polis hikayesi" malzemesi nedeniyle de yargısız infazı meşrulaştıracak raddede açık toplum düşmanı bir uca sürükleniyordu . Hikayenin kötümser realitesi nasıl filmin duruşuna yansır, ve nasıl kimse buna bir şey söylemez

Nubar Amca, ölümünün ikinci yıldönümünde anıldı...

'Esas insan' olduğunu içimde hissettim...

'Ben ne kahve isterim, ne de kahvehane, Nubar 'ahbap' ister, kahve bahane'

Bakmayın böyle sert durduğuna...

Hacer YILDIRIM

Nubar Terziyan, ölümünün ikinci yıldönümünde, "Nubar Amca" yıllarca oynadığı Ses Tiyatrosu'nda Sahakyan Okulu'nun düzenlediği bir törenle anıldı.

Anmasında "Gerçek İstanbullu " olmasından, "İstanbul efendiliğinden" söz edildi en çok. Ermeni olmasından da söz edildi. Ama hep yuvarlak, hep bildik sözlerle. "Biz din, dil, ırk ayrımı yapmıyoruz, o gerçek bir İstanbulluydu, İstanbul Efendisiydi" denildi.

Din, dil, ırk ayrımı yapılmasa da o Ermeniydi. Benim Türk arkadaşımın Kürt olması kadar gerçek. İstanbul'a ilk tiyatroyu getirenler de, kabul edilmese de Ermenilerdi.

Bu yanın geçiştirildi Nubar Amca.

Yönetmen Osman Seden, "İstanbullu olmak başka, şimdi çıkıp geliyorlar. Doğum yerlerinde 'İstanbul' yazsa da, İstanbullu değiller."

Ben de o gelenlerdenim Nubar Amca, İstanbullu değilim Anadoluluyum. Anadolu'nun orta yerindeki bir kasabada seni tanıdım. Siyah–beyaz bir televizyonda....

Yandaki komşunun kalabalık evinde... Göz ucuyla, sıkışarak, terleyerek seyrettim seni. Çok sevdim... Görüntün damağımda kaldı Nubar Amca...

Sonrası mı? Sonrasında, renkli televizyona geçiş yaptık bir kamyonun tepesinde, İstanbul'a geldikten sonra. Aradan yıllar geçti..

Renkli televizyona geçtikten sonra da, "esas oğlan" olarak hiç izlemedim seni. "Esas oğlan" olmadın hiç. Kitabını okuyunca, "esas insan" olduğunu içimde hissettim. Dolu dolu bir yaşam, tırnaklarındaki çamura kadar hissettiğin bir çocukluk.

Ölesiye bir aşk...

Yaşam, sokaklarda sabahın ilk ışıklarında randevu yerine gitmekte.

Taksi değil, otobüs, otobüs bile değil yürüyerek...

Bir saat öncesinde randevu yerinde oluyorsun. Randevuya gittiğin güzel bir genç kız, ya da Atlas Film Şirketi'nin sahibi olsun farketmez. İkisine de aynı emek, aynı özen. Saçların ceketin, pantolonun ütülü. Çok erkense eğer, artistlerin bulunduğu kahvede, bir demli çayın ardından randevu saatinde tam yerindesin.

'Aşksız hayat olmaz'

Ahh Katrin... Katrin'in gözü hep yollarda. Pencere kenarında seni bekliyor. Sen, mahalleden içeri girdiğinde mutlaka pencereye bakıyor. Bir keresinde, mahalleye girerkèn evinizin penceresine bakmamıştın da Katrin hemen anlamıştı senin bir sıkıntın olduğunu.

Katrin'i teyzen tanıştırmıştı sana. Teyzenin evinin üst katında iki kız kardeş... İkisi de birbirinden güzel, acaba hangisini seçsen? Şöyle demiştin o zamanlar Nubar Amca; "Ne yalan söyleyeyim, eğer bizde böyle bir kanun olsaydı, hem Filomen'i, hem de Katrin'i alırdım mutlaka." Ama öyle olmadı, olamadı. Katrin sana öyle bir baktı ki... Ama yine de randevu vermek için Katrin'e yazdığın not kağıdını, Filomen'e vermekten de kendini alamadın... Küçük heyecanlar, küçük şaşırmalardı bunlar. Ama kalbin bir daha hiç şaşırmadı, bir ömür boyu Katrin'de kaldı. İlk film teklifi aldığın gün, heyecandan sabaha kadar hiç uyumadınız. Katrin'le konuşarak yakaladınız günün ilk ışığını...

O günden sonra yüzlerce kez birlikte sabahladınız.

'Katrin, biraz daha geç ölmek istiyorum'

Kumkapı, Şehzadebaşı, Pangaltı, Beyoğlu yollarında geçen bir ömür. Pangaltı, Taksim arası yürüyüşlerin, 6-7 Eylül olaylarında, "bayrak bulma sevincin", "bir bayrağın bir can kurtardığını öğrendiğin an" dökerek, kilisenin yakılmaması için öldürülme pahasına sarfettiğin çabalar... Askerleri gördüğün zamanki sevincin.... Sonra aynı heyecanı "İzmir Ateşler İçinde" filminde yaşaman Nubar Amca. Askerin elinde silah sana soruyordu: "Son sözün nedir, Türk müsün?"

Sen, o karede;

"Ben Ermeniyim,

Nubar Terziyan'ım. Ama içim dışım müslüman" diyorsun.

Yunan askeri elindeki silah sallıyor. Korkuyorsun, "ya içinde bir kurşun unutmuşlarsa" diyorsun kendi kendine... Asker ateş ediyor. Sen, yavaş yavaş ölüyorsun, salçalar akıyor bir yandan. Bir yandan da, "gerçek kurşun mu" diye düşünüyorsun. "Stop Stop!" sesini duymuyorsun bile. Çok sonra kendine geliyorsun.

"Rolü öyle bir oynamalı ki, rol küçük de olsa seyircinin gözünde büyük olmalı" sözleriyle oynuyorsun. Film icabı da olsa ölümü hiç sevmedin, ama ölüm çok sevdiğin Katrin'i aldı götürdü. Katrin'in gitmesine hiç alışamadın. Her pazar mezarını ziyaret ettin. Her gidişinde ona, "yakında geleceğim" dedin. Sonraki ziyaretlerinde Katrin'e, "biraz daha geç gelmek istediğini" söyledin Nubar Amca. Şöyle diyordun "Şunu da söyleyeyim ki HAYAT ÇOK TATLI. Kim ister YAŞAMAK varken bu dünyadan ayrılmak..."

"Nubar sen hiç aşık olmadın mı" diye soranlara; "İlahi arkadaşlarım hiç aşksız, eşsiz hayat olur mu" diye cevap verdin. İlkokul sıralarında hep kızlarla oturup, gençliğinde dans partilerinin gözdelerinden oldun.

Partilerde kızlara karşı çok naziktin; "En dikkat ettiğim de aynı kızla bir daha o partide dans biri ise mutlaka onunla istediğim an dans ederdim."

Bir partide farkına varmadan üç kıza randevu verdin. Üçünü, aynı yerde görünce çok utandın.

Kızlarla genellikle Kumkapı civarında buluşuyordun. Ekonomik nedenler yüzünden, kızlarla Beyoğlu'nda pek buluşamıyordun. Orası, senin için, "köprünün ötesiydi..."

"Beyoğlu'nda daha da güzeller bulunuyordu, ama biz Köprü'nün İstanbul tarafında bulunduğumuz için gözlerimiz buralardaydı. Buradaki kız arkadaşlara randevu vermek, hem zaman, hem para yönünden daha ekonomikti. Beyoğlu'nda randevu vermek, hem vesait bakımından oldukça zordu, hem de oraları çok pahalı idi" diyordun.

Hep, "köprünün ötesinde", sade ama dolu dolu bir yaşam...

'Feriköy'de bir kat, Silivrikapı'da bir mezar'

Yıllar, seni aynalara düşman etti. Alyanakların soldu; "Bugün hangi aynaya baksam, ben değilim. Yıllar yılı, dost bildiğim aynalarsa bugün bana düşman gözü ile bakıyorlar her defasında...." dedin.

Bir TV röportajında şaşırarak, devletin sana, "325 bin lira maaş bağladığını" söyledin, sonra gülerek, "325 lira" dedin... Sürekli gülüyordun, çünkü hayat kocaman bir kara mizahtı ve sen bastırmaya çabaladın.

"Doğduğum memlekette kendimi sizlere sevdirdim, paradan ziyade sempatinizi kazandım."

Senin için oyunculuk, paranın ötesinde hissedilen şeydi...

Yaşamı bilerek hafife almak, tarzındı. Yaşamın senin üzerinde bir yük olmasına izin vermedin, onun hep üzerinde oldun.

'Ödül onu ömrünün sonunda yakaladı'

"Birçokları gibi araba sahibi olabilirdim, ama olmadım. Çünkü arabam olsaydı bir tane olacaktı, halbuki şimdi nereden bir vesaite binecek olsam sağolsunlar, beni yolda bırakmıyor görenler."

"Sinemadan ne kazandın" diye sorulacağını bildiğin için kitabında şöyle yanıtladın:

"Feriköy'de bir katım, Silivrikapı'da bir mezarım var. Gözüm açıkken nerede yatacağımı biliyorum, kapandıktan sonra da nerede yatacağımı..."

İlk ve son ödülün yaşamına verilmişti sanki: "Emek Ödülü".

Ödül aldığın yıl, ömrünün son yılıydı, "emek" seni son günlerinde yakaladı. Gazeteler o gün şöyle yazdı:

"5. Ankara Uluslararası Film Festivali'nde ,1993'ün 'Emek Ödülü', Türk Sineması'na katkılarından dolayı Nubar

Bir eski zaman Tagore'una rastlamanın keyfi...

'Bunu aklında tut ve neşelen kardeş'

Filiz ÖZDEM

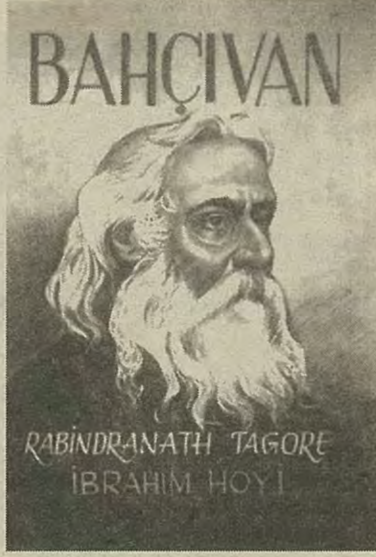
Okuma aşkı beraberinde kitap sevgisini de getirir kuşkusuz. Aşkın doğasından fışkıran bakma ve dokunma isteğiyle sevgiliye yönelttiğimiz edimler kitaplar için de geçerlidir. Kitapçılarda gezerken, raflardaki-sergideki kitaplarla önce gözlerimiz, sonra de ellerimiz aracılığıyla, hatta bazen sayfaları karıştırıp koklayarak ilişki kurarız. Kitaplığımıza belki ömrümüzün okumaya yetmeyeceği, okumanın bir türlü yeri gelmediği kitapları doldururuz. Okuyalım ya da okumayalım, ilgi duyduğumuz kitaplara -okumak dileğiyle- "sahip olmak" isteriz.

Sahaflarda keşfedilen kitaplarınsa başka bir lezzeti vardır. KItapların içinden çıkan kimi notlar, mektuplar, fotoğraflar, altları çizilmiş satırlar; insanı gizemli bir yolculukla başbaşa bırakır. Eski, baskısı tükenmiş bir kitabın sayfalarında gezinmenin zevkine, daha önce kimbilir kimler tarafından okunmuş, birilerine armağan edilmiş, kimbilir ne hayatlara, ne evlere, ne anılara konuk olmuş biriyle yapılan gizli söyleşinin tadı eklenir. İnsanı etkileyen yalnızca yazar ve yazdıklarıyla buluşmak değil, çoğunlukla adlarını bilmediğimiz, yüzlerini görmediğimiz, ama kitap aracılığıyla duygu ve düşünce dünyasını sezinlediğimiz, büyük bir olasılıkla artık yaşamayan okurlarla da buluşmaktır.

Söz okurlarıyla böyle bir kitabı paylaşırken, kısmen de olsa bu tozlu yolculuğu birlikte gerçekleştirmiş ve ölmüş ya da yaşayan tüm yazar ve okurlara, okuma aşkının ortak dilinden sevgi ve selamlarımızı göndermiş oluyoruz.

Elimizdeki kitap birinci baskısı1938 yılında Remzi Kitabevi tarafından yapılan İbrahim Hoyi'nin Türkçeye kazandırdığı, Rabindranath Tagore'un "Bahçıvan" adlı kitabı...

Mistik Hint şair ve yazarı Rabindranath Tagore (1861-1941) 1877 yılında hukuk öğrenimi için gittiği Londra'da, onu çok derinden etkileyecek bir edebiyatın kucağında bulur kendini. Özellikle Wordsworth, Browning ve Shelley, onun taptığı ustalar olur. Okulunu bitirmeden ülkesine döner ve 19

yaşındayken ilk romanı yayımlanır. 22 yaşındayken 10 yaşında bir kızla evlenir.1901 yılında, Şantiniketon'da, daha sonra üniversite olan Vişva Bharati okulunu açar. Ama önündeki yıllar onu acı deneyimlerle karşılaştıracaktır ve üst üste çok sevdiği insanları yitirir: 1902'de karısını, 1903'te bir kızını, 1904'te en iyi çömezi Satir Çandra Roy'u, 1905'te babasını, 1907'de oğlunu... Çok derinden sarsılan şair, kendini tümüyle yazmaya verir.

Hindistan'ın İngilizler tarafından parçalanmasına karşı çıkar ve siyasal eylemlerinden dolayı üniversiteden kovulan öğrencilerin yeniden okuyabilmesi için büyük çaba gösterir.1912'de yeniden İngiltere'ye döner, 1913'te Nobel Ebediyat Ödülü'nü alır, para ödülünü ise tümüyle okuluna harcar. İngilizlerin 'sir' ünvanı verdikleri Tagore,1919'da, Pencab'da, silahsız ve suçsuz çok sayıda Hintlinin vahşice öldürülmesine büyük tepki duyar; zulüm ve baskıyı protesto etmek için ünvanını İngiltere'ye geri verir.

Gandhi'nin büyük üstat dediği Tagore, 2. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla yükselen nazizmin faşist kıyımları karşısında o Hintli bilge tavrıyla büyük üzüntü duyar. İnsan haklarına karşı duyarlı tepkilerini hep dile getirir. Yazdığı şiir, öykü, roman, dram ve operetlerde gizemli ve yalın Hint duyarlılığını ustaca yansıtır.

İşleyecek ve testini dolduracaksan, benim gölüme gel.

Su ayaklarına sarılacak ve sırrını çağlayacak.

Yaklaşan yağmurun gölgesi kumlara vurmuştur. Ve bulutlar senin kirpiklerinin üzerindeki ağır zülfün gibi, aşağıda, mavi çizgilerin üstünde asılıdır.

Adımlarının ahengini pek iyi bilirim. Kalbimde vuruyor, çarpıyorlar. Testini dolduracaksan gel, benim gölüme gel.

Yan gelip, hareketsiz oturacak ve testini suyun yüzünde yüzer bırakacaksan gel, benim gölüme gel.

Çimenli bayır yeşildir. Yabani çiçekler de sayısız. Yuvalarından çıkan kuşlar gibi düşüncelerin, siyah gözlerinden dağılacak.

Peçen ayaklarının dibine düşecek.

Eğer yan gelip oturacaksan, gel benim gölüme gel.

Oyununu bırakıp suya dalacaksan gel, benim gölüme gel.

Bırak lacivert manton sahilde kalsın. Mavi sular seni kaplar, gizler.

Dalgalar, seni boynundan öpmek ve kulaklarına fısıldaşmak için parmaklarının ucuna basarak uzanacak.

Gel, benim gölüme gel, suya dalacaksan eğer...

Delirecek ve ölümüne atılacaksan, gel benim gölüme gel.

Gölüm, serin ve dibi bulunmayacak kadar derindir. Bir rüyasız uyku kadar karanlıktır orası. Derinliklerinde gece ile gündüz birdir. Türküler sessizliktir.

Eğer ölümüne atılacaksan, gel benim gölüme gel.

***

Kendi kokusuyla mest olan, çıldıran bir misk kokulu geyik gibi ormanın gölgelerinde koştum.

Gece, orta Mayıs gecesidir. Rüzgar, güney rüzgarıdır. Yolumu kaybediyor ve dolaşıyorum. Elde edemeyeceğim şeyi arıyor; istemediğim şeyi buluyorum.

Öz isteğimin hayali kalbimden çıkıyor ve raksediyor.

Parlayan hayal uzaklaşıyor.

Onu sıkı sıkı yakalamaya çalışıyorum. Beni aldatıyor ve yolumu şaşırtıyor bana...

Elde edemeyeceğim şeyi arıyor, istemediğimi buluyorum.

***

Ellerini tutuyor ve göğsüme bastırıyorum.

Kollarımı, onun sevimliliğiyle doldurmaya, şiirin gülümsemelerini öpücüklerle bozmaya, koparmaya ve gözlerimle koyu bakışlarını içmeye çalışıyorum.

Fakat nerede? Gökten maviliği kim çekip alabilir?

Güzelliği yakalamak için savaşırım. Elimde yalnız cismini bırakarak kaçar gider.

Yorgun ve şaşkın geri dönerim.

Yalnız ruhun dokunabileceği bir çiçeğe, bir cisim nasıl elini sürebilir?

***

Lamba niye söndü?

Ben onu rüzgardan korumak için harmaniyem ile siper etmiştim. Bunun için de söndü.

Çiçek niye soldu?

Ben onu tasalı bir sevgiyle kalbime bastırmıştım. Ondan soldu.

Çay niye kurudu?

Kendim kullanayım diye önüne bir bent yaptım. Onun için kurudu.

Harpın telleri neden koptu?

Gücünü aşan bir nota çalmak istedim de ondan koptu!..

***

Ey dünya, gülünü kopardım senin./ Kalbime bastırdım ve dikeni battı.

Gün geçip de sular kararınca, çiçeğin solduğunu gördüm. Fakat acı daha dinmemişti.

Ey dünya! Koku ve gururlarıyla sana birçok çiçek gelecek.

Fakat benim çiçek toplama zamanım sona ermiştir ve karanlık gecede gülüm yok; yalnız acısı kalmış.

***

Hiç kimse sonuna kadar yaşayamaz kardeş ve hiçbir şey de ebedi olarak sürmez. Bunu aklında tut ve eğlen, neşelen.

Hayatımız ağır bir yük değildir, yolumuz da uzun bir yolculuk hiç değil.

Tek bir şair, yıllanmış bir türküyü söylemeye borçlu olamaz.

Çiçek solar ve ölür; fakat çiçeği takan, ebediyen yas tutmak zorunda değildir.

Bunu aklında tut ve neşelen kardeş.

Musıkide Kemal'i dokumak, yaratmak için tam bir vakfe olmaktır.

Hayat, altın gölgelerinde boğulmak için, kendi günbatısına doğru eğilir.

Kederini içmek ve gözyaşlarını gökyüzüne taşımak için, sevgiyi eğlence oyunundan çağırmalı.

Bunu aklında tut ve neşelen kardeş.

Geçici rüzgarların yağmasına uğramasınlar diye, çiçeklerimizi toplamak için acele ediyorum.

Gecikirsek, uçup gidecek olan öpücükleri yakalayabilmek kanımızı coşturuyor, hızlandırıyor ve gözlerimizi şavklandırıyor.

Hayatımız coşkun, arzularımız keskindir, zira zaman ayrılış çanını çalıyor.

Bunu aklında tut ve neşelen kardeş.

Bir şeyi yakalayıp ezmeye ve tozlara ayırmaya vaktimiz yok.

Saatler, rüyalarını eteklerinde gizleyerek hızla uçup gidiyor.

Ömrümüz kısadır; aşka ancak birkaç gün uyar ve boyun eğebilir.

İş ve didinme için olsaydı, hayatımız bitip tükenmeden upuzun olacaktı.

Bunu aklında tut ve neşelen kardeş.

Güzellik bize tatlı gelir. Zira hayatımız gibi aynı uçucu ahenkle rakseder.

Bilgi bizim için kıymetlidir; zira onu tamamlamaya asla vaktimiz olmayacak.

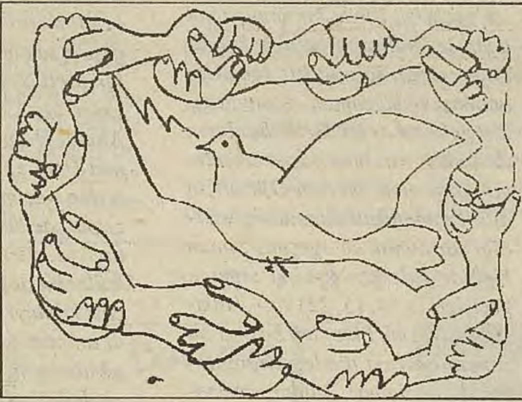
Her şey ebedi gökte yapılmış ve sona erdirilmiştir.

Fakat yerin hülya çiçekleri, ölümle ebediyen taze kalmıştır.

Bunu aklında tut ve neşelen kardeş.

BARIŞ AÇISI

Neşe YAŞIN

Gördünüz mü oğlumu, oğulcuğumu?

Annemle o, ellerindeki dikişe eğilmişlerdi. Ben yüzlerini izliyordum. Onun dalgın gözleri ve alnındaki kader çizgisinde kaybolmuş kocasının dokunuşları vardı... Kısa süreli konukluklarımızda hep bu yüzü girmeye çalışırdım... O sıralar küçük bir kızdım ve kadınların hayata, erkeklere ilişkin deneyimlerini bilmiyordum... Yine de bu kederli yüz, bana ortada uğranılmış bir haksızlık varmış duygusu verirdi... benziyordu anlattıkları... Adam, çok sevdiği karısı ve kızını öyle çok özlemişti ki, yola çıkmaya karar vermişti. Arkadaşları, "Yapma, çok tehlikeli" demişlerdi. Yolları EOKA'cılar tutmuştu. Kanlı Noel'in hemen ertesiydi. Adam dinlememiş ve hemen yola çıkmıştı. Onu bir daha gören olmamıştı... Duvarlarda genç ve yakışıklı adamın fotoğrafları dururdu. Yüzünde o artık unutulmuş olan ifadeyle kadın, beyaz bir gelinlik içinde gülümsüyordu. Erkeğin eli kadının belindeydi.

O kadın ve diğerleri... Gizli bir kodla birbirine benzeyen o farklı yüzler... Gözlerin o mahzun dalgınlığı... İnanılmaz hikayeler anlatırlardı... Yaşıyordu... Uzak yerlerde ve baskı altındaydı... Birileri onu Yunanistan'da görmüştü; saçı, sakalı birbirine karışmıştı. Bilincini yitirmişti... Kimbilir belki bir gün geriye dönecekti.

Kocaları kayıp olan kadınların bakışlarıyla uzaklarda aradıkları şey, içlerinde bir acı olarak kenar ve yüz gövdelerini ağrılı bir gerginlikte tutardı... Gözyaşları hep hazırda bekler ve dokunulduğu anda boşalırlardı.

Bir de oğulları kayıp anneler vardı... Bunlar kederi deliliğe doğru tüketirler ve kendilerini taşıdıkları bulutsu belirsizliklerde meleklerle iletişim kurarlardı. Fotoğrafların çerçevelerini çiçeklerle süsler, günde iki kez tozunu alırlar, her gece "bugün de gelmedi ne yazık!" diye iç çekerlerdi. Yılların bağladığı kabuğun altı yuryumuşacık ve sürekli kanamalıydı... Kimileri "düşmana" küfrederek rahatlardı... İlenmek bir yaşama biçimi halini almıştı, tek avuntu intikamın alınacağını bilmekti. Bu ne anlama geliyordu, pek de farkında değillerdi... Acı kendini yıkıcı bir şiddete dönüştürmüştü...

Yıllar sonra yine savaş oldu ve intikam alındı. Televizyonda düşmanlarımız olan öteki kadınları gördük. Otobüsleri karşılıyorlar ve kalabalıklarda çılgınca dolaşıp birilerini arıyorlar, kocalarını bayılıyorlar; çığlıklar atarak kendilerini paralayarak ağlıyorlardı... Öyle çaresizdiler ki! Zamanla yüzlerine yerleşen o uzak dalgınlıkla; ellerinde taşıdıkları uzak zamanlara ait fotoğraflarla, uzakların kızkardeşleriydiler.

Onlar da yıllar, yıllar boyu beklediler. Beklemek ölüme kadardı; çünkü beklemek içlerindeydi onların... Beklemek de biterse yalnızca koca bir boşluk; ayazda bir çıplaklık kalırdı geriye...

"Gördünüz mü oğlumu, oğulcuğumu?"

"Görmedik, Görmedik, Görmedik."

Aynı soruyu ayrı dillerde aynı acıyla soran kadınlar, uzak bir dalgınlıkla hala bekliyorlar...

O beklenenler ki, her biri bir hikayenin meçhul ölüleridirler, hep genç kaldıkları o fotoğraflarda barışı beklerler. O gün ki gidenlerin gelemeyeceği, ama artık başkalarının gitmeyeceği bir gündür...

Nedim Gürsel'in "Boğazkesen"ine ilişkin notlar

–İki planda "sert" bir roman–

Necmiye ALPAY

Başlıktaki sert nitelemesi, Enis Batur kullandığı için tırnak içinde. Batur bu niteliği, Nedim Gürsel'in, romana kattığı yazar figürünü "anlatı gövdesine keskin dilimler halinde yerleş(tir)mesi"ne bağlıyor (Cumhuriyet Kitap, 4.1.1996). Bence "Boğazkesen", yazarın seçtiği izlekten odaklandığı olgulara, bilgisel doğruluk/ilginçlik için seferber olmasından, tüm bunları bir anda hiçe sayıp tek sorunsalı dilmiş gibi davranabilmesine kadar, köşeli ve doğrudan anlamında sert bir roman. Öylesine ki, kitabı kapadığınızda zihninizde –yalnızca Boğaz'ın sularından kaynaklanmayan– soğuk bir karanlık kalıyor. Bu izlenim üzerine düşünürken, kitabın, kendi şimdisini de kapsayan tarihsel yaşarlığına (*) karşılık, sonraki yaşarlığı tüketen, bitiren özelliğini farkettim. Belki en sert yanı da bu. Yaşarlık: İnsantekinin tek tesellisi.

Söz konusu tüketicilik, romanın izleğiyle ilişkilendirilebilir: Mutlak egemenlik tutkusu; biraz daha kabalaştırırsak, tutku-ölüm ikilisi. Romanın iki egemen simasından biri (Fatih Sultan Mehmet) kurgudışı gerçekliğin, diğeri ise, (romandaki yazar, bir anlamda Nedim Gürsel'in romanda temsilcisi olan Fâtih Haznedar) kurgunun, mutlak egemeni olma peşinde. İkisinin yapıp etmeleri de dönüp dolaşıp öldürme ediminde odaklanıyor, daha doğrusu Nedim Gürsel, öldürme edimlerine birer noktasal amplifikatör tutuyor.

Kurgunun egemeni (Fâtih Haznedar) kurgusunun kişisi kılmaya çalıştığı gerçek kişinin (Fatih Sultan Mehmet) gerçekliği ve gücü karşısında kendisini umarsız hissetmekte, kurgusu üzerindeki –romanın parçasal biçimi ile her parçanın girişindeki dile kadar– gözle bile görülür egemenliğini ve kurgusunun gidişatını sık sık tartışmaktadır. Kitabın sonunda ise kendisine kurgudışı bir kurgusal şiddet deneyimi armağan edecektir. Bence burada, "yazar Fatih Sultan Mehmet'ten çok etkilenmiştir" fikrinden çok –bu fikir fazlasıyla açık–, kurgu/anlatı gerçekliği ile kurgudışının bir kapışmasını okuyabiliriz. Fâtih Haznedar ise romanın ikinci başkişisi olma özelliğinden çok (bu özellik aynı zamanda ve romandaki son şiddet edimine kadar –tıpkı Orhan Pamuk'un Kara Kitap'taki ve Yeni Hayat'taki başkişileri gibi– olgusal açıdan çok geri planda, salt asıl amaca hizmet etmek üzere usulen varedilmiş gibidir), kurgulamanın, yazma ediminin temsilcisi olmasıyla önemlidir ve romanın yazılma sürecinin araya girdiği, tartışıldığı tüm bölümler, dille ilgili çıkmalar/değiniler de içinde, Fâtih Haznedar'ın hanesine yazılmak gerekir; yalnızca başa ve sona yığılan, Fâtih Haznedar'ın doğrudan kendinden söz ettiği bölümler değil. Nedim Gürsel, yazar kişisi Fâtih Haznedar'ın kitabın sonunda işlediği cinayeti kurgusunun esenliği için, yazmaya devam edebilmek için işlediğini anlatıyorsa da, roman, cinayet edimiyle sona eriyor; artık yazıl(a)mıyor. Bunu gerçekliğin (Fatih Sultan Mehmet'in) kurguya üstün gelmesi olarak da okuyabiliriz. Hangi gerçekliğin? Nedim Gürsel'in yarattığı kurgusal gerçekliğin! Bir sarmal oluşmuştur. Roman, kendisi de içinde, her şeyi tüketmiştir: Baştan beri savaş karşıtı bir sima olan –ama sonuçta savaşa kapılmaktan, ırzına geçilmesine kısacasına ırza geçmekten kendini alamayan– Nicolo'yu bile.

Öyle mi? Roman, ne diye tükenmiş olsun, elimizdedir.

Nicolo'ya gelince, "Savaşan insan başka oluyor"dur (s.175) ve Nicolo, savaşa kapılmadan önce, "denizle gök hiç de benzemiyordu birbirlerine, kentler, insanlar da. Hep aynı vahşeti sürdüren, kendini hep aynı biçimde tekrarlayan bir tek savaş vardı" demiştir. (s. 195)

Romandan insantekinin derinliklerine doğru bir şeyler bekleyeceksek, "Boğazkesen"den düş kırıklığına uğrarız; derinlikleri silip süpüren genişliklerine değgin bir şeyler bekleyeceksek, elimiz boş dönmeyiz.

(*) Eski tarihsel zamanların elle dokunurluk kazanması, şimdikiyle iç içe geçmesi. Böyle bir sonuca yol açan şey yalnızca yazarın kendisine roman içinde bir temsilci ataması ve iki zaman arasında gidip gelmesi değil. Belki bunların da katkısı var, ama başka etkenlerin yanı sıra. Nedim Gürsel'in dilsel zaman kullanımında gösterdiği yaratıcılık da –geçmiş zaman kipinde giderken şimdiki zamana geçişleri (s.14, 15, 22) vb.–, katkısı olmakla birlikte, tek başına bu zamanlararası tümleşikliğin doğurucusu olamaz. Bunların ve daha başka biçimsel öğelerin dayanıklık ettiği bir zihinsel durum yaratımı.

Belki romandaki yazarın Kazancakis'imsi bir bire bir içtenlik taşımasını da saymak gerekiyor. Kuşkusuz yine içtenlik izlenimine katkısı olan dilsel biçimler var. Bunlardan biri, "Gün yaklaştıkça karanlık uzaklaşmıyordu. Hayır, uzaklaşmıyordu" (s. 221) örneğindeki gibi, söylenen sözün, bir evet ya da hayır'dan sonra yinesonra emin olma gibi zihinsel süreçlerini okuyucuya açmış oluyor. Daha doğrudan örnekleri de var. Kendi söylediğine kendisi itiraz edip düzeltmek gibi. Hatta yazar bunları sonradan, okuyucu gözüyle bakarken eklemiş ama önceki sözünü de silmek istememiş diye düşünebiliyorsunuz: "... o dönemin vakanüvislerinin kargacık burgacık –neden kargacık burgacık olsun, pekâlâ da (...)– peki kargacık burgacık sözünü geri aldım, evet o dönemin vakanüvislerinin yazdıklarından..." (s. 238) içtenlik, zamanlararasılığı sahicileştiriyor.

Son bir öğe olarak, Nedim Gürsel'in keyfince değişikliğe uğratarak kendi metninin bünyesine kattığı, çeşitli zamanlarda yazılmış dizelerin etkisini anmalıyım. Yunus Emre'den Cahit Sıtkı Tarancı'ya, Ahmet Hamdi Tanpınar'dan İsmet Özel'e, Yahya Kemal Beyatlı'dan Nazım Hikmet'e, dize ve dize parçacıklarını biraz serbest bir tavırla, şiiri dilin yerleşik, hatta kullanım değeri ağırlıklı bir parçası kılmayı seçer bir tarzda kendi anlatısına yamıyor. Tırnaksız, göndermesiz, ayırt edici bir şeysiz ve dediğim gibi, zaten çoğu kez değiştirerek ya da parçalayarak. (Galiba bir tek yerde tırnak var: "İstanbullu bir büyük romancının dediği gibi, 'Ne içindeyim zamanın, ne dışında.' "(s. 243) Tırnak var ama, alıntı sadık değil. Tanpınar'ın bu dizesi, daha doğrusu bu iki dizesi, romanın 74. sayfasında iyice değişik, "Hem içinde hem dışındaydım zamanın" diye çoğaltılmış... Zamanlararası ve zihinlerarası tümleşiklikte bu ilginç kullanımın

'Çocuklar sinemada bir atlı alkışlıyor bu yüzden seviyorum seni' *İ.Özel*

Sinemaları niçin severiz?
Çünkü, sinemadan çıkan insanların yüzleri uzaklarda gibidir...

Sinemaları niçin severiz?
Çünkü, karanlıkta oturup ışığı seyretmek keyiflidir...

Sinemaları niçin severiz?
Çünkü, düş olan platoya biz gireriz, atı biz süreriz...

Sinemaları niçin severiz?
Çünkü, sinema bizi dış dünyadan

Sinemaları niçin severiz?
Çünkü, tanımadığın bir topluluğun parçası olmak hoştur...

Sinemaları niçin severiz?
Çünkü, içimizdeki sinemaları

İşçi sınıfının burjuvaziden bağımsızlaşmasının yolu;

Sınıf hareketi ile politikayı buluşturma..

Cahit ÖNCEL

İşçi sınıfının burjuvazi karşısındaki konumunun belirlenmesi, aynı anlama gelmek üzere, bu sınıfın hareketinin karakterinin belirlenmesi sorunu, burjuva toplumda siyasal yaşamın merkezinde yer alır. Burjuvazinin partileri ile, eğer varsa, proletaryanın partileri arasındaki mücadele bu sorun çevresinde yürür.

Bu mücadelede burjuva partilerin bütün siyasal eylemi işçi sınıfını politik, ideolojik ve örgütsel olarak kendisine bağımlı kılmak, diğer bir deyişle işçi sınıfı hareketine burjuva bir karakter kazandırmak üzerine kurulmuştur.

Proleter partilerin bütün siyasal eylemi ise, işçi sınıfını burjuvaziden politik, ideolojik ve örgütsel olarak bağımsızlaştırmak, bağımsız bir toplumsal güç olarak siyasal yaşama katılmasını sağlamak, diğer bir deyişle, işçi sınıfı hareketine proleter bir karakter kazandırmak üzerine kurulmuştur.

İki temel sınıf ve iki seçenek

Özgürlük ve Dayanışma Partisi programına, "işçi ve emekçileri sermayeden, sermayenin politik parti ve akımlarından ve devletten ideolojik, politik ve örgütsel olarak bağımsızlaştırmayı başlıca işlevlerinden biri olarak" gördüğünü yazarak, kendi siyasal tavrının işçi sınıfından ve onun bağımsızlığından yana olduğunu açıkça ilan etmiştir. Böylece kendini proleter bir parti olarak tanımlamıştır.

Ne var ki, kendini şu veya bu şekilde tanımlamak öyle olmak için yeterli olmuyor. Programın önemini inkar etmemekle birlikte, bir partiye gerçek kimliğini kazandıranın siyasal eylemi olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla, ÖDP'nin kimliğini gerçekten tayin edecek olan şey, programında yazılanlardan ve kendisi hakkındaki düşüncelerinden ziyade, gündelik çalışma içinde yapılanlar ve yapılmayanlar olacaktır.

Çünkü, işçi sınıfının burjuvazi karşısında her bakımdan bağımsızlaşmasını sağlamanın yolu, bunu bir amaç olarak programda ilan etmekten değil, bu sonucu sağlayacak politikaları üretmek ve işçi sınıfı hareketiyle bu politikaların buluşmasını sağlamaktan geçer. (*)

Zaten burjuva partiler de tam tersinden aynı şeyi yaparlar. Bu partiler işçi sınıfının günlük sorunlarıyla yakından "ilgilidirler". Çünkü, bu sorunlarla ilgilenmeseler ve işçi sınıfına söz konusu sorunlarda gündelik çıkarlarını şu veya bu ölçüde ve biçimde karşılayacak, en azından karşılanacağı inancını yaratacak, ama nihai çıkarları ile olan bağını koparacak politikaları sunamasalar ve kabul ettirmeyi başaramasalar, bu, sınıfı onu ezen ve sömüren sınıfa bağımlı kılamaz, işçi sınıfı hareketine burjuva bir karakter kazandıramazlardı.

İşçi sınıfı hareketinin burjuva karakteri, bu harekete yön gösteren politikaların işçi sınıfının güncel çıkarları ile nihai çıkarları arasındaki bağı koparmasından gelir. Bu politikalar, işçilerin önünde duran bazı sorunları, yarın daha şiddetli bir biçimde gündeme gelmek üzere, bugün çözebilirler. Fakat, bunu yaparken, toplumsal sorunlarda kendini açığa vuran uzlaşmaz sınıf çelişkisinin üstünü örterler ve işçiler arasında burjuvaziye, onun örgütlerine ve en başta da devletine karşı güven duygusunun ortaya çıkmasına neden olurlar. Böylece, işçi sınıfının bir sınıf olarak ortaya çıkmasının önüne geçerler.

Öte yandan, işçi sınıfı hareketine proleter karakterini kazandıran şey, ona yön gösteren politikaların konu edindikleri toplumsal sorunda işçi sınıfı ile sermaye sahipleri sınıfı arasındaki sınıf çatışmasının farkında olması, bu toplumsal sorunun iki sınıf arasındaki uzlaşmaz çelişkinin belirli bir ortaya çıkış tarzı olduğunu kavraması ve bu sorunlarla işçi sınıfının iktidarı sorunu arasında, güncel çıkarlarla nihai çıkarlar arasında bağ kurmasıdır. İşçiler arasında dayanışma bilincini, aynı sınıfın üyesi oldukları ve çıkarlarının ve davalarının bir olduğu bilincini geliştirmesidir.

Sorunsallar farklı

Toplumsal yaşam çeşitli sorunlar içerir. Dolayısıyla, proleter bir partinin çeşitli politikaları vardır. Ama bir sorundan diğerine değişen bu politikaların hepsinde de, işçilerin günlük çıkarlarıyla nihai çıkarlarını birleştiren, ama öte yandan, işçi sınıfı ile burjuvaziyi ayrıştıran ve işçi sınıfını bağımsızlaştırarak bir sınıf olarak ortaya çıkmasını sağlayan etki, değişmeyen genel ve tanımlayıcı ilkedir.

Farklı sorunlarda ortaya konulan farklı politikaların her birinde içerilmiş olan söz konusu genel ilke, bizzat bu politikaların içinde ortaya çıktıkları ideolojik çerçevenin burjuvaziden bağımsızlaşması, deyim yerindeyse, burjuva ideolojisinden politik düzeyde bir "epistemolojik kopuş"un sağlanması ile gerçekleşir.

Burjuvazi, işçi sınıfı ile çıkarları ayrı ve uzlaşmaz olduğu halde, kendi çıkarlarını tüm toplumun çıkarları olarak sunar ve bunu işçi sınıfına kabul ettirir. Bu gerçek sosyalistler tarafından açıkça bilinir ve yeri geldikçe ifade edilir. Öte yandan, hak ettiği farkındalığı elde edemeyen ve en azından bu denli önemli bir gerçek daha vardır; burjuvazi, kendi sorunlarını da, aynen çıkarlarında söz konusu olduğu gibi, bunlar işçi sınıfının sorunlarından çok farklı olduğu halde, tüm toplumun sorunları olarak sunar ve bu yanılsamayı da işçi sınıfına kabul ettirir. Zaten, kendi çıkarlarını tüm toplumun çıkarları olarak kabul ettirebilmesinin önkoşulu, kendi sorunlarını tüm toplumun sorunları olarak kabul ettirebilmiş olmasıdır. Ki, birbirine bağlı bu iki yanılsamayı işçilere kabul ettirebildiği ölçüde, onların rızasını alır ve onları yönetebilir.

Burjuvazinin işçi sınıfı üzerindeki bu hegemonyasının hem pratik ifadesi, hem de gerçekleştirme araçları içinde en önemlilerinden biri, işçi sınıfı hareketine yön gösteren politikalardır. Bu nedenle, burjuva partilerle proleter partiler arasındaki mücadele kendi politikalarını işçi sınıfı hareketine benimsetebilme mücadelesidir.

İşçi sınıfının bağımsızlığı

Her politika, biri konu edindiği sorun, diğeri ise bu sorunun çözümü olmak üzere, iki unsurdan meydana gelir. İşçi sınıfı hareketine yön gösteren politikalar burjuvazinin sorunlarına üretilmiş çözümler oldukları müddetçe, hem işçi sınıfının burjuvaziye politik, ideolojik ve örgütsel bağımlılığının ifadesi, hem de bu bağımlılığın üreticisi olacaklardır. Bu arada, aynı sorun için birden çok çözüm önerilmiş olabilir. Dahası, bu çözümlerin bir kısmı ya da bir tanesi diğerlerine göre emekten yana da olabilir. Ne var ki, bu bile durumu değiştirmez. Politik olarak sosyal-demokrasiye denk düşen, burjuvazinin sorunlarına emekten yana çözümler bulma çizgisi, kitlelerde bilinçsel bir kopuşa yol açamaz ve dolayısıyla, kendisini sömüren sınıftan her bakımdan bağımsızlaşmasını sağlayamaz.

Proleter partiler burjuvazinin sorunlarının tüm toplumun sorunu olduğu yanılsamasını kırmak durumundadırlar. Burada, propaganda ve ajitasyon faaliyetinin, bu faaliyetlerin aracı olan sözlü ve yazılı metinlerin önemini küçümsemek niyetinde değilim. Fakat, politikanın kendisinin de pratik bir metin olduğu unutulmamalı. Üstelik, pratik metinler, kitleler tarafından, yazılı veya sözlü metinlere göre çok daha kolay okunurlar ve çok daha ikna edicidirler. Bu nedenle, işçi hareketine bir proleter karakter kazandırmak bakımından, pratik metinler olarak politikalar, yazılı ve sözlü metinler olarak propaganda ve ajitasyondan daha önemlidirler.

Proleter bir partinin politikaları, politikanın içerdiği iki unsur bakımından da, yani hem sorunlar, hem de çözümler bakımından burjuvaziden bağımsızlaşmadıkça işçileri burjuvaziden bağımsızlaştırmayı başaramaz. İşçi sınıfına çıkarlarında olduğu gibi, sorunlarında da burjuvaziden farklılaştığını göstermek, dolayısıyla işçilerde davalarının bir ve burjuvaların davasından ayrı olduğunu, öyleyse çıkarlarının da bir ve burjuvaların çıkarlarından ayrı olduğunu göstermez.

ÖDP'nin programında proleter nitelikli politikalar için gerekli genel çerçeve, formülasyonlarındaki muğlaklığa ve eksikliğe rağmen, temel olarak mevcuttur. Ne var ki, henüz bu genel çerçevenin içini dolduracak somut politikalardan yoksundur.

Şimdi, acilen ihtiyaç duyduğumuz şey, bu genel çerçeveden hareketle, işçi sınıfının önünde duran temel sorunlarda, işçiler arasında sorunlarıyla çıkarlarının bir, ama burjuvazininkilerden ayrı olduğu bilincini uyandıracak, sınıfın günlük çıkarlarıyla nihai çıkarlarını birbirine bağlayacak, bu nedenle devrimci, ama öte yandan net, anlaşılır ve kitlelerin gücü dahilinde olan politikaların üretilmesidir.

(*) ÖDP yalnızca proleter bir parti değildir. Ezilen ve sömürülen, "düzenle problemi olan" diğer toplumsal kesimlerin de partisidir. ÖDP'nin bu "zenginliği"nden dipnotta bahsetmem, onu önemsiz görmemden kaynaklanmıyor. Tam tersine, söz konusu "zenginliğin" sınıf–parti–politika ilişkilerinden söz ederken değinilip geçilemeyecek, ayrı yazıların konusu olacak denli önemli oluşundan kaynakla-

Dönme' sözcüğüyle, 'yönetenler'in şahsında milyonlar aşağılanmış oluyor

Bu nasıl kardeşlik?

Ömer UÇAR

Geçen hafta SÖZ dergisinde Abdülmelik Fırat'la yapılan görüşmeyi okuyunca yazmak ihtiyacı duydum. Beni yazmaya sevkeden şöyle cümlelerdi:

"Bu ülkede çoğu göçmendir, dışarıdan gelmedir. Bugün bizim Kürtlerin en büyük felaketi dışarıdan gelen bu göçmenlerdeki psikolojik durumdur. Biz geldik, aman bir daha bizi buradan çıkarırlar mı diye düşünüyorlar. Halbuki Kürtlerin hiç böyle bir düşüncesi yok.

Türkiye'yi yönetenlerin hiçbiri Türk kökenli değil. Ya Arnavuttur, ya Boşnaktır, ya Lazdır, ya Çerkestir, ya Pomaktır, ya Gürcüdür, ya Araptır, ya Kürttür... Kendisi biliyor Çerkestir, diyor ki ben Türküm. Halbuki Çerkes ayrı bir ırk, ülkesi de var. Arnavut diyor ben Türküm, Arnavutluk var, Arnavutlar var.

(...) Benim hep ifade etmek istediğim budur. Ben diyorum ki Türkiye'yi dönmeler idare ediyor."

Bu tür sözleri ilk defa okumuyordum. Kürt hareketinin yayınlarında bu türden sözler bir söylem halinde sürekli var. Ama SÖZ'de ilk kez karşılaştım. Onun için karşı sözlerimi yazıyorum:

Bu ülkede ve başka ülkelerde göçmenler çoğunluktadır. Elbette Asya-Avrupa arasında bir köprü niteliğinde olan Türkiye için bu durum daha çok geçerlidir. Bütün yazılı tarih, gelen giden, yerleşen halklar, katliamlar tarihidir. Yakın dönemde 19. yüzyıldan itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılış ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu sırasında iç ve dış göçler, katliamlar çok daha yığınsallık kazanmış ve bugünkü nüfus yapısı oluşmuştur.

Dünyada hiçbir halk ezeli ve ebedi değildir. İnsanların doğup ölmesi gibi çeşitli halklar tarih sahnesine çıkıp silinmişlerdir. Onun için Abdülmelik Fırat'ın belli bir bilgi birikimini yansıtan cümleleri arasında, "bu ülkede kanını akıtmış on bin sene yaşayan toplum" masalı oturmuyor. Destanlardan, masallardan tarihi anlamak için ipuçları çıkarabiliriz. Ama destan tarih değildir. Tarih bu ülkede beş bin yıl önce başladı ve o dönemde Kürtlerden söz edilmemektedir.

Atatürk'ün yoğun arzusuna rağmen Hititlerin Türk olmadığı kanıtlandı. Aynı şekilde Kürtlerin arzusu örneğin Urartuları Kürt yapmaz. Türkiye'de toprak erozyonu çok yoğun ve halklar da erozyona tabi ne yazık ki.

Günümüz Türkiyesi'nde yaşayan ve çevre ülkelerden, eski Osmanlı İmparatorluğu topraklarından gelen çeşitli Müslüman halklardan kişiler savaş yangını içinde bu topraklara kaçıp geldiğinde ya da gönderildiğinde bir süre eski ulusal aidiyetlerini muhafaza etseler bile zaman içinde bunun yok olması kaçınılmazlaşmış ve eski ulusal aidiyetler

Nemrut Dağı'nda barış bekleniyor...

önce gelmiş birinin torununa "Arnavut diyor ben Türküm, Arnavutluk var, Arnavutlar var" demek ırkçılıktır. "Kürtlerin hiç öyle bir düşüncesi yok" denmesi, "Arnavutluk var" diyerek istikamet verilmesini mazur göstermez.

Ne yazık ki, hala ulusal aidiyetlerin önemli olduğu bir çağda yaşıyoruz ve "ulusal devlet"in eğitim, kültür, iş yaşamı çarkları içinde asimilasyonlar yaşanıyor. Yukarıdaki Arnavut örneği, sistem içi doğal asimilasyon sürecinin daha kolay olmasını sağladığı gibi, dinsel farklılıklar aynı topraklarda yüzlerce yıldır birlikte yaşayan halkların birbirini "yabancı" olarak görmesine de yol açıyor. Bu nedenle Çerkes ile Arnavut kolayca Türk'tür ama Ermeni, Rum ve Yahudi "yabancı"dır! Hangimizin dili "sürçmemiştir" konuşurken. Elbette bu sürçmeler de ırkçılıktır.

Birkaç yüz kişilik gruplar halinde bağımlı yaşayan Arnavutlarla bir bölgede yoğun olarak yaşayan Kürtler asimilasyona elbette farklı tepkiler verdiler. Özgürlük mücadelesi veren Kürtlere farklı nedenlerle destek verilebileceği gibi sadece ahlaki nedenle dayanışabiliriz: Onlar istemiyorlar. Onlar Türk ulusal kimliğine dahil olmak istemiyor. Bu benim için yeterli. Aynı ahlaki kaygıyla 100 yıl önce Arnavutluk'tan gelmiş bir ailenin torunu, ğal olarak kabul ediyor ve bu kişiye, topluluğa yönelebilecek aşağılayıcı söyleme karşı çıkıyorum. Bu satırlar bu kaygıyla yazıldı. "Dönme" şeklinde aşağılama amaçlı sözleri kınıyorum. Çünkü "Türkiye'yi yönetenler" şeklinde birkaç kişinin şahsında aslında milyonlar aşağılamaya maruz kalıyor. Türkiye'de bugün Balkan ve Kafkas göçmeni yoğun bir nüfus var. Bu nüfusla daha önce burada yerleşik halk arasında kültürel çelişkiler "eski"lerin kafasında hiç bitmedi. Bunca yıl sonra onlar hala "göçmen". Eskiden muhacir denirdi. Aynı kültürel çelişkiler nedeniyle örneğin Trakyalı için Üsküdar'dan ötesi Kürt'tür de, İzmit'teki için Ankara'dan ötesi Kürt'tür vs. Bir de "kuyruk" masalı var tabii!

Bu söylemlerin eskide kalması gerekir. Şimdi örneğin Menzir'e karşı çıkarken, "Bulgaristan'dan daha dün geldi" demek ahlaki değil. Menzir ve benzerlerini halka karşı eylemleri nedeniyle suçlamak ve yargılamak gerekir. Soy sop incelemesi ile onu aşağılamak aslında onunla aynı kökenden gelen milyonları aşağılamaktır. Karşı çıkmalıyız.

Abdülmelik Fırat, SÖZ'deki söyleşisinde "dönme" derken Yahudi dönmesini kastetmediğini söylüyor. Ancak daha önce Musa Anter, Coşkun Kırca'ya karşı yazılarında onu ailesinin

rerek dönme diye aşağılarken aslında Ortodoks Yahudilikten ayrılan geniş bir kitleyi aşağılıyordu.

Söyledikleri nedir? Türkiye'yi dönmeler yönetiyor! "Gerçek Türkler", "Türk soylular" yönetse böyle olmayacak! Gerçek Türkler, Kürtlere böyle kötü davranmaz vs.

Bu söylemi kullananların anlamadığı şey en öz Türk denecek Türkmenlerin de dönme olduğudur. Çünkü onlar da Orta Asya Türkmencesini değil, Türkiye Türkçesini, hatta İstanbul Türkçesini kullanıyorlar. Kısacası bu ülkede, bu dünyada herkes dönmedir. Türkler de, elbette Kürtler de. Abdülmelik Fırat da dönmedir. Soyunu Kürt olarak kaç kuşak, kaç yüzyıl öteye götürebilir?

Irkçılık her zaman damgalı olmaz. Yelda, "Azalırken" sayfasında solcular arasındaki ırkçı söylemi deşifre ediyor. Özgürleşme yolunda büyük acılar çeken Kürtlerin bir kesiminde de ırkçı söylem kendini fazlasıyla açık gösteriyor.

Örneğin HADEP Genel Başkanı Murat Bozlak, İzmir Belediye Başkanı Burhan Özfatura'nın Kürt yoksullarına vize koyma gibi ırkçı saldırısını kınarken "Onların (Kürtlerin) geri dönecek yerleri vardır, ama vize uygulamaya kalkan başkanın nereli olduğu belli değil" diyor.

Kürtleri temsil iddiasında olanlar, bu soy sop merakından, ırkçı söylemden kendilerini kurtarmalıdır. Bu aynı zamanda yaptıklarını iddia ettikleri Türkiye politikasına da katkıda bulunabilir. Çünkü bu söylemleriyle daha baştan milyonları karşılarına alıyorlar.

Unutulmaması gereken diğer nokta Kürtlerin "geri dönecek yeri" meselesidir. Son yıllarda savaş yahşeti içinde göçen Kürtlerin geri dönmek isteyeceği düşünülse de, Kürtlerin büyük çoğunluğu dönmeyecektir. Geri dönüş konusunda devletin ya da olası bir Kürt yönetiminin dönüşü özendirici çabaları da Türkiye'nin şimdiki ekonomik yapısı içinde başarısız olacaktır. Devletin denizi kurutmayı başarması gibi görülebilecek bu durum aslında "deniz"i büyük kentlere sel baskınları şeklinde taşımaktadır.

Savaşın çapının genişlemesi ve vahşetin artmasının sorumluluğu da savaş politikasını sürdüren devletindir. Barışçıların görevi halkların kardeşliğine ve özgürlüğe vurgu yapmaktır.

'Yaşasın halkların kardeşliği' sloganı sadece Türk-Kürt kardeşliğini değil, Türkiye'de yaşayan tüm halklar arasında kardeşliği anlatır. Sadece farklı ulusal kimliklerin kardeşliğini değil, kültürel kimlikler arasında kardeşliği ifade eder.

Nasıl devlet ulusal kimlik olarak "ben Kürdüm" diyenlere, "Hayır sen Türk'sün" dediğinde karşı çıkmak ahlaki gereklilikse, kültürel kimlik olarak ben Arnavutum, Makedonum, Çerkesim diyen, ama ulusal kimlik olarak Türk tanımlaması içinde olmaktan rahatsız olmayan birine "sen Türk değilsin işte" denilmesine de karşı çıkmalıyız.

Büyük kardeş, küçük kardeşi tahakkümü altına almak istediğinde, ona ne olması gerektiğini emrettiğinde, bunun demokratik olmadığı ne kadar kesinse, tahakküm altındaki küçük kardeşin daha küçük kardeşlere yönelik aşağılayıcı tutumu da o kadar antidemokratiktir. Sorun ailemizi demokratikleştirmemizdir. Küçük kardeş evinden ayrılmak istediğinde ona evin ona ait payını vererek "buyur" demek, demokratik kardeşlik hukukunun gereği. Ama evden ayrılmak istemeyen, evde yaşamak isteyen daha küçük kardeşlere istikamet göstermek, "gidecek yerin bile yok" demek kardeşliğe sığmıyor.

Son olarak kendimi ifşa edeyim: Ben soysuz ve kansızım. Kanım sadece annem ve babamdan. Soyum ise iki kuşaktan öteye gitmiyor. İki kuşak öncesi sıradan köylülerdi. Türkçe konuşuyorlardı. Daha eski atalarım, Ermeni miydi, Kürt müydü, bilmiyorum. Araştırmıyorum da. Çünkü toplumun büyük çoğunluğu benim durumumda. Ailem soylu değil. Bereket günümüz toplumunda soyluluk hakim değil. Kapitalizm kendi gerçekliğini kurmuş götürüyor: Para... Soy sop gerçekliği çoktan yıkılmış durumda. Umarım biz de para gerçekliğini yıkabiliriz.

Sosyal güvenliğin özelleştirilmesi; Vahşi kapitalizme yeni makyaj

Yaşar ALTÜRK

Emek sömürüsüne dayanan artı değer birikimi sınıflar arasındaki dengeyi, sermaye kesimi lehine bozmaktadır. Bu dengeyi sağlayacak önlemlere başvurulmadıkça, uçurum derinleşir ve toplumdaki bunalımlar artar. Kapitalizmin yarattığı eşitsiz gelişmeye bağlı olarak şekillenen bu dengesizlik ve bunalımlara karşı emekçi kesimlerden güçlü tepkiler yükselir. Bu tepkilerin denetlenemez bir noktaya ulaşmasından korkan sermaye, devlete bir ödev yükleyerek, toplumsal dengeleri yeniden oluşturma amacını önemser.

"Sosyal devlet" anlayışı bu noktada doğmuştur. Çalışma yaşamını düzenlemede emek kesimine kısmi haklar sağlanarak, çalışan sınıfların göstereceği tepkileri yumuşatma ve temel düzenin korunması istenmiştir.

Devletteki bu yapılanmayı sermayenin liberal önderleri arzuladığı gibi, çalışan sınıfların örgütlü tepkileri ve örgütlenme düzeyleri de, yönetenleri buna zorlamıştır.

Kapitalist işleyişin ekonomik ve siyasal temellerini değiştirmeden sosyal güvenliğin sağlanması, işsizliğin önlenmesi, emeğiyle geçinenlerin korunması, yaşam düzeylerinin bir ölçüde yükseltilmesi gibi önlemlere yönelen devlet, ileride denetleyemeyeceği sınıfsal tepkileri (bu yolla) baştan önlemek istemiştir.

Toplumdaki örgütlenme düzeyi ve işçi hareketi yükseldikçe, sosyal haklar alanında bir genişleme başgöstermiştir. Örneğin 1945 yılında 4792 Sayılı Yasa ile İşçi Sigortaları Kurumu kurulmuş; 1965 yılında 506 Sayılı Yasa ile daha işlevli bir halde (bugünkü) Sosyal Sigortalar Kurumu oluşturulmuştur. 15–16 Haziran eylemlilikleri karşısında (Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 1952 yılında kabul ettiği) "Sosyal Güvenlik Asgari Normlar Sözleşmesi" 1971 yılında Türkiye tarafından onaylanarak yasaüstü bir anayasal güvenceye bağlanmıştır.

Hatta gençlik ve işçi hareketini ezerek gelen 12 Eylül baskı rejimi dahi, sosyal güvenlik alanında geri adım atma cesaretini gösterememiştir. Uluslararası alanda dışlanmama ve çalışan kesimlerin (örgütlenmesi kolay) tepkisi ile karşılaşmama saiki, sosyal haklar alanının geniş tutulmasına yol açmıştır.

Yürürlükteki '82 Anayasası'nın 60/1. maddesinde, "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir" denilmek suretiyle, en geniş kapsam benimsenmiştir. Aynı maddenin 2. fıkrası ise, "Bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alma ve teşkilat kurma" ödevini devlete yüklemiştir.

"Cumhuriyet'in nitelikleri"nin sayıldığı Anayasa'nın 2. maddesinde "demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti" kavramlarına yer verilmiş; bu maddenin değiştirilemeyeceği, değiştirilmesinin dahi teklif edilemeyeceği de, 4. maddede belir-

15–16 Haziranlar'ın yaşandığı Türkiye'de, Şili'nin Pinochet'sini oynamak istiyorlar, ama...

Şemsiye madde niteliğindeki 2. maddede tanımlanan "sosyal devlet" ilkesi, çalışma yaşamı ile ilgili kurallarda ve özellikle de "sosyal güvenlik hakkı"nın düzenlendiği 60. maddede yansıtılmıştır.

Sosyal güvenlik hakkını ortadan kaldırdığınız veya özelleştirme yoluyla bu hakkın özünü boşalttığınız zaman, "sosyal devlet" ilkesi de mezara konmuş olur. Bu da mevcut Anayasa'ya açıkça aykırı düşmektedir.

Özelleştirme çılgınlığı

IMF ve Dünya Bankası reçeteleri ile ortaya konan 24 Ocak (1980) kararları, olağan bir rejimle uygulanamazdı. Bu nedenle, 12 Eylül rejimi gençlik ve işçi hareketini ezmekle kalmadı, yeni bir ekonomik model uygulaması ile baskı rejimini kurdu.

Yeni bir siyasal dönem, yeni bir ekonomik dönem, kendine uygun düşen bir hukuk ve ahlak anlayışını da beraberinde getirdi: Bir şey üretmeden, ekonomiye yeni bir değer katmadan, hukuk ve ahlak ilkelerini yok sayarak "kar" elde etmek... Emek verimliliğini ve üretkenliğini düşürmek, toplumun yıllardır yarattığı ortak birikimleri "özelleştirme" çılgınlığı içinde dümdüz etmek... Hovardaca uygulanan bir mirasyedi tavrı içinde, tam bir "talan ekonomisi"ni devreye sokmak... Türkiye'yi "ucuz emek cenneti" haline getiren 12 Eylül, bunu başarmıştır; bunun için yapılmıştır.

24 Ocak Kararları ile birlikte girilen yeni ekonomik süreç, 12 Eylül baskı rejimi ile önündeki tüm engelleri aşmış; kollanan sermaye grupları önündeki tüm engeller kaldırılmış ve her şey, devlet eliyle palazlandırılmak istenen bu kesimin emrine sunulmuştur.

Bu amaçlara uygun düşen hukuki üstyapı, "Özelleştirme Yasası" ve "Rekabetin Korunması

Aynı günlerde yürürlüğe konan bu iki yasa, aslında kapitalizmin rekabetçi işleyişini değil, yapay bir şekilde tekel haline getirilmiş olan torpilli tayfanın yolunu açma, devleti de ekonomik ve sosyal işlevleri ile bu tayfaya teslim etmenin yasalarıdır. Bu iki yasa ile, ekonomide liberal bir yarışma tükenmiş; oyunun centilmenlik kuralları tamamen terkedilmiştir.

Bu gözü dönmüş süreçte, değerleri trilyonları aşan KİT'ler birkaç milyar liraya peşkeş çekilirken, ekonomi ve siyasette yeni bir hakimiyet alanı oluşturulmaya çalışılmış; yoğun bir işçi kıyımı amaçlanarak, toplum yaşamında –zorunlu sayılan– sosyal politikalar da terkedilmiştir.

Kapitalizmin en vahşi bir şekilde uygulandığı batı ülkelerinde bile hukuk, kendini bir makyaj içinde sunma gereğini duyar. Sosyal dengeleri gözetme kaygısını taşıdığı için, o ülkelerde hukuk, ekonomideki gayrimeşruluğa ortak olmaktan kaçınır. Oysa bizde, hukuka böylesi bir kaygı yükleme gereği dahi duyulmuyor. Bilakis, bu iki yasa ile, aslında tekelciliğin hukuku ortaya konuyor.

Hukukun böylesi bir gayrimeşruluğa zırh yapılmasından, sosyalistlerden çok, liberaller kaygı duymalıdır. Rekabetçi kapitalizmin ideologları, yani "liberaller"; neredesiniz?.. Üretkenliği teşvik edecek, rekabetin centilmenlik kurallarına titizlikle bağlı ve sosyal dengeleri gözetecek "liberaller", neredesiniz?..

Pinochet'ye selam!

12 Eylül baskı rejiminin ardından, seçeneksiz bırakılan bir referandumla yürürlüğe konan '82 Anayasası bile, henüz hafızasını yitirmemiş olan sosyal muhalefetten çekinerek, "sosyal güvenlik hakkı"nı düzenlemek zorunda kalmıştı. Grevin, toplusöz-

mallarına elkonulduğu ve sendikacıların tutuklandığı bir ortamda, "ucuz emek cenneti"ne çevrilen ülkemizde yeni bir ekonomi ahlakı oluşturuldu.

Çalışan sınıflar bile, yer yer bu ahlakın hoyrat kurallarına esir düştü. Çılgın bir özelleştirmeyi savunan sendikalar, sendikacılar türedi.

Bu özelleştirme çılgınlığı öylesine tırmandırıldı ki, sosyal güvenlik kurumlarının ve buna paralel olarak da "sosyal güvenlik hakkı"nın özelleştirilmesi gündeme geldi. Önlerine Anayasa Mahkemesi engeli çıkan bu kafa öylesine yordamsız işliyor ki; –çok geçmeden– bu kafayla, Anayasa Mahkemesi'ni bile özelleştirmeye kalkışabilirler... Mahkemeler istenen kararı vermiyorsa; mahkemeleri de özelleştirebilirler... Hatta polis suçluyu yakalayamıyorsa; bu kafa polisi de özelleştirebilir...

Sosyal güvenlik alanının özelleştirilmesi telaffuz ediliyorsa, adalet ve kamu güvenliği alanlarının özelleştirilmesine de çeyrek kaldı demektir. Bu kafa cezaevlerini de özelleştirebilir, hem de içindekilerle...

Çünkü özelleştirme çılgınlığı iyice komedye dönüşmüştür...

Sosyal güvenlik sisteminin en yaygın olduğu ülke, Allende'nin Şili'siydi. Amerikan çokuluslu ITT şirketinin arkaladığı bir faşist darbe geldi... Pinochet'nin darbesi ile yeniden yapılandırılan Şili'de sosyal güvenlik özelleştirildi. Eğer Şili'ye faşizm gelmeseydi, o yaygın sosyal güvenlik kurumlaşması da özelleştirilemezdi. Pinochet önce özelleştirmeyi, sonra da sosyal güvenliğin özelleştirilmesini halletmişti. Şili'deki işçi, çok yüksek orandaki primini yatırabilmek için, kaçak çalışmaya mahkum; sigortasız çalışmayı yeğler durumda. Hastalığında, sakatlığında, ölümünde güvencesiz... Ama Şili'de şimdi

12 Mart "toplumdaki sosyal uyanışı durdurmak için" yapılmıştı. 12 Eylül –koyduğu Anayasa kuralına karşın– bu özelleştirme çılgınlığı için mi yapılmıştı, yoksa çalışan sınıflar yararına oluşmuş sosyal dengeleri altüst etmek için mi? Toplumun tüm kazanımlarını ortadan kaldırmak için mi yapılmıştı 12 Eylül?

Uygulama, gelinen nokta, onu gösteriyor.

Hadi özelleştirdik...

Bugün adam çalıştıranların çoğu, yanında çalışan kişileri sigortaya bildirmemekte; işveren, payına düşen primi yatırmaktan kaçınmaktadır. Prim yatıran kimi işverenler de, bordro üzerinde asgari ücret göstermekte veya sigortaya ibraz edilmek üzere işçiye naylon bir bordro imzalatmaktadır. Aksine davranan işçiye karşı, İş Kanunu'nun 17 ve 18. maddelerindeki keyfi işten çıkarma silahı kullanılmaktadır.

Özel sigorta şirketleri ise, kendileri için risk oranının yüksek olduğu alanlarda, sigorta poliçesi düzenlemekten kaçınmakta; şiddet olaylarının yaygın olduğu bölgelerde acentelerini kapatmakta; riski yüksek meslek mensuplarının hayat ve trafik sigortalarını düzenlemekten kaçınmaktadırlar.

Kar kaygısı güden özel sigorta şirketleri, bu kafayla maden işçisini yarın sigortalar mı? Grizu patlamasının yaygın olduğu yerlerdeki işkollarında, hangi özel sigorta şirketi poliçe düzenleyecektir?

Sosyal güvenlik alanını hadi özelleştirdik... Poliçeyi düzenleyecek olan sigorta şirketi, risk oranını ve prim tutarını hangi güdülerle dayatacak? Zaten düşük olan işçi ücretleri karşısında, yüksek oranlı prim tutarını ödemekten haliyle kaçınacak olan işçi, sigortasız çalışmayı tercih etmeyecek mi? Kaçak çalışmayı özendiren bir hukuki yapılanmaya kapıyı sonuna kadar açan bu anlayış, kayıtdışı ekonomiyi tam kurumlaştırmayacak mı?

Özelleştirme ile işçi çıkarmalar tırmanacağı gibi, işsizlik de iyice taşacak. Sosyal güvenlik alanının özelleştirilmesi ile de, çalışanlar tüm güvencelerden yoksun bırakılacak. Bu amaçlanıyor. Hastalık, yaşlılık, sakatlık ve ölüm halinde, çalışanlar ve aileleri tam bir perişanlığa düşecek...

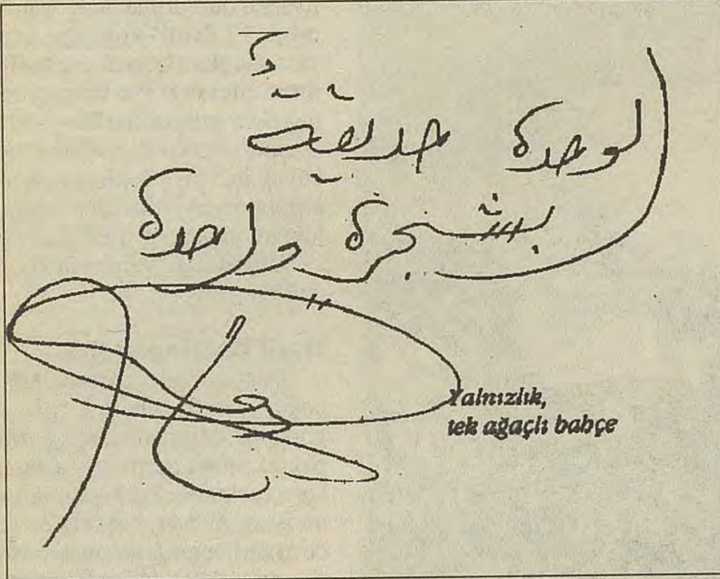
İhanet derecesindeki bu acımasız yaklaşım, çalışan ve emeği ile geçinen toplum kesimlerine karşı bayrak açmadır. Bunun da adı, sınıf savaşıdır. Hem de en şiddetlisinden...

15–16 Haziranlar'ın yaşandığı Türkiye'de, Şili'nin Pinochet'sini oynamak istiyorlar şimdi.

İstedikleri; tüm güvencelerini yitirmiş, üzerinden silindir geçirilmiş, "ucuz emek cenneti"; yani, işçinin cehennemi!..

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

Telefon çalıyor, hançepek şivesiyle "Bahar esprilerimi azdırdı, ateşim çıktı, manava termometre almaya gidiyorum" diyor Hazım Ruhi. "Mazeret" olarak bu reçeteyi gönderiyor. Demek ki manav, sanayii nefiseden mezun bir doktormuş ve hazmetmesi için iki dizelik bir reçete yazmış...

Zaman–mekan kıstasında kısır algılayışlar

Aylin ÇEVİK

Söz'ün 6 Nisan 1996 tarihli sayısının 7. sayfasında yer alan, "Doğru yanıt 'E' Şıkkında... Eeeeeee...." adlı makalenin 4. sütununun 2. paragrafını okuyunca -ki SÖZ okuyucusu bazı dostların kendim için anlamsız bulduğum soruları da eklenince- tekzip yazmaya karar verdim. Aslında bu yazı, tekzip niteliğini aşıp birkaç arkadaşın anlamlı bularak sordukları "hala.... Partisi'ne katılmadın mı?; seni de görmek isteriz vs" sorularına da yanıt olacaktır.

Dostların mutlu günlerini paylaşmak ve izlemek benim için anlamlıdır. Elbetteki bulunduğum zaman ve mekan içerisinde kendi siyasal kimliğimle ben oradaydım. Dışsal kimlikler bireyin içsel kimliğini belirlemez. EP benim için hiçbir zaman yeni bir proje, yeni bir sosyalizm (!) değildir.

"E" şıkkı dahil, hiçbir şık diyorum. Beni yönetecek, yönlendirecek, kısırlaştıracak her türlü yönetim–denetim mekanizmasına "Hayır" diyorum. Particilik yapamam. Yapmak da istemiyorum. Bir parti adamı değilim. Zaten adam da (?) değilim. Daha şimdiden particilik yaklaşımları, bir partili olmanın kısır algılayışlarıyla karşı karşıyayız. A partili, B partili olmanın dışında birey olamamak insan doğasına aykırıdır. Bireysel örgütlülüğümüzü ve pratiğimizi oluşturmadan belirli kalıplar içinde tıkılıp kalmaktır. Dostlarımla arama uzanamadığım, tutamadığım soyutluğu kadar somut bir gücün, bir partinin girmesini asla istemiyorum.

Barış, özgürlük ve demokrasi mücadelesinde her zaman omuz omuza yanınızdayım.

Mücadele araçlarımız farklı olabilir. Ben farklılıklara varım. Yeter ki partinizden önce sizi görebileyim. Tarih tüm çıplaklığıyla arkamızda, önümüzde ve bu anda. Tek doğru, tek özgürlük, tek şık teklerin kutsallığındaki boyunduruk ve çıkmazı her zaman yaşadık ve yaşıyoruz.

Emeğin değerini de, özgürlüğün, dostluğun değerini de, bireyin adına bir üst suje belirleyemez. İçimde hissedemediğim, yaşatamadığım özgürlük, sevgi ve emeğin değeri bir şıkla kazanılamaz.

Sınırsız mekan ve zaman içinde meydanlarda sizlerle birlikte daha çok buluşacağız. Tüm dostlarımı ve her şeye rağmen Sezai abi seni çok seviyorum.

Bilmukabele,

Anafikri "'E' şıkkı dahil hiçbir şık diyorum" adlı "şık" yazıyı tekzip niteliğinde anlamadığım için, kısa bir dilnot yazıyorum. Adı geçen yazıda, ".... Çok uzaktan Sunay Akın ile Savaşa Karşı Barış Dergisi'nden sevgili Aylin'i görünce bayağı sevindim" tümcesinde seni şenlikte, konuk–dost olarak bulunduğunu belirtmemişim.

Canik dağlarınca özür diliyorum sevgili Aylin... İ. Özel'in bir şiiriyle:

"Bakın ben, bir çok tuhaf/ marifetimin yanısıra/ ilginç ödeme yolları bulabilen biriyim/ üstüme yoktur ödeme hususunda/ sözün gelişi/ üyesi olduğunuz dernek toplantısında/ bir söyleve ne dersiniz?/ Bir söylev: Büyük İnsanlık İdeali hakkında!/ Yahut adınıza bir çekiliş düzenleyebilirim/ kazanana vertigolar, nostaljiler/ karasevdalar çıkar." *(Sezai)*

BİR GÖRÜŞ

Bu ikinci çamur...

Söz dergisi Yazıişleri Müdürlüğü'ne;

Derginizin 6 Nisan tarihli 59. sayısının 15. sayfasında hakkımda son derece çirkin ve gerçekdışı bilgi içeren imzasız bir yazı yayınlanmıştır. Ne yazık ki, derginizde bana yönelik olarak çıkan bu ikinci çamur oluyor. Bunun nedenini anlamakta zorluk çektiğimi itiraf etmeliyim. Anlamıyorum çünkü, derginizin yazı ve yönetim kadrosuna baktığımda aralarında tanıdığım, birlikte olduğum tek kişi yok. Anlamıyorum. Siyaseten yakınlık duyduğum bir derginin neden böyle yaptığını. Ve derginizde düzeysizliğin neden bir yöntem olarak kullanıldığını...

Baha Kıvanç olayını bahane ederek, çok düzeysiz, başarısız ve zorlama espriler içeren bir yazıyı yayınlamak sizin bileceğiniz iş. Ama konuyla hiçbir ilişkisi olmayan bana çamur neden? Gazetecilik dışında hiçbir şeyi düşünmeyen, ilkeleriyle yaşamını sürdürme çabası içinde, kirlenmeden direnmek midir, rahatsızlık yaratan? Çalışacağım, bana uygun gelen, herhangi bir siyasetin ve holding–hükümet ardından gitmeyen medya organı kalmadığı için, iki lokma yazımı yayınlatma, insanlara duyurma kaygusu mu yoksa? Bunlar sizi ilgilendirmeyebilir ya da inandırıcı gelmeyebilir. Bu da sizin sorununuz. Ama kimbilir hangi değerli arkadaşımızın kaleme aldığı bu dehşetengiz yazıdaki savlara geleyim. Bu tür çamurlara yanıt vermemeyi düşündüm önce. Ama sessiz kalmanın, bu savların gerçek kabul edilip, dillenmesi kaygusu ile yapıyorum bunu.

1– Siyah–Beyaz gazetesinin Sarp Kuray'ın olduğu bilgisi bize İstanbul'da verilmiştir. Bize diyorum, çünkü yanımda Evrensel gazetesinden Tevfik Taş vardı. Lütfen sorun! Evrensel gazetesinin promosyon işini almak isteyen Şair Nevzat Çelik ve ortağı ile yaptığımız görüşmede kendilerine "Sizin hiç gazete promosyonu deneyiminiz var mı" sorusuna, "Yok ama Siyah Beyaz diye bir gazete çıkacakmış. Bizden bunun promosyonunu yapmamızı istediler. Karşımıza Sarp Kuray çıkınca reddettik" dediler. Sonradan bunun tamamiyle yalan olduğu ortaya çıktı. Kaldı ki, Evrensel gazetesi çıkmadan üç gün bir gün istifa ettim. Siyah Beyaz gazetesinden çağırdıklarında ise kendilerine, "Ben Siyah Beyaz gazetesi hakkında bunları anlatmış ve gazetenize tepki göstermiştim. Ancak bana bu bilgiyi verenlerin yalan söylediklerini sonradan öğrendim. Bilginiz olsun" diye de söyledim. Bunu Ertan Günçiner, Soner Yalçın veya Hikmet Çiçek doğrulayacaklardır. Onursuzluk ve ilkesizlik, toplumumuzun büyük bölümünün benimsediği, becerdiği bir yetenek olmasına karşın, 40 yaşından sonra bu yeteneği gösteremediğimi itiraf etmeliyim.

2– Evrensel'de çalışırken, "CHP'den danışman maaşını cebe indirmek" deyimini derginize yakıştırıyorsanız, bu sizin sorununuz. Böyle bir aşağılık iftira nereden çıktı, bilemiyorum. Ben CHP'den tek kuruş maaş almadığım gibi, CHP Grubu'nun görevlendirmesiyle, son derece düşük olan maaşım TBMM tarafından ödeniyordu. Bu bir. Evrensel'den maaş alırken, TBMM bana nasıl maaş öder? Ödeyebilir mi? Bunu kapıcınıza sorsanız size anlatırdı oysa. Kaldı ki, Evrensel gazetesi ile TBMM'den aylığımı aldıktan sonra anlaştığım ve istifamı gönderdiğim için TBMM Muhasebe Müdürlüğü bu maaşı geri ödemem için evime celp göndermiş, bu para da tarafımdan defaaten ödenmiştir. (Bunun için de TBMM'nin 420 50 00 nolu telefonundan personel muhasebesine sorabilirsiniz.) Kaldı ki CHP Grup Yönetimi danışmanlığı bırakmamamı, Evrensel'de kaşeli çalışmamı istediği halde ben bunu yapmışken, bu en hafif deyimiyle çamur neden? Ortada böylesine bir durum varken, böyle bir şeyi konu yapmak hangi aklın ürünüdür?

Her neyse, bunları yayınlar veya yayınlamazsınız. Bu da benim derdim değil. Düzeysizlikle içiçe yaşayıp gitmek de bir seçenektir. Bu değerli ve espri küpü kalem erbabının yaptığı ayıbı büyütmek yine sizin tercihiniz. Ben de "it ürür, kervan yürür" der geçerim. 20 yıldır içinde olduğum meslek yaşamım

KOmedya

Emekcan Tülüş, Ömürden Bakaçhan, Erdal Belenlioğlu, Ersin Sezer

'Bir daha dayak olmasın'

KÜÇÜK MÜDÜR- *"Emniyet Müdürlüğü Maka kim oturacak" kur'asını Boğaz Küçüksivaslıyan kaz*

Kısa bir süre İstanbul Emniyet Müdürlüğü makamına oturan beşinci sınıf öğrencisinin ilk talimatı, polislerden, dayak atmamalarını istemek oldu.

Polis Haftası'nda "2000 yılında nasıl bir polis istiyorsunuz?" sorusuna bir çocuk şöyle cevap veriyor.

1- Polis dayak atmasın.
2- Polis küfürlü konuşmasın
3- İnsanlara insan gibi davransın

Çocuk bunları söyledikten sonra çevresindeki amir amcalarının yüzünü bi ateş basmıştır muhakkak! Onlardan biri de şöyle bi üç şık sıralamışmıdır acaba?

1- Çocuk öncelikle Manisa Emniyet Müdürlüğü'ne gönderilip, çocuk işkencesi alanında uzman olan arkadaşlarla tanıştırılsın.
2- Ailesi araştırılsın, terörist olabilirler.
3- Çocuk hemen fişlensin, büyüyünce sorun yaratabilir.

Kürt göçünü önlemek isteyen İzmir Belediye Başkanı, Burhan Özfatura kente girişte vize koymayı hedefliyor

Süperspor — Hürriyet

G.DOĞANSPOR COŞTU

Kırmızı beyazlılar, Ağrı Köy Hizmetleri'ni deplasmanda devirdi: 3-1

Sahibinin sesi spor!.. Hürriyet gazetesinin spor sayfasında bir maç haberine takıldı gözümüz. Sayfanın en tepesindeydi bu haber ve Gümüşhane Doğanspor ile Ağrı Köy hizmetleri arasındaki maçı anlatıyordu...

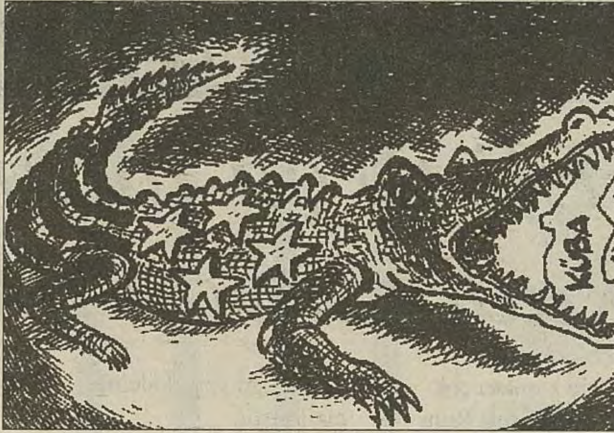
Doğal olarak "Ne ayak şimdi bu" dedik.. Spor sayfasında şampiyonluğa oynamasına rağmen, Anadolu takımı olarak Trabzon bile zorla yer bulurken, Gümüşhane ve Ağrı arasındaki maç nasıl olup da manşette yer alıyordu.

Sonradan işe uyandık. Gümüşhane Doğanspor, Hürriyet Gazetesi'nin patronu Aydın Doğan'ındı. Ve her hafta maçları gazetede yayınlanıyordu... (Bir insanın sahibi olduğu klube soyadını vermesi nasıl bi şeydir bunu da anlayamadık.)

Mafya Cumhuriyeti'nden manzaralar... Eski Cumhurbaşkanının ailesini mafya koruyor, yargıyı-infazı mafya yapıyor. Ekonomiye-politikaya onlar maydanoz oluyor.

Amerika'ya rağmen Küba..

Hürriyet'e "Cezaevlerinde çok can yanacak" açıklaması yapan polis eskisi Adalet Bakanı Ağar, ceza ve tevkif genel müdürlüğüne Cemal Şahin Gürsel'i atadı. Gürsel'in Konya DGM Başsavcısı iken "Cezaevlerinde yatanları niçin besliyoruz. Bunların hepsini temizlemeliyiz, hepsinin işini bitirebiliriz, hepsi bir 1 kg siyanür'ün başında" dediği ortaya çıktı.

Anap'lı Esat Bütün, Savunma Bakanlığı'na 'PKK ile mücadele -kelle avcılığı ve ödül sistemi- önerisinde bulundu...'

medya KIRPINTILARI

'Tembellik hakkı' mı?

"ÖSS sınavı sorularına şöyle bir göz atın. Okuduğunu anlayabilen -evet sadece okuduğunu anlayabilen- bir öğrencinin rahatlıkla aşabileceği bu sınavda elenen yüzbinlerce öğrenci, üniversite öğrencisi olmayı hak etmiş midir sizce? 176 sorudan sadece 40'ını cevaplayanların aştıkları bu engelde takılıp kalanlar hangi yüzle "hak"tan söz edebilirler?..

Buna olsa olsa "tembellik" ve "asalaklık" hakkı denebilir...

Gülay GÖKTÜRK
Yeni Yüzyıl

Babam öyle diyo...

"Adalet Bakanı Mehmet Ağar, cezaevleri operasyonunu başlatırken kararlı konuşuyor. 'Biraz can yanacak ama bu işi mutlaka halledeceğiz. Hiçbir şeyden korkumuz yok. Bizi öldürürler diye bu işten vazgeçemeyiz' diyor.

Cezaevleri dünyanın her tarafında tartışılan büyük bir sorun. Ancak bu konuda dikkatli davranmak ve operasyonu sürdürürken hukuki sınırların dışına çıkmamak gerekiyor. Bu operasyonun herhalde dışta ve içte yankıları olacak"

Saygı bizden takdir sizden

"Bu vesile ile yeni Adalet Bakanımız, sevgili dostum Mehmet Ağar'a gecikmiş başarı dileklerimi ve tebriklerimi huzurlarınızda iletirim.

Hıncal ULUÇ
Sabah

Zehirlemeyelim de besleyelim mi? Netekim!

"Cezaevinde yatanları niçin besliyoruz? Bunların hepsini temizlemeliyiz, hepsinin işini bir gecede bitirebiliriz. Hepsi 1 kg siyanürün başında"

Cemal Şahin GÜRSEL
Eski Konya DGM Başsavcısı
Yeni Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü

ÖSYM'de bir yanlış soru da biz bulduk

62. Ülkemizde huzur, güvenlik, dirlik ve düzeni sağlamaya çalışan polise yasa ile bazı yetkiler tanınmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi, bu amacını gerçekleştirmesi için polise tanınan yetkilerden biri değildir?

A) Sanıkları yargılama

Bu yıl yapılan ÖSYM sınavında bir yanlış soruyu da biz bulup ortaya çıkardık. Sözel bölümde yer alan 62. soruda "Aşağıdakilerden hangisi polise tanınan yetkilerden biri değildir?" deniyor şıklara bakıyoruz; sanıkları yargılama, üst eşya ve araç arama, kimlik sorma, parmak izi alma, silah kullanma

Allah allah, bunların hepsi polisin yetkisi içinde değil mi? Eee, hepsi şeklinde bir şık da yok. Ohalde bu soruda bi yanlışlık olmalı. ÖSYM'ye göre cevap "sanıkları yargılama" şıkkıymış, haydaaa, olacak şey mi bu. Gözaltında kayıplara, yargısız infazllara tanık olan gençler nasıl olup da bu "a" şıkkını işaretlesinler. Bu soruda yanlışlık olmuş abiler, iptal

Sezai SARIOĞLU

Bu güzel ve küçük ada, Kıbrıs uzaydan da çok zarif görülüyor...

Ama o da ne? Uzaydan çekilen bu fotoğrafta Kıbrıs, 1974'ten bu yana tanıdığımız bir resmî çizgiyle orta yerinden bölünmüş. Adacık yaralanmış...

Belki de bir gün; "yerlilerin topraklarına karşı suç işledim" diye yazacak elleri dert gören çizgicibaşı...

"Bölünmüş ada" histerisi bir ruh halidir. Bir televizyon spikerinin, "bölünmemiş ada" tişörtü giydiği için cezalandırılması çizgici bu Ada'da acı bir gerçektir. Bu nedenle, "Ada'yı bölünmüş yapmamak" korkusu sürekli bir haldir. Adayı bölünmemiş göstermek, resmiyetle köprüleri atmakla eşanlamlıdır, risklidir. Bölünmeyi onaylamanın bütün mekanizmaları en yakın Bilirkişi'den, esas resmiyet Ankara'dan işletilir.

Belki de bir gün; ısmarlama bir çizginin üzerine basıp, ayağı kayıp öte'deki komşusunun kapısının önüne düşecek çizgicibaşı, ama yanlış eliyle kapıyı "komşu" diye tıklamaya mecali olmayacak...

Bu fotoğrafla birlikte otoritenin yeni bir bilirkişiye gereksinimi olduğunu öğreniyoruz. Uzun bir zamandır, Şeyh Nazım ile özel muhabbetler geliştiren ve hidayete eren Rauf Denktaş, propaganda–ajitasyonun bir ögesi olarak göklerdeki ilahi kuvveti devreye sokmayı becermiş durumda.

Belki de bir gün, bahar gelecek ve yeminli çizgicibaşı her iki taraftaki kuşları zor durumda bıraktığını anlayacak...

Barış denince, toprağın birleşmesinden önce insanların birleşmesini anlamak gerekir. İnsanların birleşmesinden murat edilen ise, Kıbrıs adasının tümünde yaşayan Türkler, Rumlar, Maronitler, Ermeniler ve diğerlerinin eşitlik ve özgürlük denklemi içinde yaşamalarıdır. Bu nedenle, Barış'tan ve yeniden birleşmeden yana olmak, bu toprakları hangi etnik grubun yöneteceğini ya da hangi yüzdelerle paylaşılacağını değil, insanların birleşmesini anlamaktır.

Belki de bir gün, kendi üstünü çizdiğinin ve yüreğine uzaklaştığının farkına varacak çizgicibaşı.

Eli fırça tutan tapu kadastrocu ilahlar...

Bu öyle bir sınırdır ki, bazı yerlerde evlerin kapıları çok yakındır; bir evin kapısı Rum tarafına, diğeri Türk tarafına açılır...

Bu öyle bir sınırdır ki; İngilizcede "hiç kimsenin ülkesi", Rumcada "ölü bölge", Türkçede "ara bölge" olarak adlandırılır.

Bölünme çizgisi, sınır imgesidir, herkes kendince siler ve çizer.

Rumlar saldırganlık imgesine, "Atilla hattı" diyerek tarihsel çağrışımlar yaparlar...

Bir adı da "Yeşil Hat"tır. Çünkü; rivayete göre bir zamanlar, ismi lazım değil bir Birleşmiş Milletler komutanı tarafından yeşil kalemle çizilmiştir.

Bu çizgi gündelik hayatta neler ifade etmez ki?

Masum bir çizgi gibi görünmesine karşın, insanların çocukluk arkadaşlarını, terkettikleri evlerindeki çiçekleri görememelerinin, öte'ye geçememelerinin engelidir.

1990 yılında Kıbrıs'a giden Aziz Nesin, sınırda bir ayağını Rum tarafına diğerini Türk tarafına koyarak, bir tarafında Rum şair Elli Peonidu, diğer yanda Türk şair Neşe Yaşın olduğu halde fotoğraf çektirerek sınıra Aziz'lik etmiştir. Bu fotoğraf, iki tarafın şoven otoritesine karaizah bir protestodur, ama ondan daha çok, "iki tarafın halkı da gücenmesin"li bir sözlü mektuptur. Aziz Nesin; "Bir tane topal kedi gördüm, bir o tarafa, bir bu tarafa gidip geliyordu, ama insanlar bunu yapamıyor..." derken, "aşkolsun insanlara" demek istemişti belki de!

Bir Kıbrıslı için diğer tarafa geçmek dünyanın en uzun on metresidir. Kuzey'de yaşayan bir Türk, Güney'e gitmek istediğinde, Türkiye üzerinden Avrupa'ya, oradan Güney'e gitmek zorundadır. Bir Rum ise, aynı şekilde Avrupa üzerinden Kuzey'e gitmek zorundadır.

Oysa, on metrelik bir yoldur bu... Dünyanın en uzun engelli koşusu...

Ne Allah'ın, ne de Tanrı'nın işine de akıl sır ermiyor doğrusu... Aralarındaki hangi anlaşmanın sonucu olarak, Hala Sultan'ı Rum tarafında, St. Barnabas Manastırı'nı ise Kuzey'de bıraktıklarının bilgisi kimseye malum değildir...

Paradoksa bakınız ki, bu yanlış kapaklanmış ve gökaşağı yeri işaretleyip çizerken resmiyetin ocağına düşmüş telefon rehberi globalizmin, iletişimin de simgesidir. Ancak her iki tarafın birbiriyle telefon bağlantısı ve iletişim kanalları yoktur. Bu nedenle, "zarfa değil mazrufa bak" sözü bu telefon rehberi için geçerli değildir. Çünkü, zarf da, içindeki mazruf da "yanlış devlet" adresleriyle doludur. Şimdilerde, büyüklerin kendi aralarında yaptıkları bir anlaşma gereği, Birleşmiş Milletler öğrencilerden öğrencilere mektup taşıyor. İlkmekteplerde öğretilen Postacı şarkısını çağrıştırıyor her şey:

"Bak BM geliyor selam veriyor/ Herkes ona bakıyor merak ediyor/ Çok teşekkür ederim postacı sana/ Pek sevinçli haberler getirdin Güney'den/Kuzey'den bana..."

Haritanın mecbur kenarı ve uzaydan çekilen fotoğraf üzerinde yapılan tahrifat bana zorla değiştirilen köy adlarını da anımsattı. Beni Kıbrıs'ta gezdiren Rumca bilen bir arkadaş, köylerin hem eski Rum adlarını, hem de yeni Türk adlarını anlatırken, "bu adları kim buldu" diye sormuş ve "Denktaş'a günlerden bir gün vahiy gelir ve elinde tebeşir, makam otomobiliyle yola koyulur. Lefkoşa'dan Karpaz'a kadar olan köylerin isimleri yazılmıştır bile!..." cevabını almıştım...

Değiştirme geleneği olanlar için sokak adlarını değiştirmek kolay bir iştir. Şimdilerde sokak adlarının çoğunun "şehit" adıyla başlaması rastlantı değildir...

Sözün kısası, Tanrı bu, günün birinde gökaşağı bakar ve ünlü kelamla işe başlar: "De ki onlara, ben size minimininnacık bir Adacık yarattım. Ama siz bu Ada'ya sığamadınız ve ortasından çizdim..."

Yalancının gözüne yeşil hat çekilsin mi?

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

● Sahibi: Olgu Ltd. Şti. adına Ali KÜÇÜK ● Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER
● Yazı İşleri: Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN,
● İdare: Ali KÜÇÜK, Muzaffer TUTKAN
● Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
● Ankara Temsilcisi: Mustafa ERDOĞAN

Avrupa Temsilcilikleri

● Almanya Temsilciliği — Tel : 0049.69.7075714 Fax: 0049.69.625645
● Fransa: Y. Mustafa ÖZKAN — Tel : 0033148572114 Fax: 0033148571691
● İsviçre: Süleyman ÖZGÜR — Tel : 004113415213
● İngiltere: Ahmet SAYER — Tel : 00441814826280